

Luodon saaristo kuuluu sekä Natura 2000 -verkostoon että rantojen suojeleuohjelmaan. Alue sijaitsee Luodon kunnan alueella ja osittain myös Kokkolan ja Pietarsaaren kaupunkien alueilla. Suurin osa alueesta on yksityismaata. Alueelle kohdistuu mittava käyttöpaine.

Tavoitteet alueen suojelusta, hoidosta ja käytöstä voidaan jakaa viiteen osatavoitteeseen, joista keskeinen on biologisen monimuotoisuuden suojeleminen. Muut tavoitteet ovat virkistyskäytön, tiedon, sosiokulttuurin sekä vuorovaikutuksen edistäminen.

Alueen Natura 2000 -luontotyypeille ja -lajeille on laadittu erilliset suojelutavoitteet. Alue on jaettu eri maankäyttövyöhykkeisiin luontoarvojen, maankäyttösuunnitelmien sekä alueen käyttotarpeiden pohjalta. Suunnitelmassa otetaan myös kantaa alueen luonnonvarojen käyttöön ja hoitoon. Tavoitteita, ongelmia ja toimenpiteitä asetetaan metsätaloudelle, kalastukselle, metsästykselle, virkistyskäytölle ja matkailulle. Tietyille luonto- ja kulttuuriympäristöille ehdotetaan yksityiskohtaisempien toimenpidesuunnitelmien laatimista. Alueen käytön valvontaa ehdotetaan parannettavaksi. Hoito- ja käyttösuunnitelman toteutusta tulee seurata yhteistyöryhmässä.

Hoito- ja käyttösuunnitelma toimii neuvonnallisena asiakirjana niille suojelualueille Luodon saaristossa, jotka sijaitsevat yksityismailla. Suunnitelma ei ole juridisesti sitova, mutta on laadittu osallistavan suunnitteluprosessin mukaisesti. Länsi-Suomen ympäristökeskus käyttää suunnitelmaa päätöksenteon pohjana kun käsitellään aluetta koskevia asioita. Metsähallitus hoitaa valtion omistamia alueita suunnitelman mukaisesti.

LÄNSI-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS

ISBN 978-952-11-3292-6 (nid.)

ISBN 978-952-11-3293-3 (PDF)

ISSN 1796-1912 (pain.)

ISSN 1796-1920 (verkköj.)

LUODON SAARISTON HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA

Luodon saariston hoito- ja käyttösuunnitelma

Jaana Höglund

LÄNSI-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS

Länsi-Suomen ympäristökeskus

LÄNSI-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUKSEN RAPORTTEJA 8/2008

Länsi-Suomen ympäristökeskus

Luonnonsuojelu- ja tutkimusosasto

Käännös ruotsista suomeksi: Terhi Bäckman

Layout: Marja-Leena Ventonen

Kansikuva: Ulkosaaristoa, näkymä Storpaskarn'in saarelta.

Sisäsivujen kuvat & kartat : Jaana Höglund ja Marja-Leena Ventonen, muussa tapauksessa nimi mainittu kuvan kyljessä.

© Maanmittauslaitos, luvat nro 7/MYY/03, /04 ja /05

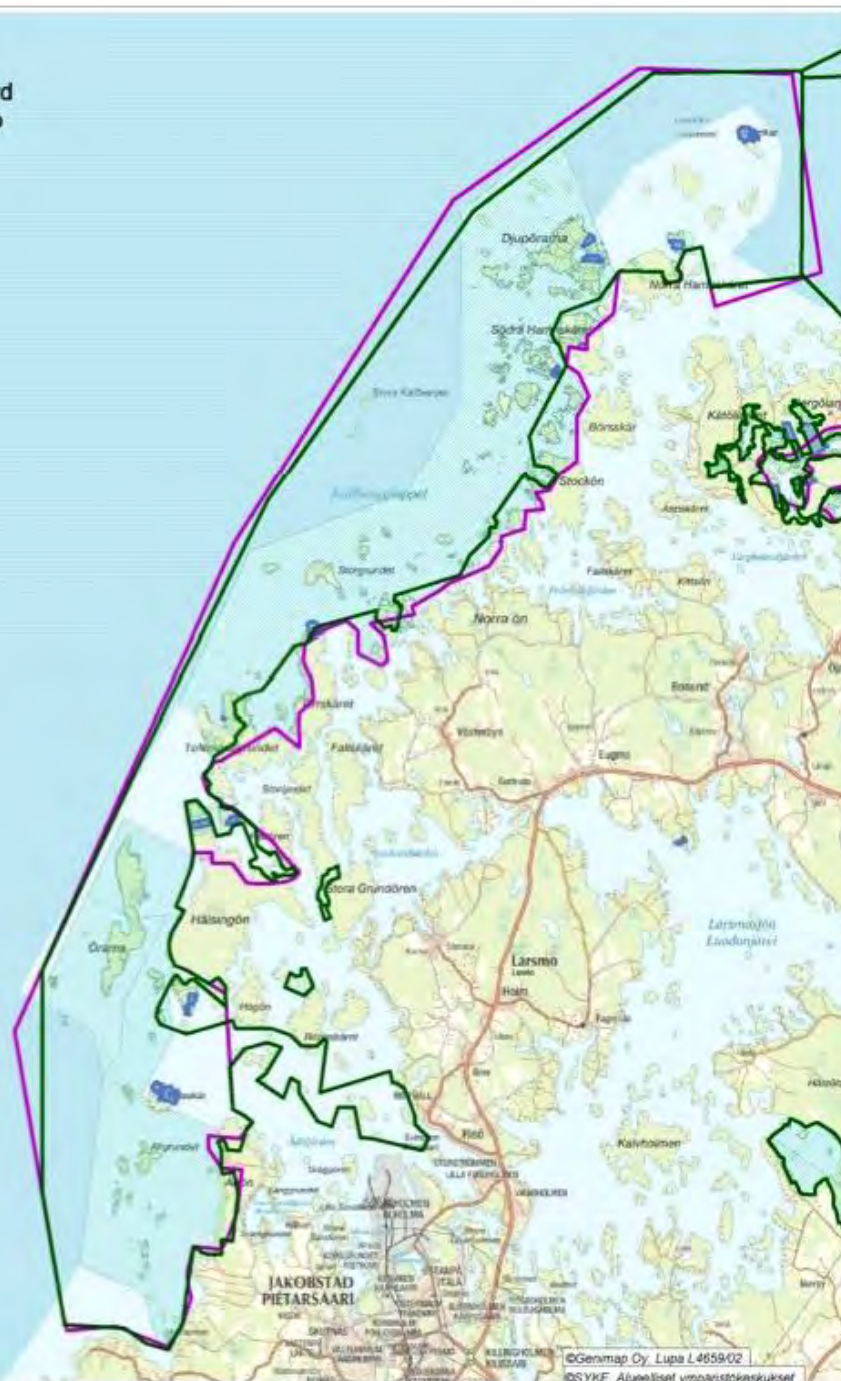
© Suomen ympäristökeskus

SISÄLTÖ

1 Johdanto	7
2 Aluekuvaus	9
2.1. Geologia ja geomorfologia	9
2.2. Luonnonympäristö	9
2.2.1. Kasvillisuus	10
2.2.2. Eläimistö	10
2.3. Kulttuurihistoria	13
2.3.1. Hylkeenpyynti ja kalastus	14
2.3.2. Heinänteko ja laiduntaminen	14
2.3.3. Metsätalous	14
2.3.4. Merenkulku	15
2.4. Nykyinen maankäyttö	15
2.4.1. Kalastus	15
2.4.2. Metsästys	16
2.4.3. Metsänkäyttö	16
2.4.4. Lampaiden laiduntaminen	16
2.4.5. Virkistys, matkailu ja vapaa-ajanasuminen	16
2.5. Maankäyttösuunnitelmat ja EU:n vesipuitedirektiivi	17
3 Alueen suojelua, hoitoa ja käyttöä koskevat tavoitteet	18
3.1. Suojelu	18
3.2. Virkistys	18
3.3. Tieto	18
3.4. Sosiokulttuurinen tavoite	18
3.5. Yhteistoiminta	18
4 Alueen maankäyttö ja vyöhykejaottelu	19
4.1. Syrjävyöhyke	19
4.2. Virkistysvyöhyke	19
4.3. Rajoitusvyöhyke	19
5 Suunnitelma Natura 2000 -luontotyyppien ja -lajien sekä alueelle tärkeiden luontoarvojen suojelemiseksi	23
5.1. Natura 2000 -luontotyyppien suojelu	23
5.1.1. Vedenalaiset hiekkasärkät, 1110	23
5.1.2. Rannikon laguunit*, 1150	24
5.1.3. Kivikkoisten rantojen monivuotinen kasvillisuus, 1220	25
5.1.4. Kasvipeitteiset merenrantakalliot, 1230	25
5.1.5. Ulkosaariston luodot ja saaret, 1620	27

5.1.6. Merenrantaniityt*, 1630	27
5.1.7. Itämeren borealiset hiekkarannat, joilla on monivuotista ruohovartista kasvillisuutta, 1640	28
5.1.8. Rannikon liikkuvat rantakauradyynit (valkoiset dyynit), 2120	28
5.1.9. Rannikoiden kiinteät ruohokasvillisuuden peittämät dyynit (harmaat dyynit)*, 2130	29
5.1.10. Metsäiset dyynit, 2180	29
5.1.11. Humuspitoiset järvet ja lammet, 3160	29
5.1.12. Kuivat nummet, 4030	30
5.1.13. Vaihettumissuot ja rantasuot, 7140	30
5.1.14. Kasvipeitteiset silikaattikalliot, 8220	30
5.1.15. Maankohoamisrannikon primäärisukessiovaiheiden luonnontilaiset metsät*, 9030	30
5.1.16. Lehdot, 9050	31
5.1.17. Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt*, 6270	31
5.2.Lajien suojelu	33
5.2.1. Suolayrtti	33
5.2.2. Saaristolinnusto	33
5.2.3. Merikotka	35
5.2.4. Pikkutikka	35
6 Kulttuuriarvojen suojelu	37
6.1. Nykytila	37
6.2. Tavoitteet	37
6.3. Toimenpiteet	37
7 Luonnonvarojen käyttö	39
7.1. Metsät	39
7.2. Metsästys	39
7.3. Kalastus	40
7.4. Virkistys ja matkailu	40
8 Tiedottaminen	42
8.1. Tavoitteet	42
8.2. Nykytilanne ja toimenpiteet, joihin on jo ryhdytty	42
8.3. Muita tarvittavia toimenpiteitä	42
9 Tutkimus ja opetus	43
9.1. Nykytila	43
9.1.1. Tutkimus	43
9.1.2. Opetus	43
9.2. Tavoitteet	43
9.3. Toimenpiteet	43
10 Alueen valvonta	44

11 Toimenpidesuunnitelmat	45
11.1. Perinnebiotoopit	45
11.1.1. Merenrantaniityt	45
11.2. Metsät	45
11.2.1. Primäärisukessiovaiheiden luonnontilaiset metsät	45
11.2.2. Vijellyt metsät	45
11.3. Alueet, joihin kohdistuu kova virkistyspaine	46
11.3.1. Tankar	46
11.3.2. Mäskär	46
12 Suunnitelman toteuttaminen	47
12.1. Resurssit ja aikataulu	47
12.2. Yhteistyöryhmä	47
13 Suunnitelman vaikutusten arviointi	49
13.1. Sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset	49
13.2. Vaikutukset Natura 2000 -arvoihin	49
LIITE 1. Kalastuksen saalistilasto merialueella (Norra svenska fiskeområdet 2005)	50
LIITE 2. Metsästyksen saalistilasto	51
LIITE 3. Vijellyt metsät	52
LIITE 4. Saariston palvelupisteet	54
LIITE 5. Luontotyytit : Kartat A ja B takakannen taskussa	54
LIITE 6. Yhteenvedo suunnitelmaan liittyvistä lausunnoista	55
KIRJALLISUUS	63

1 Johdanto

Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma koskee Pietarsaaren, Luodon ja Kokkolan edustalla sijaitsevaa ulkosaaristoaluetta. Alue kuuluu Natura 2000-verkostoon ja rantojensuojeluohjelmaan. Koska suurin osa pinta-alasta sijaitsee Luodon kunnassa, on alueelle annettu kokoava nimitys "Luodon saaristo". Alue käsittää yhteensä noin 17 000 ha, josta 1 800 ha on maata ja 15 200 ha on vettä (kuva 1). Suurin osa maista on yksityisomistuksessa. Suomen valtio omistaa ainoastaan 90 ha alueen maista ja 4 900 ha alueen vesistä.

Luodon saaristo on edustava esimerkki maan- kohoamisrannikon saaristosta, johon kuuluu sekä sisä- että ulkosaaristoa. Rantojensuojeluohjelman päämääränä on arvokkaiden ranta-alueiden säilyttäminen rakentamattomina ja luonnontilassa. Alue sisällytettiin Natura 2000-verkostoon koska täällä esiintyy suuri määrä elinympäristöjä tai *luontotyyppöjä* ja kasvi- ja eläinlajeja tai *direktiivilajeja*, jotka EU:n lainsäädännön mukaan ovat suojeltavia. EU-direktiivi on myös kirjattu Suomen luonnonsuojelulakiin.

Päämääränä on suojelun toteuttaminen lähes koko rantojensuojeluohjelmaan ja Natura 2000-verkostoon kuuluvalla alueella. Suojelu toteutetaan joko rauhoittamalla yksityisomistuksessa olevia maita tai siten, että valtio ostaa yksityismaita. Luodon saaristossa suurin osa yksityisistä maista on jakokuntien omistuksessa. Näillä alueilla suojelu toteutetaan enimmäkseen rauhoittamalla alueita. Rauhoitettaessa alue jää maanomistajan omistukseen, mutta ympäristökeskus hallinnoi sitä rauhoitusmääräysten mukaisesti. Valtion maita hallinnoi metsähallitus, joka laatii järjestyssäännöt valtion alueille sen jälkeen, kun ne on perustettu luonnonsuojelualueiksi.

Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelman tarve Luodon saaristossa on ilmeinen suojellisesti arvokkaiden luonnonympäristöjen takia. Lisäksi alueelle kohdistuu eri käyttäjäryhmien aiheuttamia mit-

täviä käyttöpaineita ja alueen maanomistusolot ovat hajanaisia. Luodon saariston hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu ns. osallistuvan suunnittelu-prosessin kautta. Maanomistajat, viranomaiset ja muut sidosryhmät ovat kokoontuneet eri foorumeissa, keränneet tietoa ja keskustelleet suunnitelman suuntaviivoista. Tekstilunnonksia on käsitelty ja hyväksytty työryhmässä, jonka kokoonpano oli seuraava.

Puheenjohtaja : Allan Nynäs, Luodon kunta
Sihteeri : Jaana Höglund, Länsi-Suomen ympäristökeskus sekä
Eugmon kylän jakokunta, maa-alueet / Karl-Erik Holmberg
Eugmon kylän jakokunta, vesialueet / Kurt Finholm
Luodon kylän jakokunta, maa-alueet / Göran Sundqvist
Luodon kylän jakokunta, vesialueet / Jan-Erik Larsson
Kokkolan kaupunki / Juhani Hannila
Länsi-Suomen ympäristökeskus / Harri Hongell
Länsi-Suomen ympäristökeskus / Leena Rinkineva-Kantola
Metsähallitus / Susanna Ollqvist
Pietarsaaren kaupunki / Roland Sundfors
Ruotsinkielisen Pohjanmaan riistanhoitopiiri / Håkan Stenbacka
Vestersundin kylän jakokunta / Nils-Håkan Nygård
Vestersundin jakokunta / John Söderman
Ojan jakokunta / Bengt Kronqvist
Ojan kalastuskunta / Lars Sundström
Österbottens fiskarförbund / Guy Svanbäck .

Hoito- ja käyttösuunnitelma toimii ohjeellisena asiakirjana ja koskee yksityisomistuksessa olevia suojelualueita. Suunnitelma ei ole juridisesti sitova, toisin kuin rauhoitusmääräykset. Suunnitelma on laadittu lähtökohtaisesti pohjaksi tehtäessä aluetta koskevia viranomaispäätöksiä. Metsähallitus hoitaa valtion omistamia alueita suunnitelman mukaisesti. Hoito- ja käyttösuunnitelma tulisi päivittää n. 10 vuoden välein.

Kartta 1. Suunnittelualue Luodon saaristo sisältää Kokkolan ja Pietarsaaren välisen Natura 2000-verkostoon ja/tai rantojen-suojeluohjelmaan kuuluvan ulkosaaristoalueen. Alue käsittää yhteensä noin 17 000 ha, josta 1 800 ha on maata ja 15 200 ha on vettä. Suurin osa maa-alueesta on yksityisomistuksessa. Kartalla näkyy myös maaliskuun 2007 tilanne koskien luonnonsuojelun toteuttamista. Rauhoitetut yksityisessä omistuksessa olevat alueet, tai yksityisomistuksessa olevat luonnonsuojelualueet, on varjostettu vihreällä värillä. Valtio omistaa ainoastaan 90 ha alueen maista ja 4900 ha alueen vesistä.

2 Aluekuvaus

Piirros: Lise-Lotte Malmberg

Kuva 1, yllä sekä kuva 2, alla: Maankohoamisalueiden vesistöissä esiintyy kehityssarjoja siten, että lahdet kuroutuvat fladoiksi ja kluuveiksi, jotka vähitellen muuttuvat järviksi. Kasvillisuudelle tunnusomaista on kehityssarjat eli suknessiot: rantaniitty, kivikkoranta tai lohkareranta muuttuu harmaaleppien ja tervaleppien muodostamaksi leppäreunukseksi. Koivut jatkavat leppäreunuksen yläpuolella. Suknession viimeinen vaihe on havumetsä. Suunnittelualueella koivumetsät ovat paikoitellen laajoja, koska saarilla on harjoitettu metsäaidunnusta, niittoa ja lehdesten tekoa.

2.1 Geologia ja geomorfologia

Pietarsaaren ja Kokkolan välinen saaristoalue kuuluu Merenkurkun saaristoon ja Pohjanlahden avoimien rannikkoalueiden väliseen vaihtumisvyöhykkeeseen. Maankohoaminen, joka alkoi viimeisimmän jääkauden jälkeen, on hyvin tyypillistä Pohjanmaan rannikolle. Luoto kohosi merestä noin 2 000 vuotta sitten, mutta ulkosaaristoalueet ainoastaan 1 000 vuotta sitten. Maankohoaminen, jonka lasketaan olevan noin 8 mm vuodessa, aiheuttaa nopean maiseman muutoksen. Yhden ihmisen aikana voi nähdä laajojen ulapoiden kutistuvan ja lahtien kuroutuvan merestä.

Pietarsaaren ja Luodon välinen saaristo on geologisesti katsottuna eteläisen graniitti- ja pohjoisen migmatiittialueen välistä raja-alueita. Luodon maanpinnan muodot tai *geomorfologia* on syntynyt mannerjään synnyn ja sulamisen seurauksena. Kilometrien paksuinen jääkilpi, joka peitti Pohjanlaan noin 10 000 vuotta sitten, jauhoi irtonaista materiaalia peruskallion halkeamista ja jään edetessä kallioperä kului matalaksi. Jauhautuneesta kiviaineksesta muodostui sekä hienoa että karkeaa ainesta, kuten kiveä, soraa, savea ja hiesua. Jään rouhiessa kallioperää irtosi myös suuria siirtolohkareita, jotka kulkeutuivat pitkiä matkoja jään sisällä. Jään alkaessa sulaa syntyi erikokoista kiviainesta ja *moreenia*, joka on saariston pääasiallinen maalaji.

Maa ja vesi jakautuvat pitkittäissuunnassa pohjoisluode - eteläkaakko (Schwank B., 1998) . Se, että kallioperä ja moreeniselänteet ovat tämän suunnaisia, johtuu mannerjään sulamissuunnasta. Itse kallioperä on Luodon saaristossa yleisesti ottaen matalaa ja siksi myös ulapat ovat matalia. Siellä täällä peruskallio paljastuu avokallioina.

2.2. Luonnonympäristö

Nopean maankohoamisen seurauksena saariston maisema on muodostunut mosaikkimaiseksi. Kasvillisuuden kehityssarjat tai luonnolliset *suknessiot* ovat tunnusomaisia koko alueelle. Ensimmäiset rantakasvit valloittavat merestä nousevan neitseellisen maan muodostaakseen yhtenäistä rantakasvillisuutta ja muuttuakseen vähitellen pensas- ja lehtivaiheiden kautta, havumetsäksi. Myös vesistöissä esiintyy kehityssarjoja siten, että lahdet kuroutuvat fladoiksi ja kluuveiksi, jotka vähitellen muuttuvat järviksi.

Mosaikkimainen maisema luo edellytykset useiden elinympäristöjen tai *luontotyyppien* olemassaololle. Luontotyypeille on tunnusomaista erityinen koostumus. Luontotyyppi tulisi säilyttää, mikäli ne täyttävät EU:n Natura 2000 -verkostoa koskevan direktiivin kriteerit (ks. luontotyyppien kuvaukset luvusta 5.) . Osa luontotyypeistä on tunnusomaisia juuri maankohoamisalueille ja näin ollen erityisluokituksen arvoisia.

Alueen eteläosan tai Pietarsaaren ja Luodon kunnan eteläosiin kuuluvien alueiden ulkosaaristossa on enimmäkseen paljaita kallioita. Rannempina, keski- ja sisäsaaristoalueilla, kallioperä on matalampaa. Täältä löytyy hiekkarantoja, rantaniittyjä ja arvokkaita rantametsiä, joissa kasvaa lehtokasvillisuutta. Saariston pohjoisosassa tai Luodon pohjoisosissa ja Kokkolassa sijaitsevilla alueilla, ulapat ovat syvempiä ja kallioluodot korkeampia. Täällä suunnittelualue käsittää pääasiassa ulkosaaristovyöhykkeen. Rannat ovat karuja ja suuret lohkarerantat ovat niille tyypillisiä. Metsäluonto on kivistä, mutta vaihtelevaa. On lehtoja, niukkaravinteisiä järviä ja havumetsää. Variksenmarjaa ja kanervaa kasvaa nummia esiintyy paikoitellen.

Ihmisen toiminta on vaikuttanut saaristoluontoon. Perinteinen maankäyttö, niitto ja laiduntaminen, on synnyttänyt aukeita ja laajoja rantaniittyjä. Perinteisen maankäytön loppuminen ja meriveden nousseet ravinnepitoisuudet luovat suotuisat edellytykset järviruo' on esiintymiselle. Järviruo'ko leviää ja uhkana on rantaniittyjen umpeenkasvaminen. Meriveden ravinnepitoisuudet ovat erityisen korkeita saariston eteläosassa. Tämä johtuu osittain siitä,

että Luodonjärvestä virtaa makeaa vettä Luodon saaren pohjois- ja eteläpuolella oleviin lahtiin, osittain Pietarsaaren teollisuuden ja sataman läheisyydestä. Lisääntynyt virkistyspaine, kuten vilkas veneilijä ja laaja vapaa-ajanasutus sisäsaaristossa, on vaatinut veneväylien ruoppausta matalissa lahdissa ja kapeissa salmissa.

Metsätaloutta on harjoitettu osassa alueen metsiä. Erityisesti havumetsiä on hakattu ja metsämaisema on paikoitellen hakkuiden ja istutusten pirstaloima. Parhaiten säilynyt ja arvokkain maankohoamissaariston metsä sijaitsee Öuranilla. Hyvin säilyneitä ja reheviä rantalehtoja, joissa paikoitellen on paljon kuollutta puuainesta, tosin esiintyy koko alueella.

2.2.1. Kasvillisuus

Maankohoaminen antaa leimansa Pohjanmaan rannikon kasvillisuudelle. Luodon saaristossa on tehty urauurtava tutkimus kasvillisuuden leviämisestä uusille alueille (Schwank, 1978). Kasvillisuus on jakautunut vyöhykkeisiin. Jakautumiseen vaikuttavat kasvupaikan korkeus merenpinnasta ja maan kemiallis - fysikaalinen koostumus. Vyöhykkeet ovat selviä ja leveitä erityisesti alavilla rannoilla, joilla on hienorakenteisia maalajeja (yksityiskohtainen kuvaus rantaniittyjen kasvillisuusvyöhykkeistä esim. Schwank B., 1978). Järviuoko tosin uhkaa saada yllötteen useilla rantaniityillä ja vyöhykkeiden erottaminen voi olla vaikeaa (ks. luku 5.: Merenrantaniityt) .

Kuva 3. Suolayrtti kuuluu erittäin uhanalaisiin kasvilajeihin.

Erittäin uhanalainen suolayrtti (*Salicornia europaea*), joka kasvaa alavilla rantaniityillä ja on riippuvainen suolalajakuista, on eräs alueen harvinaisuuksista. Pohjanlahdenlauha (*Deschampsia bottnica*) sen sijaan kasvaa kivikkorannoilla ja on endeeminen, ominainen nimenomaan Pohjanlahdelle. Myös tyrni (*Hippophae rhamnoides*) vaatii erityiset kasvuolosuhteet ja sitäkin tavataan kivikkorannoilla, joilla ei ole hienorakaisia maalajeja.

Rantaniitty, kivikkoranta tai lohkareranta muuttuu harmaaleppien ja tervaleppien muodostamaksi leppäreunukseksi. Luodon leppävallat lehdot ovat useimmiten kosteita tai tuoreita. Lehtojen kenttäkerroksessa esiintyy kukkivia ruohoja. Leppäreunuksilla voi myös esiintyä tuomia ja pihlajia. Koivut jatkavat leppäreunuksen yläpuolella. Koivumetsät ovat paikoitellen laajoja, koska täällä on harjoitettu metsälaidunnusta, niittoa ja lehdesten tekoa. Tällainen maankäyttö on paikoitellen estänyt kuusettumisen, joka tavallisesti kuuluu maankohoamismetsien luontaiseen kehityskulkuun.

Koko alueella esiintyy maankohoamisen ja vesistöjen kehityksen tuloksena pieniä suoalueita, ja niille tunnusomaista suokasvillisuutta.

2.2.2. Eläimistö

Linnut

Suunnittelualueen linnusto on hyvin dokumentoitu (Backman 2000, Bäck ja Wistbacka 2003, Fagerholm 1996, Jakobsson ja Wistbacka 2001, Jakobsson ym. 2006). Tämän kappaleen tiedot perustuvat etupäässä teokseen Jakobsson ym. 2006.

Saaristossa on rikas linnusto ja suuri osa Luodon saaristosta kuuluu Suomen tärkeisiin lintualueisiin (FINIBA, Finish Important Bird areas) ja Suomen kansainvälisesti tärkeisiin lintualueisiin (IBA, Important Bird Areas). Nämä kaksi ohjelmaa eivät toimi suojeluohjelmina, vaan niitä käytetään arviointiperusteina pohdittaessa, onko Suomen lintujensuojeluohjelma Natura 2000- tai muilla suojelualueilla tarpeeksi kattava.

Alueen luonto mahdollistaa sekä paljaille kareille ja ulkosaariston saarille soveltuvien lajien että suojaisia lahtia ja alavia rantaniittyjä vaativien lajien esiintymisen. Metsäsaarilla, missä metsä on saanut kasvaa luontaisesti, esiintyy lukuisia tavallisia metsälintulajeja.

Suuri osa saariston lintulajeista on tyypillisiä yhdyskuntapesijöitä. Yhdyskunnissa eri lajit pesivät yhdessä, koska ne hyötyvät toisistaan puolustau-

Kuva 4. Räyskä pesii Pietarsaaren ja Kokkolaan kuuluvilla alueilla.

tuessaan petoeläimiä vastaan tai etsiessään ravintoa. Erityisesti riskilä ja ruokki käyttävät ulkomeren äärellä olevia pieniä luotoja. Muita tyypillisiä yhdyskuntapesijöiksi kehittyneitä lajeja ovat lokit ja tiirat.

Vaikka alueella onkin rikas linnusto, on pesivien lintuparien määrä Luodon kunnan saaristossa vähentynyt 10 974:stä 6 171:een vuosien 1990 ja 2004 välillä. Määrä on vähentynyt erityisesti sisä- ja keskisaaristossa. Lokkilinnut ja merilinnut ovat vähentyneet eniten. Lokkilinnuista eniten ovat vähentyneet tiirat ja naurulokit. Saaristolintujen väheneminen saattaa johtua eri tekijöiden yhteisvaikutuksesta. Sen lisäksi, että linnut joutuvat alttiiksi paikallisille uhkatekijöille, kuten ihmisen aiheuttamille häiriötekijöille, pienten petoeläinten saalistukselle ja rehevöitymiselle, on myös talvehtimisalueiden mahdollisilla epäsuotuisilla olosuhteilla vaikutuksensa muuttolintuihin. Pietarsaaren ja Kokkalan edustojen saaristoissa lokkilintujen ja merilintujen kannat ovat tosin pysyneet vakiona tai jopa lisääntyneet.

Piikkasiiven (*Melanitta fusca*) ja lapintiiran (*Sterna paradisaea*) oletetaan vähentyneen ihmisen aiheuttamien lisääntyneiden häiriötekijöiden seurauksena. Nämä lajit, kuten myös riskilä (*Cephus grylle*) ja ruokki (*Alca torda*), ovat myös herkkiä pienten petoeläinten saalistukselle. Minkin leviäminen suurille metsäluodoille ja aina vain kauemmas ulkosaaristoon voi vaikuttaa voimakkaasti niiden, ja myös muiden lajien, esiintymiseen alueella.

Selkälökki (*Larus fuscus*) kuuluu uhanalaisuusluokkaan vaarantuneet lajit, koska se on vähentynyt kaikkialla Suomen merialueilla 1970-luvulta lähtien. Pohjanlahdella on tosin esiintynyt yksi suurimmista selkälökkikannoista. Selkälökki on kuitenkin vähentynyt Luodon kunnan saaristoalueella verrattuna Kokkolan ja Pietarsaaren saaristoalueisiin. Luodossa harmaalokin (*Larus argentatus*) metsästys on yleistä, mikä saattaa vaikuttaa selkälökin esiintymiseen, koska lajit pesivät yhdyskunnissa samalla luodolla ja varsinkin nuoria lintuja on vaikea erottaa lajilleen. Pietarsaaren ja Kokkolan ulkopuolella pesii räyskiä. Räyskä (*Sterna caspia*) on uhanalainen laji, jota ei tavata Luodon kunnan alueella.

Kuva 5. Merikotkia havaitaan nykyään säännöllisesti saaristossa.

Lisääntyneet ravinnepitoisuudet tai *rehevöityminen* ja rantalaidunnuksen loppuminen on ollut epäsuotuisaa suokukolle (*Philomachus pugnax*) ja tyllille (*Charadrius hiaticula*) . Sen sijaan härkälintu (*Podiceps grisegena*) , kyhmyjoutsen (*Cygnus olor*) , ruskosuohaukka (*Circus aeruginosus*) , kihu (*Stercorarius parasiticus*) , kalalokki (*Larus canus*) ja ruokokerttunen (*Acrocephalus schoenobanus*) ovat lajeja, jotka ovat hyötäneet rehevöitymisestä ja joiden määrä on lisääntynyt.

Kaakkuri (*Gavia stellata*) on Luodon saaristolle tunnusomainen laji. Koska laji pesii suurten metsäluotojen pienissä lammissa, on suurimpana

uhkana ollut pesimiseen sopivien lampien kuivataminen. Merikotka (*Haliaeetus albicilla*) on perusteellisen suojelutyön ansiosta palannut alueelle. Nyt alueella pesii 3 - 5 merikotkapariskuntaa.

Suurilla metsäluodoilla pesii suuri määrä varpuslintuja. Esimerkiksi Öuranilla pesii nelisenkymmentä metsälintulajia. Alueen rehevissä rantametsissä on paikoitellen paljon kuollutta puuainesta ja alueella on harvinaisia kolopesijöitä, kuten pohjantikka (*Picoides tridactylus*) ja pikkutikka (*Dendrocopos minor*) .

Kuva 6. Itämeren kasvava harmaahyljekanta on todettavissa myös Luodon saaristossa. Kuvassa norppa (*Phoca hispida botnica*) .

Kuva: Forststyrelsen

Nisäkkäät

Inventoimalla on selvitetty nisäkkäiden esiintymistä erityisesti Öuranilla (Jakobson ja Wistbacka 2001) ja Tankarilla (Taarna 1999) .

Öuranilla on tehty havaintoja seuraavista lajeista:

- hirvi (*Alces alces*)
- kettu (*Vulpes vulpes*)
- näätä (*Martes martes*)
- minkki (*Mustela vison*)
- supikoira (*Nyctereutes procyonoides*) .

Ainakin seuraavat lajit esiintyvät säännöllisesti Tankarilla:

- metsäpäästäinen (*Sorex araneus*)
- pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*)
- metsämyyrä (*Clethrionomys glareolus*)
- lapinmyyrä (*Microtus oeconomus*)
- peltomyyrä (*Microtus agrestis*)
- lumikko (*Mustela nivalis*)
- kärppä (*Mustela erminea*)
- metsäjänis (*Lepus timidus*)
- piisami (*Ondatra zibethicus*) .

Useat inventoiduista nisäkäslajeista todennäköisesti esiintyvät suurella osalla aluetta. Saaristossa elää oma talvehtiva hirvikanta (riistanhoitopiiri) . Metsästäjät raportoivat myös metsäkauriin (*Capreolus capreolus*) , valkohäntäpeuran (*Odocoileus virginianus*) ja mäyrän (*Meles meles*) esiintymisestä.

Satunnaisia havaintoja on tehty sudesta (*Canis lupus*) , karhusta (*Ursus arctos*) ja kuusipeurasta (*Dama dama*) (saalistilasto ja Sundfors, R., suullinen) . Minkistä on tehty satunnaisia havaintoja aina ulointa lintuluotoa myöten, mikä viittaa lajin yleistymiseen saaristoalueella.

Mantereella alueen eteläosassa esiintyy liito-oravia (*Pteromys volans*) . Liito-orava on otettu Natura 2000 -verkoston luontodirektiivin piiriin ja laji on viimeisimmän uhanalaisuusluokituksen mukaan luokiteltu vaarantuneeksi (VU) . Merialueella tavataan myös harmaahylkeitä (*Halichoerus grypus*) ja norppia (*Phoca hispida botnica*) .

Kalat ja matelijat

Norra Svenska Fiskeområdet on tehnyt selvityksen kalalajeista (2001) . Alueella tavataan ainakin seuraavia lajeja:

- siika (*Coregonus lavaretus*)

- lohi (*Salmo salar*)
- meritaimen (*Salmo trutta*)
- made (*Lota lota*)
- silakka (*Clupea harengus*)
- muikku (*Coregonus albula*)
- ahven (*Perca fluviatilis*)
- hauki (*Esox lucius*)
- lahna (*Abramis brama*)
- kuore (*Osmerus eperlanus*)
- säynävä (*Leuciscus idus*)
- särki (*Rutilus rutilus*)
- kuha (*Sander lucioperca*)
- kiiski (*Gymnocephalus cernua*)
- ankerias (*Anguilla anguilla*)
- härkäsimppu (*Trigloporus quadricornis*)
- kolmipiikki (*Gasterosteus aculeatus*)
- pasuri (*Abramis bjoerkna*) .

Siika-, lohi- ja meritaimenkannat ovat riippuvaisia poikasistutuksista. Merialueella tavataan kolmenlaisia siikaa: karisiika, vaellussiika ja saarissiika. Saarissiikakantojen katsotaan pienentyneen voimakkaasti lisääntyneen rehevöitymisen ja sopivien kutupaikkojen vähentymisen myötä. Myös madekanta on pienentynyt merialueella.

Alueen matelijoista ei ole tehty selvitystä, mutta luontotyyppien inventoinnin yhteydessä havaittiin sammakoita (*Rana temporaria*) , rupikonnia (*Bufo bufo*) , kyykkäarmeitä (*Vipera berus*) ja sisiliskoja (*Lacerta vivipara*) .

2.3. Kulttuurihistoria

Ulkosaariston korkeimmat luodot nousivat merestä suunnilleen 1 000 vuotta sitten ja ihmiset kävivät niillä luultavasti hyvin pian sen jälkeen. Saarimaailman vesissä oli runsaasti hylkeitä ja kaloja. Saaristo houkutteli ensin satunnaisia vieraita ja myöhemmin kiinteämpää asutusta.

Saaristoaluetta on hyödynnetty harjoitettaessa eri elinkeinoja, kuten hylkeenpyyntiä, kalastusta, karjanhoitoa, merenkulkua ja kauppa. Alueen kulttuurihistoria ilmenee niin kivilatomuksissa tai muinaismuistoissa, historiallisissa rakennuksissa ja hyllyissä kuin maiseman ja kasvillisuuden muotoutumisessakin.

Hylkeenpyynti ja kalastus

Alueella on *kivilatomuksia* tai *muinaismuistoja*, jotka ovat todiste ihmisen varhaisesta toiminnasta. Öuranilla on hautapaikkoja ja yöpymispaikkoja. Saaren eteläosassa oli jatulinotarha mutta se tuhoutui, kun kalastusyhdyskunnan eteläpuolelle rakennettiin aallonmurtaja. Saaren tai silloisten saarten oletetaan löytyneen 1100- ja 1300 -lukujen välillä (G.Karlsson, julkaisematon, Fagerudd 2006) .

Öurania ja Mässkäriä ympäröineet alueet olivat tärkeitä paikkoja hylkeenpyyntäjille ja kalastajille. Hylkeenpyynti oli hyvin merkittävää 1500-luvun puolivälissä. Silloin hylkeitä pyydettiin ilman ampumaseita. Kun aseita alettiin käyttää, metsästys tehostui. Tällöin myös tärkeille niemille ja luodoille rakennettiin kivilatomuksia eli niin kutsuttuja *hyljeaittoja* (ruots. *sålskjul*) . Monet näistä on entisöity ja ovat säilyneet näihin päiviin asti. Hylkeitä pyydettiin yleisesti myös käyttäen venettä tukikohtana (paikallinen ruotsinkielinen nimitys tälle oli ”falan”) ja vielä 1900-luvun puolessavälissä kymmenkunta luotolaista metsästysporukkaa ampui huomattavia määriä hylkeitä (Fagerudd 2006) .

Myös ensimmäiset kirjalliset maininnat kalastuksesta elinkeinona ovat peräisin 1500-luvulta, jolloin kalastusta alettiin verottaa. Ensinnä kalastettiin eniten silakkaa, myöhemmin sikaa ja lohja. Lohenkalastus aiheutti 1700-luvulla kiistoja kalavesistä, ja luotolaiset joutuivat jopa vuokraamaan kalavedet Ruotsin kruunulta.

Kalastus ja hylkeenpyynti ukosaaristossa johtivat vähitellen *kalastusyhdyskuntien* ja *kalatupien* rakentamiseen. Alueen tärkeimmät kalastusyhdyskunnat pystytettiin Öuranille ja Tankariin, jotka myös sijaitsivat strategisilla paikoilla kauppaa ja merenkulkua ajatellen. Todennäköisesti yksinkertaisia tupia rakennettiin Öuranille jo 1500-luvulla, vaikkakin vanhin kirjallinen viittaus on 1700-luvulta. Sekä bosundilaiset että kokkolalaiset kalastivat saarella ja saaresta tuli merkittävä kalastusyhdyskunta 1600-luvulla.

Myös muualla saaristossa syntyi pieniä kalastusyhdyskuntia tai kalastustukikohtia. Öuranista itään sijaitsivat Jovarpetin kalastusyhdyskunta, joka on hieman nuorempaa perua ja kauempana pohjoisessa, Eugmossa, on Olavsören. Myös Norra Hamnskäria, Djupörarna-nimistä saarta ja Kallskäria ympäröineillä alueilla oli merkitystä kalastusalueina. Djupörarnissa on kivilatomuksia vanhan kalastusyhdyskunnan jäljiltä ja Kallskärialla on *ryssänuuni*, joka todistaa kalastajien oleskelleen täällä (Björkskog, F. suullinen) .

Heinänteko ja laiduntaminen

Saaristoa alettiin myös hyvin aikaisessa vaiheessa käyttää mantereen karjan laitumena. Tästä on kirjallisia lähteitä jo 1500-luvun lopulta (Toivanen 1998) . 1700-luvulla saarilla aloitettiin jonkinlainen perinteinen niitty- ja karjatalous (ruots. *fåbodliv*) , jonka merkitys kasvoi maidon ja maitotuotteiden kysynnän kasvun myötä. Saarilla ja luodoilla sijaitsevat laidunmaat olivat merkittäviä rehuvaroja. Karja vietiin saaristoon keskikesällä veneellä tai uittaen ja haettiin takaisin mantereelle syksyllä. Laidunmaiden yhteyteen rakennettiin vaatimattomia yöpymiseen tarkoitettuja karjatupia ja karjalle rakennettiin karjamajoja.

Laiduntamista edelsi tavallisesti *raivaus* (tai siivous) ja metsänharvennus, sekä *heinänteko* niityillä. Jopa pieniä lehtipuiden oksia korjattiin talteen rehuksi talven varalle (Schwanck 1998) . Raivauksen ja niiton tarkoituksena oli myös edistää avoimia ja valoisa laidunmaita, jotta kasvillisuudella olisi suotuosat olosuhteet. Varjostavat havupuut hakattiin ja hennot kuusentaimet laidunnettiin.

Saariston perinteisellä maankäytöllä on ollut suuri vaikutus nykyisen maiseman muodostumiseen. Paikoitellen laajat rantaniityt ja avoimet koivumetsät todistavat siitä, että niitä on pitkään käytetty laidunmaina. Perinteinen niitty- ja karjatalous lakasi saaristossa maatalouden muuttuessa ja laidunmaiden tarpeen vähentyessä 1960-luvulla. Lampaiden laiduntaminen on aloitettu uudelleen maisemanhoidollisista syistä osalla alueen saarista.

Vaikka perinteinen niitty- ja karjatalous saaristossa lakkasikin, sesonkiasuminen tai huvilaelämä jatkui. Varsinainen huvilaelämä alkoi 1930-luvulla, mutta tuli vallitsevaksi vanhoilla karjamajapaikoilla vasta 1950-luvun puolivälissä (Toivanen 1998) .

Metsätalous

Puutavaraa ja polttopuita on otettu metsästä kottitarpeiksi aina siitä lähtien, kun saaristossa alettiin rakentaa tupia ja veneitä. Metsälaiduntaminen oli pitkään laajalle levinnyttä ja silloin metsiä raihattiin laidunmaiksi. Kun polttoöljystä oli pulaa sota-aikana, eli 1940-luvulla, hakattiin suuria alueita myös ukosaariston saarilla polttopuun tarpeen tyydyttämiseksi. Silloin hakattiin mm. Öuranin eteläpuolen metsä (Östman. L-E 2006) .

Laiduntamisen loppuessa saarilla, otettiin metsä kaupalliseen käyttöön. Suuria hakkuita toimeenpantiin ainakin sisäosissa 1960-luvulla, mutta suurimmat hakkuit suoritettiin 1980-luvulla, kun uusjako oli saatu päätökseen. Tuona aikana alueen luodoilla hakattiin ennätysuuria alueita.

Merenkulku

Etelässä Mässkäriä ja Öurania sekä pohjoisessa Tankaria ympäröivillä alueilla on ollut suuri merkitys kaupan ja merenkulun kannalta. Mässkäriille ja Tankarille rakennettiin majakat ja alukset luotsattiin mantereen satamiin näiltä saarilta. Paitisi, että saarilla on kalastustupia, saunoja ja karjamajoja, myös luotsitoiminta on vaikuttanut siihen, että sekä Tankarilla että Mässkäriällä on historiallisesti arvokkaita rakennuksia.

Saaristoalueella on myös monia hylkyjä ja historiallisiin tapahtumiin liittyviä muistomerkkejä. Tunnetuimpiin kuuluvat mm. Grafton-muistomerkki Orrskärillä, joka on jäänyt muistoksi englantilaisesta aselastialus John Graftonista, aselastialus Equityn muistomerkki Tolvmangrundetiilla, Marienburgin hylky Kallskärialla Tankarista länteen, sekä ruoppausalus Nostajan muistomerkki Mässkäriällä.

Nykyinen maankäyttö

Kalastus

Ammattikalastus ja sivuammattikalastus ovat hallitsevia alueella. Alueella on tällä hetkellä 50 - 60 *ammattikalastajaa* ja *sivuammattikalastajaa*. Alun perin alueella on ollut useampia kalastustukikohtia. Näistä ainoastaan Öurania, Olavsörenia ja Rotholmsgrundetiä käytetään nykyisin ammatin- ja sivuammattikalastuksessa. Kotitarve- ja vapaa-ajan kalastus on myös suurta. Tämä johtuu laajasta vapaa-ajanastuksesta. Norra svenska fiskerömrådet on vuonna 2001 laatinut käyttö- ja hoitosuunnitelman, joka kattaa myös kalastuksen Pietersaaren ja Kokkalan välisellä merialueella.

Kalastuksen kannalta tärkeimmät lajit ovat *siiika*, *lohi*, *meritaimen*, *made*, *silakka*, *muikku*, *ahven* ja *hauki*. Kaloja kalastetaan pääasiassa verkoilla ja rysillä, mutta myös haukipihdeillä. Eri lajien pyyntitilastot esitellään liitteessä 1.

Alueella on neljä kalastuskuntaa: Luodon, Eugmon, Öjan ja Vestersundsbyn kalastuskunnat. Kalastuskunnat myyvät kalastuslupia ja/tai vuokraavat kalastuspaikkoja vesialueillaan. Kalastuskunnilla on omat erätarkastajansa.

Myytyjen kalastuslupien määrä (tiedot ovat vuodelta 2005, Öjan tiedot ovat vuodelta 2001) .

Vestersundsby	91
Luoto	199
Eugmo	388
Öja	116

Teollisuuden ja kotitalouksien viemäriverdet sekä Luodon-Öjanjärvestä virtaava runsashuimainen vesi kuormittavat merialuetta. Näin ollen rehevoityminen on lisääntynyt koko merialueella kahden viimeisimmän vuosikymmenen aikana. Tämä vaikuttaa kalastukseen mm. siten, että kalanpyydokset liettyvät ja kasvillisuus lisääntyy, mikä aiheuttaa särkikalojen osuuden lisääntymistä saaliissa (Norra Svenska Fiskeområde 2001) .

Harmaahylkeen kalastukselle aiheuttamat vahingot ovat viime vuosina lisääntyneet. Österbottens fiskarförbundet tehtyjen vahinkoilmoitusten perusteella voidaan todeta, että kalastusvälineille aiheutuneista vahingoista maksettavat korvaussummat ovat moninkertaistuneet vuosien 2000 ja 2004 välillä. Vuonna 2000 hylkeiden kalastusvälineille aiheuttamat vahingot olivat ainoastaan prosenttien koko vakuutusmaksusta, kun taas vuosina 2003 ja 2004 vahingonkorvaukset olivat 16 ja 18 prosenttia. Vuonna 2006 summa oli 10 prosenttia koko vakuutusmäärästä.

Luodon ammattikalastajat ovat yrittäneet ehkäistä vahinkojen laajuutta hankkimalla hyljevarmoja välineitä. Luodossa on hankittu huomattavasti enemmän hyljevarmoja välineitä kuin Merenkurkun alueella (Kaarto, L, suullinen) .

Kalastuskunnat ovat rauhoittaneet pieniä vesistöjä kalastukselta seuraavalla tavalla (Norra Svenska Fiskeområde 2001) :

Luodon kylän kalastuskunta: Risöhöllän, Sandgrundetin, Gräggörenin ja Lilla Furuholmenin välinen merialue on rauhoitettu kalastukselta koko vuodeksi.

Eugmon kylän kalastuskunta: Stockörstorviken on rauhoitettu kalastukselta koko vuoden. Hälörarna-nimisellä saarella ja Djupöröflaganilla sijaitsevat kluuvit ovat rauhoitettuja kutuaikana touko-kesäkuussa.

Öjan kalastuskunta: Kaikki fladat, purot ja kluuvit ovat keväisin rauhoitettuja.

2.4.2.

Metsästys

Koko alueella metsätetään. Jakokunnat sekä useimmat yksityiset maanomistajat ovat luovuttaneet metsäystyoikeutensa paikallisille metsäystseuroille. Seuraavat metsäystseurat metsästävät alueella: Vestersundsby, Luoto, Eugmo, Pietarsaaren kaupungin metsästäjät, Oja Jaktklubb och Naturvårdsförening.

Metsäystseurat organisoivat metsäystä alueilleen, myöntävät metsäystkortteja ja harjoittavat riistanhoitoa. Metsähallitus hallinnoi metsäystoikeutta valtion alueilla. Metsähallitus voi vuokrata metsäystoikeuden paikallisille metsäystseuroille.

Seuraavat lajit tai lajiryhmät ovat saalistilastojen kärjessä: harmaalokki, metsäjänis, minkki, sinisorsa, supikoira, tavi, teeri, tukkasotka, varislinnut..

Tiedot perustuvat Luodon, Eugmon ja Vestersundsbyn tietoihin. (Vuoden 2005 tarkat saalistimäärät löytyvät liitteestä 2.) .

2.4.3.

Metsänkäyttö

Metsätalous on kattanut suuren osan alueesta siihen saakka, kunnes valtio on ostanut yksityisomisteiset maat tai ne on rauhoitettu. Harvoissa paikoissa on kokonaan luonnontilaisia havumetsiä, joille ei ole tehty mitään. Kuitenkin suuri osa rantametsistä ja koivumetsistä (joita on aiemmin käytetty metsälaitumina) on melkein luonnontilassa. Näitä on yleisesti ottaen käytetty vain polttopuunottoon.

Yksityisomisteisia suojelualueita koskevat rauhoitusmääräykset kieltävät metsätalouden. Rauhoitus sopimukset säätelevät polttopuunottoa. Valtion omistamissa metsissä ei harjoiteta metsänkäyttöä.

2.4.4.

Lampaiden laiduntaminen

Lampaiden laiduntaminen on aloitettu uudelleen muutamilla alueen saarista. Tarkoitus on palauttaa rantaniityt. Muutamissa paikoissa on jatkettu perinteistä metsälaiduntamista. Seuraavia saaria koskien on tehty sopimuksia lampaiden laiduntamisesta: Rippgrundet, Märgrundet, Sandgrundet, Nyvarpgrundet, Rödhällan, Flaskskäret, Öuran, Orrskäret ja Storgrundet. Nykyisin laidunnetaan yhteensä noin 260 hehtaaria (kartta 3., s. 26.) .

2.4.5.

Virkistys, matkailu ja vapaa-ajan asuminen

Virkistykseen, vapaa-ajan asumiseen ja matkailuun merkitys on entistä suurempi ja ne ovat nykyisin tärkeimpiä maankäyttömuotoja. Kesämökkien määrä alueella on suuri. Luodon kunnan rajojen sisäpuolella alueella on noin 205 rakennuspaikkaa (Luodon kunnan rantayleiskaava 2001) . Merkittävä osa rakennuspaikoista on myös Kokkolaan ja Pietarsaaren kuuluvilla alueilla. Lisää mökkejä sijaitsee alueen itäpuolella, sisäsaaristossa. Tämä johtaa siihen, että entistä vilkkaampi veneliikenne vaikuttaa alueeseen. Väylät ovat hyvin merkittäviä ja hoidettuja koko saaristoalueella. Saaristoneuvosto, joka rahoittaa toimintansa ympäröiviltä kunnilta saatavilla tuilla, hoitaa pienveneliikenteen väyliä. Alue on suosittu veneläijöiden ja melojien keskuudessa ja useita saaria ja luotoja käytetään retkeilyyn lämpiminä kesäpäivinä. Kävijöille ja paikkakuntalaisille, joilla on omat veneet, on tarjolla myös muutamia saaristoneuvoston ylläpitämiä yöpymismajoja. Mäskärin, Tankarin ja Öuranin lisäksi myös Olavsörarna, Flaskskäret, Kallberget, Lillgrundet ja Tolvmangrundet ovat suosittuja retkeilykohteita.

Kuva 7.

Matkailu on pääasiassa keskittynyt palveluilla ja vuorolaivoilla varustettuihin retkeilykohteisiin, kuten *Mäskärille*, *Tankariin* ja jossain määrin *Öuranille*. Mäskäriin pääsee sesonkiaikana päivittäin liikennöivällä Pietarsaaren Alholmenista lähtevällä vuorolaivalla. Tankariin pääsee Kokkolan Suntinsuusta lähtevällä vuorolaivalla. Sekä Mäskärillä että Tankarissa on kahvilat, joissa on myös majoitusmahdollisuus. Saarilla on luontopolkuja ja Mäskärillä on lisäksi tarjolla Metsähallituksen (joka hallinnoi saaren valtion omistuksessa olevia alueita) järjestämää luonto-opastusta. Mäskäriä ja Tankaria markkinoidaan aktiivisesti matkailukohteina ja niihin kohdistuu suuria virkistyspaineita. Mäskärillä kävi v. 2006 ~20 000 henkilöä ja Tankarissa noin 10 000 – 12 000. Saarilla käydään myös talvisin.

Kuva 8, sekä 7 ja 9. Virkistysellä, vapaa-ajan asumisella ja matkailulla on yhä suurempi merkitys, ja ovat nykyisin merkittävimpiä maankäyttömuotoja.

Öuranin kävijämäärät ovat huomattavasti edellä mainittuja pienempiä. Noin 600 nimeä kirjoitettiin kalastusyhdyksunnan vieraskirjaan vuonna 2004. Kalastusyhdyksunnan luota alkaa myös 7 km pitkä luontopolku. Osa kävijöistä tosin asettuu uimaan ja teltailemaan kalastusyhdyksunnan pohjoispuolelle, Sandenille ja Storkivenille, joten Öuranin kokonaiskävijämäärä on todennäköisesti huomattavasti suurempi kuin 600. Luodon *Köpmanholmen* sijaitsee alueen ulkopuolella, mutta se on saaristomatkailun kannalta tärkeä palvelupiste. Köpmanholmenilla on myös maankohoamisnäyttely, Terra Mare. Kokkolan Matkailulla on Kokkolan ja Pietarsaaren väliä liikennöivä vuorolaiva, joka rantautuu myös Köpmanholmenille. Liitteessä 4 esitellään kartta, johon on merkitty suunnittelualan palvelutoiminnot.

Alueen luontoarvojen säilyttämisen kannalta on äärimmäisen tärkeää, että virkistys ja matkailu kanavoidaan ja keskitetään sopiville alueille. Tankariin ja Mäskäriin ehdotetaan yksityiskohtaisia toimenpideohjelmiä (ks. 11.3.1 ja 11.3.2) .

Kuva 9.

2.5.

Maankäyttösuunnitelmat ja EU:n vesipuitedirektiivi

Seuraavat maankäyttösuunnitelmat on huomioitu hoito- ja käyttösuunnitelmaa laadittaessa.

Luodon kunnan ranta-alueille on laadittu rantayleiskaava (Larsmo strandgeneralplan 2001) .

Kokkolan saaristolle valmistellaan parhaillaan rantayleiskaavaa (Ojan ja Rödsö-Möllerin rantayleiskaava) .

Tankarin saaren ranta-asemakaava on loppusuoralla.

Pietarsaaren kaupunki on ilmoittanut, että kaupunkisuunnittelulle on tarvetta erityisesti alueilla, jotka kuuluvat rantojensuojeluohjelmaan ja Natura 2000 -verkostoon. Pietarsaaren tavoitteena on valmistella Mäskärin asemakaava (Heinonen I., suullisesti) .

EU:n vesipuitedirektiivi tuli voimaan vuonna 2000. Sen tavoitteena on turvata unionin vesistöjen suojelu. Vesipuitedirektiivi koskee sekä pintaa että pohjavesien suojelua. EU:n vesipuitedirektiivin tavoitteena on, että kaikkien pintavesien ekologinen ja kemiallinen tila olisi hyvä vuonna 2015. Alueellisella tasolla tämä tarkoittaa sitä, että ympäristökeskuksen toiminta-alueen vesistöille tehdään hoitosuunnitelmat toimenpideohjelmineen. Suomi on (direktiivin mukaisesti) tehnyt rekisterin erityis- suojelualueista. Natura-alue "Luodon saaristo" on ehdolla tähän rekisteriin, joka vahvistetaan ennen pitkään. Vesipuitedirektiivi tukee Natura -luontotyyppien säilyttämistä alueella ja hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteita.

3 Alueen suojelua, hoitoa ja käyttöä koskevat tavoitteet

Alueen suojelua, hoitoa ja käyttöä koskevat tavoitteet voidaan jakaa viiteen osatavoitteeseen, joista keskeisin on biologisen monimuotoisuuden ja geologisten arvojen säilyttäminen tuleville sukupolville. Muut tavoitteet, joihin kuuluvat virkistysen edistäminen, tieto, sosiokulttuuri ja yhteistoiminta, voidaan täyttää, kunhan luontoarvoja ei menetetä.

3.1. Suojelu

Luodon saariston säilyttämisessä, hoidossa ja käytössä pyritään ensisijaisesti turvaamaan niiden suojeluohjelmien tavoitteet, joihin alue kuuluu. Rantojensuojeluohjelman tavoitteena on säilyttää ranta-alueet rankentamattomina ja luonnontilassa. Natura 2000 -verkoston tavoitteena on arvokkaiden elinympäristöjen, kasvi- ja eläinlajien suojelu EU:n luonto- ja lintudirektiivin mukaisesti. Luonto- ja lintudirektiivi on myös pantu täytäntöön Suomen lainsäädännössä. Luontodirektiivin avulla suojellaan arvokkaita luontotyyppisiä sekä kasvi- ja lintulajeja. Linnuston suojelemiseksi on laadittu erityinen lintudirektiivi.

EU:n direktiivien piiriin kuuluvien elinympäristöjen ja lajien suhteen on tavoitteena *suotuisa suojelun taso*. Tämä koskee myös niitä uhanalaisia lajeja, jotka sisältyvät kansalliseen uhanalaisuusluokittukseen. Suotuisalla suojelun tasolla tarkoitetaan sitä, että elinympäristön tai lajin luonnollinen levinneisyysalue säilyy ennallaan tai laajenee. Tämä edellyttää erityisten *elinympäristön pitkäaikaisen säilymisen kannalta tarpeellisten rakenteiden ja toimintojen olemassaoloa*. Luvussa 5 käsitellään 11 luontotyyppiä sekä neljä laji/lajiryhmää, joiden suojelutavoitteiden saavuttamista on päätetty seurata.

3.2. Virkistys

Yleistä mahdollisuutta nauttia luonnosta luonnonsuojelualueilla parannetaan lisäämällä saaristosta kertovaa tiedottamista ja tarjoamalla palveluvarustusta. Virkistys tulee kuitenkin kanavoitaa sopiville alueille niin, että alueen suojelutavoitteet saavutetaan ja ettei luontoarvoja vaaranneta.

3.3. Tieto

Yleistä tietämystä saaristolunnosta tulee lisätä, jotta luonnonsuojelua alettaisiin ymmärtää entistä paremmin. Kun tiedot elinympäristöistä ja lajeista lisääntyvät, lisääntyy myös vastuuntunto lähiympäristöstä. Tieto lisääntyy, kun tiedottamista parannetaan esimerkiksi tiedotusmateriaalia tuottamalla, sekä tarjoamalla yleisöille mahdollisuus tustua alueeseen.

3.4. Sosiokulttuurinen tavoite

Luonnonsuojelun säilyttäminen, suojelu, hoito ja käyttö tulee toteuttaa siten, ettei saaristoyhteiskuntien olemassaoloa ja kehitystä vaaranneta. Kulttuurihistorialliset arvot, kuten muinaismuistot ja muut museaaliset arvot, tulee säilyttää.

3.5. Yhteistoiminta

Asianosaisten maanomistajien, paikallisten etujärjestöjen, kuntien ja muiden viranomaisten tulee osallistua luonnonsuojelun alueiden suojelua, hoitoa, säilyttämistä ja käyttöä koskevaan suunnittelu- ja toteutusprosessiin. Osallistuvan suunnittelun muodossa toteutettavan yhteistoiminnan avulla voidaan saavuttaa myönteisiä sosiaalisia vaikutuksia, jotka hyödyttävät aluetta kokonaisuudessaan.

Kuva 10. Alueen säilyttämistä, hoitoa ja käyttöä koskevat tavoitteet voidaan jakaa viiteen osatavoitteeseen (Ollqvist ja Salomonsson, 2003). Keskeisin tavoite on biologisen monimuotoisuuden ja geologisten arvojen säilyttäminen tuleville sukupolville. Virkistystä, tietoa, sosiokulttuuria ja yhteistoimintaa koskevat tavoitteet toteutetaan, kunhan luontoarvot eivät heikkene.

4 Alueen maankäyttö ja vyöhykejaottelu

Suunnittelun jakamisella vyöhykkeisiin on pyritty *sopeuttamaan alueen maankäyttö ja luonnonsuojeluarvot*. Vyöhykejaottelu perustuu lähinnä laji- ja luontotyyppin perusteella suojeltaviin kohteisiin – sekä lisäksi myös aluetta koskeviin vahvistetuihin suunnitelmiin, kuten esim. rantayleiskaavaan. Jaottelu mahdollistaa virkistys- ja käyttöpaineiden kanavoimisen siten, että herkäät luontoalueet voidaan säilyttää. Vyöhyke nimetään sen pääasiallisen tavoitteen mukaan, vyöhykkeen sisällä voi kuitenkin olla pienempiä poikkeavia alueita.

Rauhoittamattomilla alueilla vyöhykejaottelu toimii suosituksena ja kaikki suunnitelmassa ehdotetut toimet, esimerkiksi polut, mairinnoituspaikat ja rajoitusosat edellyttävät maan- ja/tai vesialueen omistajan luvan. Rauhoitetuilla alueilla rajoitusosat on määritelty rauhoituspäätösten määräyksissä.

4.1. Syrjävyöhyke

Suunnittelun alueeseen sisältyviä, karttaan 2 rasteerimattomia alueita kutsutaan ns. syrjävyöhykkeiksi. *Tavoitteena näiden alueiden osalta on lähes luonnontilainen alue, jolla ei kehitetä virkistyspalveluita, kuten esim. polkuja, satamia tai levähdyspaikkoja*. Jokamiehen oikeuksien mukainen liikkuminen alueella on sallittua. Metsästys ja kalastus on sallittua lukuunottamatta rauhoitettuja vesistöjä, joissa kalastusmahdollisuuksia ajoittain rajoitetaan.

4.2. Virkistysvyöhyke

Alueella on sen maantieteellisestä sijainnista johtuen suuri virkistyspaine. Alue sijaitsee kahden kaupungin välissä ja sinne on suhteellisen helppo päästä. Hyvin merkityt veneväylät risteilevät suurella osalla aluetta.

Virkistysvyöhykkeen tavoitteena on kanavoitaa kävijät houkuttelevalle alueelle, jossa on palveluita (kartta 2 , liite 4) . Alueelle on rajattu kaksi merkittävää kohdetta, Mäskär ja Tankar, joilla on kehittyneitä palveluita järjestetyn matkailun tarpeisiin. Nämä saaret toimivat myös maantieteellisesti ottaen hyvin, koska näin alueella on mahdollisuus tarjota palveluita niin alueen pohjois- kuin eteläosassakin. Eteläosassa virkistyspaine on suu-

Kuva 11. Tankarin majakkasaarella käy vierailijoita vuosittain 10 000 - 12 000 henkilöä.

rempi. Veneliikenne on äärimmäisen vilkasta Mäskärin ja Öuranin välisellä alueella, koska myös Öuranin kalastusyhdykskunta on perinteinen retki-kohte. Alueella on myös useita saaria, joilla on pienimuotoista palveluvarustusta pieniä, virkistysvyöhykkeelle rajattuja retkiä varten.

4.3. Rajoitusvyöhyke

Tavoitteena on alueen luonnonsuojeluarvojen säilyttäminen. Luodon saariston rajoitusalueet koostuvat *tärkeistä lintuludoista*, ks. taulukko 1 ja kartta 2. Viranomaisten ja maanomistajien tulee harkita mairinnoituskieltoa, joka koskisi lintuluoja lintujen pesimäaikana. Mairinnoituskielto tulee merkitä kytein kyseisille alueille ja/tai paikallisiin merkkortteihin. Mairinnoituskieltoalueilla on voimassa suositus, jonka mukaan oleskelu on kielletty 100 metrin säteellä rannasta. Metsästys ja kalastus on tavallisesti rajoitusvyöhykkeellä sallittua, mutta niitä voidaan rajoittaa, mikäli se on jonkin suojellun lajin kannalta tarpeen.

Rajoitusvyöhykkeet

A. Seuraavilla alueilla rauhoitusalueita koskevin rauhoituspäätöksiin kuuluu lintujen pesimäaikana tai 1.5.-31.7. voimassa oleva mairinnousukielto:

Eugmo:

- A1. Gammelgrundet, Gammelgrundsskraplet
- A2. Utstener, Yttre grundet

Vestersundsby:

- A3. Gäddberget
- A4. Truthällan
- A5. Sprätgrundet
- A6. Skatgrundet

B. Seuraaville alueille suositellaan mairinnousukieltoa, kun alue rauhoitetaan. Valtion omistamilla alueilla mairinnousukieltoon tulee sisällyttää järjestyssääntöön:

Luoto:

- B1. Rödhällanin pohjoispuoli
- B2. Sandgrundet
- B3. Märagrundet

Oja-Kokkola:

- B4. Malgrundet
- B5. Västerbådan
- B6. Lillgrundet
- B7. Tankarin eteläpuoliset kallioluodot
- B8. Tankarkubborman itäinen niemi ja -ranta
- B9. Finngräven
- B10. Svartstenarna

C. Tärkeitä lintuluotoja, joilla mairinnousua tulee välttää:

Eugmo:

- C1. Norrgrundet, Koppargrundet
- C2. Norrstenarna
- C3. Rummelrundet
- C4. Yttre Sandrevelin eteläpuoliset pienet luodot
- C5. Stora Kallberget
- C6. Bredhällan

Luoto:

- C7. Klackhällan, Stenen
- C8. Öuranin pohjoispuolella oleva kallioluoto
- C9. Borggrundet
- C10. Grundrummet

Vestersundsby:

- C11. Paskarstenen
- C12. Näsiskatahällan
- C13. Kejsargrundet

Taulukko 1. Tärkeistä lintuluodoista muodostuva rajoitusvyöhyke on jaettu kolmeen ryhmään, ilmenevät myös viereisessä kartassa. Rauhoitusmääräykset sisältävät pesimäaikana voimassa olevan mairinnousukielton saarilla, jotka kuuluvat **A-ryhmään** (punainen rastitus kartalla) . **B-ryhmä** muodostuu sellaisista saarista ja luodoista, joille suunnitelmassa ehdotetaan mairinnousukieltoa, kun alueet rauhoitetaan. **C-ryhmän** saarilla mairinnousua tulee välttää. B ja C on merkitty karttaan samalla tavalla: Mairinnousua tulee välttää.

Kartta 2, oikealla: Jakamalla alueen maankäyttö vyöhykeisiin pyritään sovittamaan yhteen luonnonsuojeluarvot ja alueen maankäyttö.

Skala 1:100000
0 1 2 km

□ Begränsningszon: Landstigningsförbud 1.5.-31.7.

□ Begränsningszon: Landstigning bör undvikas

□ Begränsningszon: Landstigning bör undvikas

□ Begränsningszon: Landstigning bör undvikas

□ Natura 2000-område

□ Natura 2000-område

□ Natura 2000-område

Kuva 12. Hoito- ja käyttösuunnitelma perustuu suunnittelualueella v 2004 - 2006 tehtyihin luontoinventointeihin. Primaarisuksessioivaiheiden luonnontilaiset metsät - luontotyyppi on yleinen alueella.

5 Suunnitelma Natura 2000 -luontotyyppien ja -lajien sekä alueelle tärkeiden luontoarvojen suojelemiseksi

Alueen säilyttämisen, hoidon ja käytön keskeisin tavoite on turvata sellaisille suojeluohjelmille asetut tavoitteet, joihin alue kuuluu. Natura 2000 -verkoston tavoitteena on säilyttää arvokkaat elinympäristöt sekä kasvi- ja eläinlajit (ks. luku 2.2.) . Useita luontotyyppisiä ja muita luontoarvoja uhkaavia tekijöitä voidaan eliminoida, kun luonnonsuojelua toteutetaan rauhoittamalla yksityismaita tai hankkimalla niitä valtion omistukseen. Osa uhista voi suojelusta huolimatta säilyä. Tällaisten uhkien eliminointi vaatii toimia.

Tässä kappaleessa esitellään alueella esiintyvät ja Natura 2000 -verkostoon kuuluvat luontotyypit ja lajit . Tavoitteena kaikkien näiden luontotyyppien ja lajien osalta on suotuisan suojelutason saavuttaminen. Alueelle tunnusomaisten tai sellaisten luontotyyppien tai lajien, joiden kohdalla suotuisan suojelutason turvaaminen vaatii erityistoimia, yhteydessä eritellen myös säilyttämistavoitteet, mahdolliset uhat, säilyttämistavoitteen saavuttamiseksi suoritettavat toimenpiteet sekä seurannan tarve.

Jokaisen suojelukohteen yhteydessä mainittujen uhkien lisäksi, luontotyyppiä tai lajia voi uhata myös paikallisten viranomaisten kontrollin ulottumattomissa olevat tekijät. Sellaisia uhkia ovat esimerkiksi maailmanlaajuiset ympäristömuutokset, tyyppipäästöjen laskeumat ja happamoituminen sekä öljypäästöt. Talvehtimisalueilla vallitsevat epäsuotuisat olosuhteet voivat myös aiheuttaa uhkaa muuttolintulajeille.

5.1. Natura 2000 -luontotyyppien suojeleminen

Alueen jakautuminen luontotyyppisiin ilmenee liitteestä 5. Luodon saaristossa esiintyy yhteensä 20 Natura 2000 -verkostoon kuuluvaa luontotyyppiä (ks. taulukko 2.) . Erityisesti suojeltavat luontotyypit on merkitty tähdellä. Länsi-Suomen ympä-

ristökeskus inventoi luontotyypit vuosina 2003-2006. Luontotyypit rajattiin ja niiden edustavuutta arvioitiin. Luontotyyppien edustavuutta arvioidaan kolmen eri kriteerin avulla: 1) luontotyyppien tyypillisten ominaisuuksien määrä, 2) luonnontilaisuuden aste ja 3) laajuus. Tyypilliset ominaisuudet on kuvailtu Natura 2000 – luontotyyppioppaassa (Airaksinen ja Karttunen 2001) , mutta lisäksi kuvailuja on tarkennettu ympäristöhallinnon työryhmissä. Edustavuutta arvioidaan asteikolla *ei merkittävä, merkittävä, hyvä ja erinomainen*. Taulukkoon 3 on koottu sellaiset luontotyypit, joiden kohdalla suojelutavoitteen toteutuminen vaatii toimia ja seurainta.

5.1.1.

Vedenalaiset hiekkasärkät, 1110

Vedenalaisiin hiekkasärkkiin lukeutuvat hiekkasärkät, jotka ovat pysyvästi vedenalaisia, esiintyvät alle 20 metrin syvyydessä, ja joilla ei joko ole kasvillisuutta tai vesikasvillisuutta on tietyn tyyppistä. Hiekkasärkät ovat monien kalalajien kutupaikkoja ja linnut etsivät niiltä ravintoa. Luontotyyppin rajaus perustuu ilmakehään ja maasta ja veneestä tehtyihin havaintoihin. Tällä tavoin ainoastaan matalimmat alueet paljastuvat, joten hiekkasärkät kattavat todennäköisesti huomattavasti liitteessä 5, karttaan merkittyä suuremman alueen.

Edustavuus

Edustavia vedenalaisia hiekkasärkkiä löytyy erityisesti alueen eteläosista, Ådön länsipuolen edustalta, Fåbodan pohjoispuolelta ja Ådöfjärdenin pohjoispuolella olevilta saarilta.

Suojelutavoitteet

Luontotyyppien säilyttäminen luonnontilassa.

(Vestersundsbyn jakokunnan maiden rauhoitusmääräykset mahdollistavat hiekanoton rajatulta alueelta Ådöfjärdenin edustalla, mikäli ympäristölupavirasto myöntää siihen luvan. Rajattua aluetta ei tässä suunnitelmassa ole luokiteltu vedenalaiseksi hiekkasärkkiksi, koska vedenalaista inventointia ei ole vielä tehty.)

Uhat

Metsäojitusten, teollisuuden ja vapaa-ajanasumisen aiheuttama rehevöityminen.

Toimenpiteet

Luontotyyppi on puutteellisesti inventoitu ja se vaatii vedenalaisen kasvillisuuden tutkimista. Ympäristöministeriö on aloittanut uuden, VELMU:ksi kutsu-

tun tutkimusohjelman, jonka tarkoituksena on inventoida vedenalaista meriluontoa. Vedenalaisia inventointeja on tarkoitus suorittaa koko rannikkoalueella seuraavien kymmenen vuoden aikana.

Suoraan hiekkasärkille johtavat ja niiden luonnontilaan vaikuttavat metsäojitukset padotaan tai täytetään uudelleen.

Natura 2000 – luontotyyppi	Koodi	Hehtaaria	% maa- tai vesialasta
Vedenalaiset hiekkasärkät	1110	158	1,0
Rannikon laguunit*	1150	58	0,4
Kivikkoisten rantojen monivuotinen kasvillisuus	1220	39	2,2
Kasvipeitteiset merenrantakalliot	1230	65	3,6
Ulkosaariston saaret ja luodot	1620	54	3
Merenrantaniityt*	1630	80	4,4
Itämeren boreaaliset hiekkarannat, joilla monivuotista ruohovartista kasvillisuutta	1640	1	0,05
Rannikon liikkuvat rantakauradyynit	2120	0,2	0,01
Kiinteät ruohokasvillisuuden peittämät dyynit*	2130	0,4	0,02
Metsäiset dyynit	2180	2,4	0,1
Luontaisesti runsasravinteiset järvet	3150	0,02	0,01
Humuspitoiset järvet ja lammet	3160	8	0,4
Kuivat nummet	4030	21	1,2
Fennoskandian runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt	6270	0,3	0,01
Vaihettumissuot ja rantasuot	7140	26	1,4
Kasvipeitteiset silikkaattikalliot	8220	20	1,1
Maankohoamisrannikon primäärisukessio-vaiheiden luonnontilaiset metsät*	9030	920	51
Lehdot	9050	190,7	10,6
Puustoiset suot *	91D0	9,8	0,05
Metsäluhdat *	9080	1,6	0,08

Taulukko 2. Taulukosta ilmenevät alueella esiintyvät luontotyypit, koodit ja niiden pinta-ala hehtaareissa. Koodien 3150, 91D0 ja 9080 luontotyyppiä ei ole kuvattu tekstissä. ¹

5.1.2.

Rannikon laguunit*, 1150

Rannikon laguuneilla tarkoitetaan pääasiassa fladoja ja kluuvijärviä, eli matalia vesialtaita, jotka ovat enemmän tai vähemmän yhteydessä mereen, ja joissa esimerkiksi moreeniselänteiden, hiekkasärkkien tai kasvillisuuden pohjakynnykset rajoittavat veden vaihtuvuutta meren kanssa. Fladat ja kluuvijärvet voidaan karkeasti jaotella siten, että fladat ovat meren keskivedenkorkeuden alapuolella, ja kluuvijärvet meren keskivedenkorkeuden yläpuolella.

Meneillään olevan maankohoamisen seurauksena vesialtaat käyvät läpi eri kehitysvaiheita. Ne madaltuvat ja kasvillisuuden koostumus muuttuu (Munsterhjelm 1997 Karttusen ja Airaksisen teoksessa 1998). Fladat ja kluuvijärvet muodostavat sukessiosarjan; merenlahti, (saaristo) flada, (saaristo) kluuviflada, saaristokluuvi. Yhteys mereen katkeaa, kun vedenkokouman laskukohta on korkeammalla kuin maksimaalinen vedenkorkeus, mikä Pohjanlahdella on noin 1 m merenpinnan yläpuolella. Vedenalainen kasvillisuus on pääsääntöisesti hyvin kehittyntä, vesi on kirkas-

ta, ja useat kalalajit hyödyntävät fladoja ja kluuvijärviä kutuvaellukseen ja/tai lisääntymiseen. Metsien ojitaminen sekä pienvene liikenteen ja vapaa-ajanasumisen tarpeisiin suoritettu ruoppaus on heikentänyt tai hävittänyt useita rannikkovesiemme fladoja ja kluuvijärviä.

Edustavuus

Tätä suunnitelmaa varten resurssit ovat sallineet ainoastaan yleiskatsauksellisen inventoinnin alueen rannikon läheisistä laguuneista. Suunnittelualueella on suuria fladoja ja kluuvijärviä, joiden edustavuus todennäköisesti on hyvä. Näihin kuuluvat mm. Stockölä sijaitseva Storviken, Hamnskärflagan, Djupörsflagan, Krokörsfladan ja flada Kackurs båtgrundetin edustalla. Alueella esiintyy myös täysin luonnontilassa olevia fladoja ja kluuvijärviä, joilla on aivan erinomainen edustavuusarvo, esimerkiksi Krokörsfladan sekä Kackurin ja Sämskars båtgrundin välissä oleva flada (Kanckos M., 2007). Erittäin alueen pohjoisosassa esiintyy tai on muodostumassa myös monia pieniä luonnontilaisia fladoja ja kluuvijärviä.

Suojelutavoitteet

Luonnontilaisiin fladoihin ja kluuvijärviin ei kajota.

Alueisiin, joille on muodostumassa fladoja, ei kajota.

Uhat

Ruoppaus pienvene liikenteen ja vapaa-ajanasutuksen tarpeita varten.

Metsämaiden ojitus.

Asutus.

Toimenpiteet

Kaikki 10 hehtaaria pienemmät fladat ja kluuvijärvet ovat vesilain mukaan rauhoitettuja.

Ojitamista ja asutusta säädellään rauhoitusmääräyksiin ja lainsäädännön avulla.

Pohjaprofiilien laadinta uusien laguunien tunnistamiseksi.

Seuranta

Fladoja ja kluuvijärviä tarkkaillaan ilmakuvien ja maastokäyntien avulla hoito- ja käyttösuunnitelman päivityksen yhteydessä tai vähintään joka kymmenes vuosi.

5.1.3.

Kivikkoisten rantojen monivuotinen kasvillisuus, 1220

Luontotyyppi muodostuu rannoista, joilla yli puolet rannan pinta-ala on kivien ja soran peitossa. Luontotyypin edustavuus arvioidaan kivien välissä olevan kasvillisuuden perusteella. Luodossa tyypillisiä kasvilajeja ovat mm. pohjanlahdenlauha (*Deschampsia bottnica*), juolavehna (*Elymus repens*), suolavihvilä (*Juncus gerardii*) ja rantakukka (*Lythrum salicaria*). Kivikkorantoja esiintyy paikoitellen koko alueella, mutta ne ovat pieniä pinta-alaltaan. Lohkarerantoja, joilla on ainoastaan suuria kivilohkareita, ei lasketa tähän luontotyyppiin kuuluviksi. Sellaiset ovat kuitenkin hyvin yleisiä alueen pohjoisosissa.

Edustavuus

Kivikkorannat ovat pinta-alaltaan pieniä. Useimmiten ne ovat vain osia metsien peittämien saarten rannoista. Esim. Lilgrundetilla ja suunnittelun pohjoisosissa, kuten Kalkskärsrevellissä Tankarkubboreilla ja Tankarilla, esiintyy kivikkorantoja, joiden edustavuus on hyvä tai erinomainen.

5.1.4.

Kasvipeitteiset merenrantakalliot, 1230

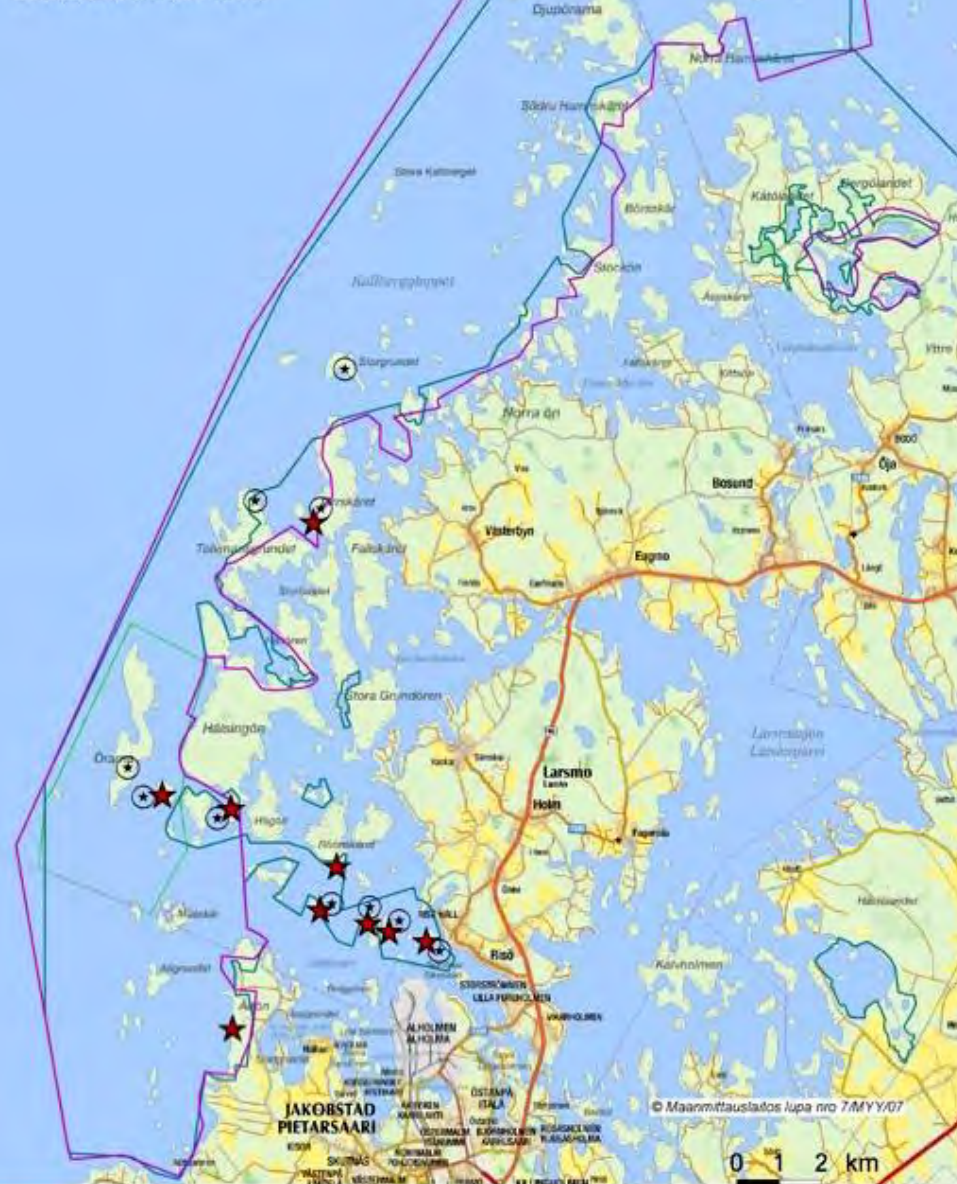
Kasvipeitteisiin merenrantakallioihin luetaan merenrannoilla olevat kalliot. Kasvipeitteisyydellä tarkoitetaan, että kallionhalkeamissa ja luonnollisissa syvänteissä on kasvillisuutta, mutta että myös suolaisen meriveden roiskeiden vaikutukseen sopeutuneet jakälät peittävät osan kallioista. Lintujen jätökset suosivat kallionhalkeamien kasvillisuutta, joten lintujen esiintyminen lisää luontotyypin edustavuutta. Merenrantakalliota esiintyy paikoitellen koko alueella.

Edustavuus

Kasvipeitteisiä merenrantakallioita, joiden edustavuus luokitellaan hyväksi tai erinomaiseksi, esiintyy seuraavilla saarilla ja luodoilla: Pietarsaaren saariston saaret (Storpaskarn, Lågpaskarn, Hörnpaskarn, Truthällan, Aligrundet, Måsskär), Öranin länsipuolella, Tolvmangrundetin pohjoisella niemellä, Stora Kallbergetillä ja Norra Hamnskärillä.

¹ Tähdellä merkityt ovat erityisesti suojeltavia luontotyyppiä.

LARSMO SKÄRGÅRD LUODON SAARISTO

⊙ Nuvarande betesområden
Nykyiset laidunalueet

★ Skötsel av strandängar
Rantaniittyjen hoito

□ Strandskyddsprogrammet
Rantojen suojeluohjelma

□ Natura 2000 område
Natura 2000 alue

Suojelutavoitteet

Luontotyypin säilyttäminen luonnontilassa.
Linnuston pesinnän onnistuminen yhtä hyvin kuin ennen tai vielä paremmin kuin ennen.

Uhat:

Lisääntynyt virkistyspaine

Toimenpiteet:

Julkisen tiedottamisen parantaminen
Virkistyskäytön kanavoiminen.
Seuranta liittyy saaristolinnustoon, luku 5.2.2.

5.1.5. Ulkosaariston luodot ja saaret, 1620

Luontotyyppi kattaa pienet puuttomat luodot ja kallioidet tai moreenista muodostuneet karit, jotka ovat tärkeitä pesimapaikkoja linnuille tai oleskelupaikkoja hylkeille. Luodot ja pienet saaret ovat tyypillisiä ulkosaaristolle ja niitä esiintyy koko alueella.

Edustavuus

Suurella osalla saarista on suuria lintuyhdyskuntia, kasvillisuus on tyypillistä ja edustavuus on yleisesti ottaen hyvä. Osa lintuyhdyskunnista on pienentynyt sekä laji- että yksilömäärien perusteella. Vähenemisen oletetaan johtuvan lisääntyneestä virkistyspaineesta ja pienten petoeläinten, kuten minkin ja supikoiran, leviämisestä.

Suojelutavoitteet

Tyypillisen linnuston pesinnän entistä parempi onnistuminen tämän luontotyypin piiriin kuuluvilla luodoilla ja saarilla, ks. 5.2.2. Saaristolinnusto.

Uhat

Lisääntynyt virkistyspaine.
Pienten petoeläinten, erityisesti lintuyhdyskuntien munilla ja poikasilla elävän minkin, leviäminen.

Toimenpiteet

Julkisen tiedottamisen parantaminen
Maihinnouskielto ajalle 1.5. - 31.7. niillä saarilla ja luodoilla, jotka on rajattu rajoitusvyöhykkeelle kartassa 2, s. 21.

Kartta 3 vasemmalla: Luontotyyppi Merenrantaniityt voidaan säilyttää punaisella tähdellä merkityillä alueella hoidon, kuten esim. laiduntamisen, avulla. Osalla saarista on tehty hoitosopimuksia paikallisten eläintomistajien kanssa. Alueen rantaniittyjen hoito täsmäntämään erillisessä toimenpidesuunnitelmassa.

Kielto annetaan niille yksityismaille, joita rauhoitusmääräykset koskevat. Valtion maita koskevat määräykset annetaan järjestysasäännössä.

Maihinnouskieltoon tulee liittää suositus, että maihinnouskiellon voimassa ollessa ei saa oleskella 100 metrin säteellä rannasta.

Minkkien ja supikoirien pyydystämisen.

Seuranta liittyy saaristolinnustoon, luku 5.2.2.

5.1.6. Merenrantaniityt*, 1630

Merenrantaniityt ovat avoimia, puuttomia tai vähäpuisia niitty-ympäristöjä. Kasvillisuus on matalaa ja vyöhykkeisiin jakautunutta. Parhaiten suolaa sietävät kasvit kasvavat lähimpänä vedenrajaa. Ylhäällä niityllä voi myös esiintyä suolalaikkuja, jotka soveltuvat suolaa kestäville kasvilajeille, kuten suolayrtille. Rantaniityt pysyvät avoimina ja matalakasvuisina osittain jään kuluttavan vaikutuksen, ja osittain perinteisen maankäytön, kuten niiton ja laiduntamisen, vaikutuksesta. Rantaniittyjen pysyminen avoimina ja matalakasvuisina tarjoaa suotuisan elinympäristön kukkiville ruohovartisille, jotka vaativat paljon valoa. Merenrantaniityt tarjoavat pesimä- ja ravinnonhankintapaikkoja useille lokki- ja kahlaajalinnuille.

Edustavuus

Matalia rantoja, joilla on laajoja rantaniittyjä, esiintyy erityisesti alueen eteläosissa. Niihin tosin virtaa runsasravinteista makeaa vettä Luodonjärvestä ja teollisuudesta ja liettyminen luo suotuisat olosuhteet järviruo'olle. Lisääntynyt ravinnepitoisuus ja niiton ja laiduntamisen loppuminen aiheuttavat yhdessä rantaniittyjen umpeenkasvamista. Edustavimmat rantaniityt sijaitsevat seuraavilla saarilla ja luodoilla: Västra Adön, Rönnskäret, Rödhällan, Sandgrundet, Hålsingöklinsan, Nyvarpgrundet ja Rippgrundet. Laiduntaminen on aloitettu uudelleen luontotyypin hoitotoimenpiteenä muutamilla näistä saarista ja luodoista.

Suojelutavoitteet

Kaikkien sellaisten merenrantaniittyjen säilyttäminen, jotka syntyvät ja pysyvät avoimina luonnostaan, esimerkiksi jään kuluttavan vaikutuksen ansiosta.

Kuva 13. Boreaalisia hiekkarantoja ja -dyynejä esiintyy lähinnä alueen eteläosissa.

Luontotyypin säilyttäminen hoitamalla *ainakin* seuraavilla saarilla ja luodoilla, yht. noin 50 ha.: Västra Ådön, Sand-grundet, Rödhällan, Rönnskär, Hålsingöklinsen, Orrskär, Nyvarpgrundet, Rippgrundet, Märagrundet (kartta 3) .

Tyypillisen vyöhykkeisen kasvillisuuden ja tyypillisen linnuston säilyttäminen.

Uhat

Niiton ja laidunnuksen loppumisen aiheuttama umpeenkasvu.

Meriveden lisääntyneen ravinnepiteisyyden aiheuttama järviruo' n umpeenkasvu.
Rakentaminen.

Toimenpiteet

Kun myönnetään ja uudistetaan ympäristölupa toiminnalle, jolla voi olla mahdollinen vaikutus saaristoalueen vedenlaatuun, tulisi erityisesti saaristoalueen luonnonsuojelun tavoitteet ottaa huomioon.

Laidunnuksen jatkaminen seuraavissa kohteissa: Sandgrundet, Rödhällan, Hålsingöklinsen, Orrskär, Nyvarpgrundet, Rippgrundet, Märagrundet.

Laidunnuksen aloittaminen ainakin Västra Ådössä ja Rönnskärillä.

Niiton ja laidunnuksen suosittelu pienillä mökinomistajien rantaniityillä.

Hoidon erittely kirjataan erilliseen toimenpidesuunnitelmaan (ks. kappale 11) .

Seuranta

Laiduntamispaikoiden tarkkailu kaikissa laidunnettavissa kohteissa

Aluetta tarkkaillaan ilmakuvien ja kenttäkäynnin avulla kymmenen vuoden välein.

5.1.7.

Itämeren boreaaliset hiekkarannat, joilla on monivuotista ruohovartista kasvillisuutta, 1640

Vuorovesi ei vaikuta Itämeren luonnollisiin hiekkarantoihin, joten rannat ovat melko suojaista. Tämä mahdollistaa monivuotisten kasvilajien esiintymisen. Aallot ja jää vaikuttavat vedenrajan läheisyydessä siten, että kasvien on vaikea juurtua. Luodon saaristossa luonnollisia hiekkarantoja esiintyy erityisesti alueen eteläosassa.

Edustavuus

Edustavimmat hiekkarannat sijaitsevat Öuranilla ja Orrskärin länsiosassa. Näillä alueilla luontotyypin edustavuus on hyvä. Järviruo' on umpeenkasvamisen uhkaa osaa pienistä, matalissa lahdissa sijaitsevista hiekkarannoista.

Suojelutavoitteet

Luontotyypin säilyttäminen luonnontilassa.

Uhat

Meriveden ravinnepiteisyyden kasvu, järviruo' on umpeenkasvu.

Roskaaminen ja kulutus.

Toimenpiteet

Julkinen tiedottaminen alueen käyttäytymissääntöistä.

Seuranta

Aluetta tarkkaillaan ilmakuvien ja kenttäkäynnin avulla ja käyttösuunnitelman päivityksen yhteydessä.

5.1.8.

Rannikon liikkuvat rantakaura-dyynit(valkoiset dyynit) , 2120

Valkoiset dyynit muodostavat dyynisukcession toisen vaiheen. Topografisesti tarkastellen valkoisia dyynejä esiintyy esidyneillä, jotka muodostavat ensimmäisen yhtenäisen pengerman avoimen rannan suuntaisesti. Rantavehänä(*Leymus arenarius*) sitoo hiekkaa ja on tunnusomainen tälle luontotyypille.

Edustavuus

Luodon saaristossa esiintyy ainoastaan pieniä alueita, joilla on valkoisia dyynejä. Nämä alueet ovat Orrskärillä, Öuranilla ja Tolvmangrundetilla. Luontotyypin edustavuus on ainoastaan merkittävä, koska alueet ovat jonkin verran altistuneet roskaamiselle ja kulutukselle. Lisäksi alueiden pinta-ala on pieniä.

Säilyttämistavoitteet, uhat, toimenpiteet ja seuranta

Samat kuin Itämeren hiekkarannoilla, katso edellisen.

5.1.9.

Rannikoiden kiinteät ruohokasvillisuuden peittämät dyynit (harmaat dyynit) *, 2130

Tyypillistä kiinteille ruohokasvillisuuden hiekkadyneille ovat kokonaan tai osittain maanpintaa peittävät sammalet ja jäkälät sekä kenttäkerroksen ruohot ja heinät. Jos alue kärsii kulutuksesta, kasvillisuus on vähemmän peittävä. Tyypilliset lajit ovat esim. tierasammal (*Racomitrium canescens*) , kulosammal (*Ceratodon purpureus*) , poronjäkäle (*Cladina rangiferina*) , hietikkosara (*Carex arenaria*) , sarjakeltano(*Hieracium umbellatum*) ja metsäluha (*Deschampsia flexuosa*) .

Edustavuus

Eri dyynityyppien välillä oleva raja on epäselvä ja luontotyypit ovat päällekkäisiä. Öuranilla voidaan erottaa pieniä aloja kiinteitä ruohokasvillisuuden peittämiä dyynejä Norrörskäritenissä sekä myös Sandenin metsäisten dyynien yhteydessä. Luontotyypin on ollut kulutuksen vaikutuksen alaisena. Edustavuus on merkittävä.

Suojelutavoitteet

Luontotyypin säilyttäminen.

Uhat

Kulutus.

Männyn aiheuttama umpeenkasvu.

Toimenpiteet

Tarpeen mukaan yleisön tiedottaminen.

Nuoria puuntaimia harvennetaan tarvittaessa umpeenkasvamisen estämiseksi.

Seuranta

Dyynien tila tarkastetaan maastossa viimeistään silloin, kun suunnitelma päivitetään.

5.1.10.

Metsäiset dyynit, 2180

Metsäiset dyynit muodostavat dyynisukcession viimeisen vaiheen. Dyynit luokitellaan tähän luontotyypin, kun suhteellisen tiheä puukerros ja sammaleinen ja jäkäläinen pohjakkerros sekä varpuja kasvava kenttäkerros peittää ne.

Edustavuus

Suurin alue on Öuranilla. Alueen edustavuus on hyvä. Metsäisiä dyynejä, joiden edustavuus on merkittävä, esiintyy myös Tolvmangrundetilla.

5.1.11.

Humuspitoiset järvet ja lammot, 3160

Tähän luontotyypin kuuluvat luonnostaan humuspitoiset, ruskeaveitset, mutta niukkaravinteiset järvet. Humuspitoisia, niukkaravinteisiä järviä esiintyy soiden yhteydessä. Saaristossa ne muodostavat tietyn vaiheen kasvillisuuden sukkessiossa. Kaakkuri pesii usein tällaisissa vesistöissä.

Edustavuus

Luodossa tätä tyyppiä edustavia järviä esiintyy ainakin Tolvmangrundetilla, Öuranilla, Södra Hamnskäretillä, Kallskärillä, Enbusklandetilla ja Dömmas-skäretillä.

Suojelutavoitteet

Luontotyypin säilyttäminen luonnontilassa.

Uhat

Metsänhakuu ja ojitaminen, joka aiheuttaa ravinnepiteisen veden virtaamista järviin

Luonnontilan horjuttaminen voi uhata kaakkurikantaa.

Toimenpiteet

Metsänhakuu ja ojitamisen kieltävät rauhoitusmääräykset.

Seuranta

Kaakkureista tehtävä inventointi saaristolintujen seurannan yhteydessä.

5.1.12.

Kuivat nummet, 4030

Nummet ovat avoimia ja matalakasvuisia luontoympäristöjä, joille Luodon saaristossa on tyypillistä variksenmarjoista, kanervista ja puolukoista koostuva kasvillisuus. Nummia syntyy usein korkeille, kallioisille saarille. Katajien hallitsemat alueet eivät kuulu tähän luontotyyppiin.

Edustavuus

Nummia, joilla kasvaa variksenmarjoja ja kanervia, esiintyy ulkosaariston ja saariston pohjoisosien kallioisilla luodoilla. Näillä alueilla esiintyy niin luonnollisesti syntyneitä nummia kuin laiduntamisesta hyötynyttä matalaa nummikasvillisuuttakin. Tolvmangrundetilla, Tankarissa ja Mässkärin länsipuolella sijaitsevalla Kejsarkubbenilla esiintyy laajoja ja osaksi hyvin säilyneitä nummia. Umpeenkasvavia nummia esiintyy Hörnpaskarn'in, Storgrundet'in ja Kallskär'in saarilla.

Suojelutavoitteet

Luonnollisesti syntyneiden nummien säilyttäminen luonnontilassa.

Hoidettujen nummien säilyttäminen ainakin Tankarkarilla (5,5 ha) .

Uhat

Perinteisestä maankäytöstä, kuten niitosta ja laiduntamisesta, luopuminen.

Katajan leviäminen.

Toimenpiteet, Seuranta

Tankarin nummille suunnitellaan hoitotoimenpiteitä ja seurantaa, jotka eritellään erillisessä toimenpidesuunnitelmassa (ks. kappale 11) .

5.1.13.

Vaihtumissuot ja rantasuot,7140

Tämä luontotyyppi koostuu pienistä suoista, jotka ovat syntyneet osina maankohoamisalueille tunnusomaista kosteikkojen kehityssarjaa.

Mesotrofiset pienet suot ja rämeet hallitsevat suomaita. Pääsääntöisesti ainoastaan yli 0,5 ha:n kuviot on rajattu omaksi luototyyppikseen. Pienemmät suomaat on rajattu primäärimetsään kuuluvaksi.

Edustavuus

Pieniä soita ja rämeitä esiintyy koko alueella, erityisesti suurilla metsäisillä saarilla. Useimmissa tapauksissa suomaiden hydrologia on suhteellisen luonnollinen, koska ojituksilta on välttytty. Tällaisissa tapauksissa edustavuus on hyvä tai erinomainen. Joissakin tapauksissa suomaihin vaikuttaa lähellä olevat metsänhakkuut tai pienimuotoiset ojitukset, jotka vaikuttavat kasvillisuuteen ja siten alentavat niiden edustavuutta.

5.1.14.

Kasvipeitteiset silikaattikalliot,8220

Tämän luontotyypin määritelmä on laaja ja käsittää monta eri kalliomaan tyyppiä, joihin ei kuulu kalkkikiveä. Luodon saaristossa lähinnä luonnontilassa olevat ja merenrantakallioiden ja havumetsän välissä sijaitsevat kalliomaat on rajattu tähän luontotyyppiin kuuluvaksi.

Edustavuus

Tähän luontotyyppiin rajatut alueet ovat yleensä luonnontilassa. Saariston kalliomaat ovat kuitenkin suhteellisen niukkalajisia. Edustavuus on hyvä tai merkittävä.

5.1.15.

Maankohoamisrannikon primäärisukessiovaiheiden luonnontilaiset metsät*, 9030

Maankohoamisrannikon metsät *tai luonnontilaiset primäärisukessiovaiheiden metsät* kattavat koko pensas- ja metsäkasvillisuuden luontaisen kehityssarjan. Näin ollen luontotyyppiin kuuluu rantametsiköt, lehdot sekä kangasmetsät. Kuolleen puuaineksen ja lehtipuiden runsaus on tyypillistä. Luontotyyppi täyttää kriteerit ainoastaan, mikäli alueella ei ole suoritettu päätehakkua.

Luontotyyppi voi sisältää pieniä kuvioita (1 ha pienempiä) nummia, soita ja korpia. Merenkurkussa ja Perämerellä primäärisukessiovaiheiden metsät päättyvät noin 10 metriin merenpinnan yläpuolella, tai kun metsikkö ei enää koostu pioneerikasvillisuudesta. Ensimmäisen havumetsävaiheen alkaessa kuolla ja uuden puusukupolven korvattessa sen, ei metsä enää ole maankohoamisrannikon metsää, koska kasvava puusto kuuluu jo sekundaarivaiheeseen. Maankohoamisrannikon metsä muuttuu boreaaliseksi luonnonmetsäksi, mikäli uudistuminen tapahtuu luonnollisesti.

Edustavuus

Yhteensä 920 hehtaaria alueesta täyttää maankohoamisrannikon metsille asetetut kriteerit ja luontotyyppi on yleinen. Edustavuus on erinomainen niillä harvoilla alueilla, joilla metsä on saanut kehittyä rauhassa, ja joilla kaikki kehitysvaiheet pensasvyöhykkeestä havumetsään ovat edustettuina. Suurella osalla aluetta luontotyyppi kuitenkin muodostuu ainoastaan osasta kehitysvaiheita, kuten rantametsistä, mikä heikentää edustavuutta. Joissain tapauksissa löytyy myös havumetsävaihe, mutta jos havumetsää on harvennettu niin, että puusto on samanikäistä, metsäympäristö yksitoikoinen eikä siellä ole juurikaan kuolleita tai kuolevia puita, edustavuus on alhaisempi.

Suojelutavoitteet

Nykyisen pinta-alan säilyttäminen tai lisääminen.

Parempi edustavuus.

Kuolleen puuaineksen määrän lisääminen.

Uhat

Säännöstelemätön puun ottaminen.

Toimenpiteet

Puun otto kielletään ja polttopuun ottamista säännöstellään rauhoitus sopimuksin.

Polttopuun ottaminen maankohoamisrannikon metsissä sallitaan ainoastaan lohkoilla, joilla on rakennuksia tai rakennusoikeudet sekä alueilla, joilla jatketaan metsälaidunnusta.

Kaikissa uusissa rauhoitus sopimuksissa tulee määritellä paljonko polttopuuta (m³) saa ottaa, sekä mitä puuta ei saa ottaa polttopuiksi.

Mikäli vanhoja rauhoitus sopimuksia, joissa ei ole määritetty paljonko polttopuuta saa ottaa, päivitetään, tulee tämä asia korjata.

Luonnontilaisen metsärakenteen palauttaminen, esim. kaulaamaalla, niille metsäalueille, joiden edustavuus on heikentynyt, koska kehityssarjan jossain vaiheessa on tehty harvennuksia.

Seuranta

Alueen tarkkailu ilmakuvin suunnitelman päivityksen yhteydessä tai vähintään joka kymmenes vuosi.

Kuolleen puuaineksen määrän tarkkailu metsissä, joiden edustavuus on heikentynyt. Tämäkin tehdään joka kymmenes vuosi.

5.1.16.

Lehdot, 9050

Tämä luontotyyppi kattaa lehtipuuvalltaiset metsät, joiden kenttäkerroksessa kasvaa heinäkasveja ja ruohovartisia. Lehdot jaotellaan kosteusasteen mukaan kolmeen pääryhmään: kosteisiin, tuoreisiin ja kuiviin lehtoihin. Näiden pääryhmien sisältä voidaan erottaa eri lehtokasvillisuustyyppisiä. Lehdossa esiintyy paljon ravinteikkaaseen maaperään sidottuja kasvilajeja. Puusto tarjoaa ravintoa ja asuinpaikkoja useille hyönteisistä syöville lintulajeille. Lehdot muodostavat yhden vaiheen maankohoamisrannikon metsien kehityssarjassa, minkä takia ne on luokiteltu sekä lehdoksi että maankohoamisrannikon metsiksi.

Edustavuus

Luodon saariston lehdot muodostuvat rantojen lähellä olevista, leppävalltaisista, lehtimetsää kasvavista osista. Laakeiden rantojen takia kosteiden ja tuoreiden lehtojen ryhmät ovat alueella vallitsevia. Puustokerroksessa esiintyy harmaalepän ja koivun lisäksi myös tervaleppää, tuomea ja raitaa. Lepän kyky sitoa tyypeä suosii rehevää kasvillisuutta. Luodon rantametsät ovat suurilta osin säästyneet metsä-taloudelta ja puustokerros koostuu eri ikäisistä puista. Kuolevat ja kuolleet puut on jätetty paikalleen ja jopa vaativia lajeja, kuten pikkutiikkaa, esiintyy alueella. Edustavia rantalettoja esiintyy paikoitellen koko alueella.

5.1.17

Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt*, 6270

Luontotyyppiin kuuluvat kuivat ja tuoreet lannoittamattomat niityt, joilla on suuri lajirikkaus. Kasvillisuus on laiduntamisen ja/tai niiton muovaama. Lajikoostumus vaihtelee maantieteellisestä sijainnista, maaperästä, kosteusolosuhteista sekä käytöstä ja hoidosta riippuen.

Edustavuus

Kuivia ja tuoreita niittyjä on havaittu Tankarissa. Pieni ala saaresta on rajattu tähän luontotyyppiin kuuluvaksi. Rajatulla kuviolla perinne on päättynyt, mutta alueella esiintyy tyypillisiä niittykasveja, vaikka arvokkaita indikaattorilajeja puuttuu. Rajatun kuvion edustavuus on merkittävä. Paikoitellen Tankarissa esiintyy pienempiä luontotyypin laikkuja, joissa on merkittäviä indikaattorilajeja, kuten ketoneilikka, *Dianthus deltoides* ja ketonoidanlukkan, *Botrychium lunaria*.

Luontotyyppi	Suojelutavoitteet	Toimenpiteet
Vedenalaiset hiekkasärkät	Luonnontilan säilyttäminen	Vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden inventointi, (VELMU)
Rannikon laguunit *	Luonnontilan säilyttäminen Nykyisiin luonnontilaisiin fladoihin ja kluuveihin ei kajota	Vesilainsäädäntö Rauhoitusmääräykset säätelevät ojjittamista ja asutusta Pohjaprofiilin laadinta
Itämeren boreaaliset hiekkarannat, joilla on monivuotista ruohovartista kasvillisuutta	Luontotyypin säilyttäminen luonnontilassa	Julkisen tiedottaminen käyttäytymissäännöistä, kuten jätteiden käsittelystä
Kiinteät ruohokasvillisuuden peittämät dyynit *	Luontotyypin säilyttäminen	Tiedottaminen yleisölle Tarvittaessa nuoret puuntaimenet harvennetaan umpeenkasvun estämiseksi
Kasvipeitteiset merenrantakalliot	Luonnontilan säilyttäminen Linnuston pesintäedellytysten säilyttäminen tai parantaminen	Julkisen tiedottamisen parantaminen Virkistyksen kanavointi
Itämeren boreaaliset luodot ja saaret	Luonnontilan säilyttäminen Linnuston pesintäedellytysten parantaminen	Julkisen tiedottamisen parantaminen Maihinnouskielto Minkkien ja supikoirien pyydystäminen
Merenrantaniityt *	Luonnollisten merenrantaniityjen säilyttäminen Luontotyypin säilyttäminen yhteensä 50 hehtaarilla (tekstissä aiemmin luettelut alueet) Lintujen pesimäedellytysten säilyttäminen tai parantaminen	Ympäristölupaa myönnettäessä ja uudistaessa, saaristoalueen luonnonsuojelun tavoitteet tulisi erityisesti ottaa huomioon Laiduntamisen jatkaminen sellaisilla rantaniityillä, joita jo laidunnetaan Laiduntamisen aloittaminen Västra Ådönillä ja Rönnskärillä Rantaniityjen hoidon toimenpidesuunnitelma
Humuspitoiset järvet ja lammet	Luontotyypin säilyttäminen luonnontilassa	Metsänhakkuut ja ojjittamisen kieltävät rauhoitusmääräykset
Kuivat nummet	Luonnostaan syntyneiden nummien säilyttäminen luonnontilassa Tankarin nummien säilyttäminen	Tankaria koskevat hoitotoimenpiteet eritellään erillisessä toimenpidesuunnitelmassa
Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt *	Tankarilla sijaitsevan luontotyypin säilyttäminen	Tankarilla sijaitsevan niitymaan hoitotoimenpiteet ja seuranta yksilöidään erillisessä saarelle laadittavassa toimenpidesuunnitelmassa
Maankohoamisrannikon luonnontilaiset metsät *	Nykyisen pinta-alan säilyttäminen tai lisääminen Entistä parempi edustavuus Kuoilleen puuaineksen lisääminen	Rauhoitusmääräysten mukainen polttopuiden ottaminen Uusissa ja päivitettyissä rauhoitusmääräyksissä määritellään, kuinka paljon polttopuuta saa ottaa Luonnontilaisen kaltaisten metsikkö-rakenteiden luominen niillä alueilla, joiden edustavuus on alhainen

Taulukko 3. Sellaiset Natura 2000 -luontotyypit, joiden säilyttämistavoitteiden saavuttaminen vaatii toimenpiteitä ja seurantaa.

Suojelutavoitteet

Tankarissa sijaitsevan luontotyypin säilyttäminen.

Uhat

Umpeenkasvu niiton tai laiduntamisen päättymisen vuoksi.

Toimenpiteet, seuranta

Tankarissa sijaitsevan niitymaan hoitotoimenpiteet ja seuranta yksilöidään erillisessä saarelle laadittavassa toimenpidesuunnitelmassa (ks. luku 11) .

5.2. Lajien suojelu

Jokainen luontotyyppi muodostaa erityisen elinympäristön. Erityisistä elinympäristöistä riippuvaisen kasvi- ja eläinlajien on mahdollista säilyä, mikäli eri luontotyypit suojellaan. Alueen arvokkaiden lajien suojelutavoite ja luontotyyppien säilyttämistavoite osuvat siis yksiin. Taulukoissa 3A ja 3B esitellään kaikki alueella esiintyvät ja EU:n lintu- ja elinympäristödirektiivin piiriin kuuluvat, sekä kansallisen uhanalaisuusluokituksen mukaan uhanalaisiksi luokiteltavat lajit. Myös Suomen kohdelajit ilmenevät taulukoista. Tässä kappaleessa, sekä taulukossa 4, käsitellään lajeja, jotka ovat erityisen tunnusomaisia alueelle, ja jotka vielä luontotyyppien suojelun lisäksi vaativat toimenpiteitä.

5.2.1.

Suolayrtti

Suolayrtti (*Salicornia europaea*) luokitellaan erittäin uhanalaiseksi lajiksi (EN) , koska sekä sen levinneisyys että kanta ovat pienentyneet jo pitkään. Suolayrtti on pieni, 3-15 cm korkea, punertava kasvi. Se kasvaa meren läheisyydessä, matalakasvuilla rantaniityillä, joilla osa suolapitoisesta maasta on paljaana. Suolayrttiä esiintyy länsirannikolla Ouluun saakka, mutta sitä ei kasva Merenkurkussa, koska siellä maa on liian hapanta. Suunnittelualueella on tehty selvitys suolayrtin esiintymisestä (Kanckos M., ym., 2005) .

Suojelutavoitteet

Suunnittelualueen suolayrttikantojen säilyttäminen
Suolayrtin levittäminen uudelle, kasvin elinympäristöksi soveltuvalla alueella

Uhat

Rantojen umpeenkasvaminen
Kannan pienuus

Toimenpiteet

Lampaiden laiduntaminen
Järviuo'on niitto

Suolayrtin suunniteltu istuttaminen kasvin elinympäristöksi soveltuvaan paikkaan

Seuranta

Suolayrttikannan inventointi lajin esiintymis- ja istutuspaikoilla vähintään joka kolmas vuosi. Inventointi sisältää yksilöiden keskimääräisen koon mitauksen sekä arvion suolayrttiesiintymien tilasta (Kanckos M., ym., 2005) .

Muiden mahdollisten esiintymispaikkojen säännöllinen inventointi. Kyseisille paikoille suunnitellaan myös rantaniityjen hoitoa.

5.2.2.

Saaristolinnusto

Alueella esiintyy ulkosaariston puuttomille tai vähäpuisille saarille ja luodoille tyypillisiä lintulajeja, sekä keski- ja sisäsaariston matalakasvuisten rantaniityjen yhteydessä pesiviä lajeja. Alueella pesiva ja Natura 2000 -lintudirektiivin piiriin kuuluva saaristolinnusto muodostuu ainakin seuraavista lajeista: ruokki, riskilä, selkälökki, räyskä, kalatiira, palokärki, kurki, kuikka, kaakkuri, merikotka, lapintiira, karikukko, jouhisorsa, lapasorsa, pilkkasiipi, laulujoutsen, ruskosuohaukka, naurulokki, punajalkaviklo ja suokukko. Pesivien lajien lisäksi alueella esiintyy myös direktiivilajeja, jotka käyttävät sitä levähdyspaikkanaan tai etsivät ravintoa. Tällaisia lajeja ovat ainakin: heinätavi, harmaasorsa, harmaahaikara, etelänsuosirri, lapinsirri, mustalintu, uivelo, ristosorsa. (Kattava esitys lintulajeista Kanckos M., ym., 2006) .

Räyskä, naurulokki, selkälökki ja merikotka luokitellaan vaarantuneiksi lajeiksi (VU) , kun taas riskilä, kaakkuri, ruskosuohaukka ja suokukko luokitellaan silmälläpidettäviksi lajeiksi (NT) .

Pilkkasiipi on paikallisesti uhanalainen laji. Aluetta levähdyspaikkanaan käyttävistä lajeista etelänsuosirri on äärimmäisen uhanalainen. Laji on riippuvainen matalakasvuista ja suojaista rantaniityistä.

Suojelutavoitteet

Alueen saaristolinnuston pesimismahdollisuudet säilyvät ennallaan tai paranevat.

Lintulaji	Kuuluu EU:n lintu-direktiivin piiriin, luettelo I Pesivät ja muuttavat lajit	Uhanalaisuuden taso Suomessa	Suomen vastuulaji	Pesii alueella	Käyttää aluetta levähdyspaikkanaan tai etsii ruokaa alueelta
Alca torda, ruokki	X		X	X	
Anas acuta, jouhisorsa	X			X	
Anas clypeata, lapasorsa	X			X	
Anas querguedula, heinätavi	X				X
Anas streperan, harmaasorsa	X				X
Ardea cinerea, harmaahaikara	X				X
Arenaria interpres, karikukko	X		X	X	
Branta leucopsis, valkoposki-hanhi	X			X	
Calidris alpina schinzii, etelän suosirri	X	CR			
Calidris temminckii, lapinsirri	X	VU			X
Cephus grylle, riskilä	X	NT	X	X	
Circus aeruginosus, rusko-suohaukka	X	NT		X	
Cygnus cygnus, laulujoutsen	X		X	X	X
Dendrocopos minor, pikkutikka	X	VU		X	X
Dryocopus martius, palokärki	X			X	
Falco tinnunculus, tuulihaukka	X			X?	
Gavia arctica, kuikka	X			X	
Gavia stellata, kaakkuri	X	NT		X	
Haliaeetus albicilla, merikotka	X	VU		X	
Larus fuscus, selkälökki	X	VU	X	X	
Larus minutus, pikkulökki	X		X	X	
Larus ridibundus, naurulökki	X	VU		X	
Melanitta fusca, pilkkasiipi	X			X	
Melanitta nigra, mustalintu	X	NT			X
Mergus albellus, uivelo	X		X		X
Pandion haliaetus, kalasääski	X	NT		X	
Philomachus pugnax, suokukko	X	NT		X	
Picoides tridactylus, pohjantikka	X	NT	X	X	
Sterna caspia, räyskä	X	VU		X	
Sterna hirundo, kalatiira	X		X	X	
Sterna paradisea, lapintiira	X			X	
Tadorna tadorna, ristisorsa	X	NT			X
Tetrao tetrix, teeri	X	NT	X	X	
Tringa totonus, punajalkaviklo	X			X	

Taulukko 4A. Taulukosta ilmenevät alueella pesivät tai levähtävät ja EU:n lintudirektiivin tai kansalliseen uhanalaisuusluokituksen piiriin kuuluvat lintulajit (Jakobsson ja Wistbacka 2001, Jakobsson ym. 2006) . Uhanalaisuuden tasoista käytettyjen merkien selitykset ovat: CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä. Suomen vastuulajeja ovat lajit, joiden pesimäkannasta vähintään 15 % on Suomessa.

Laji	Kuuluu elinympäristö-direktiivin piiriin	Uhanalaisuuden taso Suomessa
Salicornia europea, suolayrtti	X	EN
Pteromys volans, liito-orava	X	NT
Haliaeetus grypus, harmaahylje	X	NT

Taulukko 4B. Taulukosta ilmenevät alueella esiintyvät ja Natura 2000 -elinympäristödirektiivin tai kansallisen uhanalaisuusluokituksen piiriin kuuluvat lajit. Uhanalaisuuden tasoista käytettyjen merkien selitykset löytyvät taulukon yläpuolelta.

Alueella ravintoa etsivien ja levähtävien saaristolintujen elinmahdollisuudet säilyvät ennallaan tai lisääntyvät.

Uhat

Lisääntynyt virkistyskäyttö.

Pienveneliikenne, joka hajottaa lintupoikueita.

Pienet petoeläimet.

Laiduntamisen loppuminen ja rantaniittyjen umpeenkasvaminen.

Toimenpiteet

Pesimisaikainen mairinnoisukielto tärkeillä lintuluodoilla.

Julkisen tiedottamisen parantaminen.

Minkkien ja supikoirien pyydystäminen.

Suunniteltu rantaniittyjen laiduntaminen (ks. myös kappale 5.2 Merenrantaniityt) .

Seuranta

Saaristolinnuston inventointi joka kolmas vuosi.

5.2.3.

Merikotka

Merikotka palasi alueelle 1990-luvun alussa. Tämä oli seurausta laajoista kansallisista suojelutoimenpiteistä. Suunnittelualueella tai sen välittömässä läheisyydessä pesii 3 - 4 merikotkakariskuntaa. Laji kuuluu lintudirektiivin piiriin ja uhanalaisuusluokituksessa se luokitellaan vaarantuneeksi (VU) . Lajin pesintä vaatii onnistuakseen häiriöttömiä alueita ja korkeita vanhoja puita, joihin voi rakentaa pesän.

Suojelutavoitteet

Pesimismahdollisuudet säilyvät ennallaan tai paranevat.

Uhat

Sopivien pesäpuiden puute.

Häiriöt pesimäaikana.

Alueen lisääntyvä virkistyskäyttö.

Toimenpiteet

Metsänhakuut kielletään rauhoitusmääräyksin.

Tekopesien rakentaminen.

Oleskelu asuttujen merikotkien pesien lähistöllä voidaan tilapäisesti kieltää pesimäaikana, eli ajan-kohtana 1.3. - 31.7.

5.2.4.

Pikkutikka

Ympäristöhallinnon uhanalaisuusluokituksen mukaan pikkutikka on vaarantunut laji (VU) . Vaikka lajia tavataan koko maassa, sen lukumäärä on pienentynyt vähintään 50 % vuosien 1970 ja 1990 välillä (Väisänen ym. 1998) . Vähentymisen johtuu pääasiassa metsätalouden vaikutuksesta metsäympäristöön. Pikkutikkaa on kartoitettu alueella vuosien 1992 ja 2000 välillä (Backman 2000, Fagerholm 1996, Wistbacka ym. 1998) . Pesivien parien määrä on vaihdellut nolasta viiteen.

Rantojen lehtimetsässä ei ole yleensä harjoitettu metsätaloutta, joten niissä on kuollutta puuainesta. Näissä metsissä, joissa voidaan tavata pikkutikkaa, esiintyy puulajeja, kuten harmaaleppä, tervaleppä, koivu ja haapa (Backman) . Vaatimuksena pikkutikan esiintymiselle on se, että paikalla tulee olla riittävästi kuollutta puuainesta. Pikkutikka syö kuolleissa puissa ja oksissa eläviä hyönteisiä. Pikkutikan ympäristövalintojen perusteella lajia voidaan pitää alueen maankohoamisrannikon metsien ja lehtojen tilasta kertovana indikaattorina.

Suojelutavoitteet

Pikkutikan pesimismahdollisuudet lisääntyvät.

Uhat

Hakkuu ja polttopuiden ottaminen, lehtipuiden ja kuolleiden puiden poistaminen.

Vapaa-ajan asuntojen rakentaminen.

Toimenpiteet

Polttopuun ottamista säädellään rauhoitus sopimuksin. Tärkeät pesimäalueet tulee tunnistaa ennen uusia sopimuksia, sekä vanhojen rauhoitus sopimusten yhteydessä, ja polttopuun ottaminen on kiellettävä tai eriteltävä tarkasti näillä alueilla.

Rakentamista säädellään rantakaavassa ja rauhoitus määräyksin.

Suositaan metsälaidunnusta.

Toimenpidesuunnitelma istutusmetsien monimuotoisuuden palauttamiseksi.

Pikkutikan inventointisuunnitelman laatiminen.

Seuranta

Inventointisuunnitelman toteuttaminen.

Laji	Suojelutavoitteet	Toimenpiteet
Suolayrtti	Nykyisten kantojen säilyttäminen. Lajin leviäminen uudelle alueelle.	Lampaiden laidunnus. Järviruo' on niitto. Suolayrtin istuttaminen paikkaan, jossa sillä on elinmahdollisuuksia.
Saaristolinnusto	Pesimismahdollisuuksien lisääminen. Alueelta ravintoa etsivien ja alueella levähtävien lintujen elinmahdollisuuksien paraneminen.	Julkisen tiedottamisen parantaminen. Minkin ja supikoiran pyydystäminen. IBA-suunnitelma. Rantaniittyjen laiduntaminen, taulukko 3. Maihinnousukiello tärkeille lintuluodoille.
Merikotka	Pesimismahdollisuuksien parantaminen tai säilyminen ennallaan.	Metsänhakkuiden kieltäminen rauhoitus- tvs. määräyksiin. Tekopesien rakentaminen. Tarvittaessa oleskelukiello pesimäaikana.
Pikkutikka	Pesimismahdollisuuksien edistäminen.	<u>Ennen uusia rauhoitussopimuksia:</u> Polttopuun ottamisen tarkka erittely tai kieltäminen kokonaan pesimäalueilla. Inventointisuunnitelman laadinta. Metsälaidunnuksen suosiminen. Istutusmetsiä koskeva toimenpidesuunnitelma.

Taulukko 5. Lajit, jotka ovat erityisen tunnusomaisia alueelle, ja jotka vaativat toimenpiteitä luontotyypin suojelun lisäksi.

Blld 14. Kuivia nummia esiintyy paikoitellen alueella. Osa on säilynyt perinteisen maankäytön, niiton ja laidunnuksen, seurauksena.

6 Kulttuuriarvojen suojelu

Suunnittelualueen suojelua, hoitoa ja käyttöä koskeviin tavoitteisiin kuuluu myös sosiokulttuurinen osatavoite. Sosiokulttuuriseen tavoitteeseen sisältyy saaristokyltien asuttuna pitämisen turvaamisen lisäksi myös kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttäminen tulevaisuuteen.

Kuva 15. Alueen kalastajakylät tulee säilyttää. Kuvassa Ouranin kalastajakylää.

6.1. Nykytila

Alueen kulttuuriarvot tunnetaan suurilta osin (vrt. luku 2.3.) , mutta ne on inventoitu ja dokumentoitu ainoastaan osittain. Muinaismuistojen, tai vanhojen kivilatomusten, määrä on suhteellisen pieni. Alue on nuorta ja varhaisimmat ihmisen toiminnasta todistavat jäänteet ovat ainoastaan noin 1000 vuotta vanhoja. Tähän mennessä löydettyistä kivilatomuksista suurin osa on Öuranilla. Kivilatomuksia on osaksi hoidettu kasvillisuutta raivaamalla.

Historialliselta ajalta peräisin olevien rakennusten määrä taas on suuri. Tankarin asemakaava on valmisteilla ja alueen kulttuuriarvot on dokumentoitu kattavasti. Kotiseutu yhdistys on inventoinut vanhoja tupia ja karjamajoja Öuranin kalastajayhdyskunnassa ja Luodon kunnassa, jossa on ollut mm. laajaa karjamajatoimintaa. Säilyttämissuunnitelmaa ei ole tehty. Luodossa on myös inventoitu ja dokumentoitu hylkyjä (Björkskog F., suullisesti) .

6.2. Tavoitteet

Kaikki alueen muinaismuistot säilytetään. Muinaismuistolain mukaan kaikki muinaismuistot ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta.

Historiallisesti arvokkaat kalastajayhdyskunnat ja niihin kuuluvat rakennukset säilytetään.

Historiallisesti arvokkaat tuvat ja karjamajat säilytetään.

Historiallisesti arvokkaat perinnebiotoopit, kuten niityt, hakamaat ja metsälaitumet säilytetään.

6.3. Toimenpiteet

1. Uudet muinaismuistot dokumentoidaan.
2. Laaditaan yleinen hoitosuunnitelma alueen muinaismuistoja varten. Toimenpidesuunnitelma muinaismuistojen hoidosta (ks. luku 11.) .
3. Historiallisesti arvokkaat hyltyt, rakennukset ja rakenteet kartoitetaan ja niitä varten laaditaan toimenpidesuunnitelma.
4. Arvokkaat perinnebiotoopit kartoitetaan ja niitä varten laaditaan hoitosuunnitelma.

Toimenpiteistä vastuussa ovat

1) Museovirasto valvoo suojelua ja muinaismuistoista tehtäviä tutkimuksia, mutta se voi myös siirtää vastuun paikalliselle järjestölle tai paikalliselle museolle.

2) ja **3)** Museovirasto (Pohjanmaan museo, K.H. Renlundin museo - Keski-Pohjanmaan maakuntamuseo) sekä Länsi-Suomen ympäristökeskus ja Metsähallitus.

4) Länsi-Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus.

7 Luonnonvarojen käyttö

Tässä kappaleessa eritellään *miten alueen luonnonvaroja voi tai tulee käyttää, jotta aluetta koskevat yleistavoitteet saavutetaan* (luku 3) . Luonnonvarat jaetaan metsiin, metsästykseseen, kalastukseen, virkistykseen ja matkailuun. Jokaiselle "resurssille" on asetettu tavoitteet, mahdolliset ongelmat sekä tavoitteiden saavuttamiseksi vaadittavat toimenpiteet.

7.1. Metsät

Tavoitteet

Natura 2000 -verkostoon ja rantojensuojeluohjelman alueelle kuuluvien, maankohoamisrannikon metsiksi tai lehdoksi luokiteltavien metsien tulee saada kehittyä luonnonmukaisesti ilman, että puustoon kajotaan. Poikkeukset:

Metsälaitumet ja hakamaat.

Kaikki rakennetut tontit, satamat ja palvelupaikat.

Moottorikelkkaurat, jotka saa säilyttää maanomistajan luvalla.

Muinaismuistojen hoito.

Kaikista rauhoitetuista metsäalueista tulee pitkällä tähtäimellä kehittää luonnonmetsiä.

Ongelmat

Puunotto on vaikuttanut alueen maankohoamisrannikon metsiin. Maankohoamisrannikon metsien kehityssarjan viimeistä vyöhykettä, havumetsiä, on harvennettu vaihtelevissa määrin ja kuolleen puun määrä on pieni. Paikoitellen myös lehtimetsää kasvavissa osissa on niukalti kuollutta puuta.

Alueella on yhteensä noin 215 hehtaaria istutusmetsää. Suuret istutetut pinta-alat eivät tarjoa suotuisia elinympäristöjä luonnontilaiselle ja vaihtelevalle kasvillisuudelle tai eläimistölle.

Kuva 16, vas. Laajoissa koivumetsissä esiintyviä metsälaitumia on säilynyt suunnittelualueella vain muutamissa paikoissa . Metsien kehityssarjan viimeisen vaiheen, havumetsien, edustavuus on heikentynyt suurelta osin hakkuiden seurauksena.

Toimenpiteet

1. Yksityismailla puutavaran otto kielletään rauhoitussäännöissä maanomistajan kanssa sovittavalla tavalla .

2. Polttopuun ottamista kotitarpeiksi säännöstellään rauhoitusmääräyksiin. Rauhoitusmääräyksiä laadittaessa tulee huomioida seuraavat periaatteet:

Polttopuun ottaminen rajoitetaan pääasiassa lohkoille, joilla on rakennuksia tai rakennusoikeudet.

Polttopuun ottaminen lohkoilla, joilla ei ole rakennuksia tai rakennusoikeutta, voidaan sallia ainoastaan istutusmetsissä tai alueille, joilla ylläpidetään perinteisiä metsälaitumia tai hakamaita.

Tarkennetaan, kuinka paljon saa ottaa polttopuuta.

Puuta otetaan istutusmetsissä siten, että puustoon avautuu aukkoja säästään lehtipuita. Metsälaitumilla suositaan erityisesti vanhoja lehtipuita ja polttopuiksi tulee ottaa ainoastaan havupuita ja nuoria lehtipuita. Tuulen kaatamat ja kuolevat puut jätetään.

3. Polttopuun ottaminen valtion mailla kielletään. Polttopuun ottaminen on sallittua ainoastaan luonnonsuojelutarkoituksessa.

4. Istutusmetsiä varten laaditaan erillinen toimenpidesuunnitelma. (ks. kappale 11) .

Länsi-Suomen ympäristökeskus vastaa toimenpiteistä **1** ja **2** ja Metsähallitus vastaa toimenpiteistä **3** ja **4**.

7.2. Metsästy

Tavoitteet

Metsästy ei vaaranna luonnollisia eläinkantoja.

Metsästy ei häiritse uhanalaisia lajeja, eikä pesiviä lintuja.

Metsästyslain mukaista metsästystä ja riistanhoitoa saa harjoittaa alueella. (Metsästysoikeus rauhoitetuilla, yksityisomistuksessa olevilla mailla kuuluu maanomistajalle, joka suurella osalla aluetta on luovuttanut metsästysoikeuden paikalliselle metsästysseuralle. Valtion mailla Metsähallitus vuokraa metsästysoikeuden metsästysseuroille.) .

Minkki- ja supikoirakannat eivät uhkaa linnustoa.

Metsästys ei häiritse alueen muita virkistysmahdollisuuksia.

Ongelmat

Kaikkien alueen riistakantojen runsaudesta ei ole tarpeeksi tietoa.

Minkin ja supikoiran levinneisyys alueella uhkaa alueen linnustoa.

Luontoarvoille aiheuttavia häiriöitä ei ole seurattu tarpeeksi. Merilintujen määrän on todettu pienentyneen Luodon saaristossa (Jakobsson ym., 2006) . Harmaalokin metsästys aloitetaan jo 1.8. ja se voi häiritä muita yhdyskunnissa pesiviä lintulajeja. Erityisesti suunnittelualuetta koskevat tilastot puuttavat.

Toimenpiteet

1. Vuosittaiset pyyntitilastot koko alueella tapahtuvasta metsästyksestä. Metsästysseuroja kehoitetaan antamaan suunnittelualuetta koskevat saalistilastot erikseen.
2. Koko alueella tapahtuvan metsästyksen pyyntitilastoista joka kymmenes vuosi tehtävä yhteenveto.
3. Riistaselvitys, maa- ja merilintujen inventointi suoritetaan säännöllisesti tarpeen mukaan.
4. Metsästyskerhot metsästävät minkkejä ja supikoiria erityisesti ulkosaaristossa. Tarvittaessa laaditaan suunnitelma pienten petoeläinten pyydystämiseksi.
5. Ympäristöviranomaiset tukevat metsästyskerhoja antamalla niille minkki- ja supikoiraloukkuja sekä järjestävät koulutusta yhteistyössä riistanhoitopiirin kanssa.
6. Pesimäaikana, 1.5 - 31.7, voimassa oleva mairinnousukiello asetetaan tärkeille lintuluodoille. Saarilla, joilla pesii selkälökkeja, tulee mairinnousukiellon olla voimassa pidempään eli 15.8. asti.
7. Metsästyksessä yksityismailla säädetään rauhoitusmääräyksiin.
8. Metsästystä rajoitetaan yleisen virkistyskäytön kannalta tärkeillä alueilla, kuten Mässkäriällä.
9. Metsästyskerhot ja luonnonsuojeluviranomaiset harjoittavat riistanhoitoa yhteistyössä keskenään.

Toimenpiteistä vastaavat Länsi-Suomen ympäristökeskus (**3,5,6,7**) , Metsähallitus (**5,6**) ja riistanhoitopiiri (**2,3,4**) .

7.3. Kalastus

Tavoitteet

Kalastus ei vaaranna luonnollisia eläin- ja kalakantoja.

Kalastus ei häiritse uhanalaisia lajeja tai pesiviä lintuja.

Alueella voi kalastaa lukuunottamatta kutuaikana rauhoitettuja vesistöjä.

Ongelmat

Teollisuuden ja kotitalouksien päästöistä johtuva rehevöityminen sekä Luodonjärvestä tuleva ravinteikas vesi. Rehevöityminen aiheuttaa särkikalajien voimakasta lisääntymistä ja kieroutuneisuutta eri kalalajien kannoissa.

Vesien happamoituminen.

Hylkeet verottavat kalansaaliita ja vaurioittavat kalastusvälineitä.

Toimenpiteet

1. Vuosittaiset raportit koko alueella harjoitettavan kalastuksen saalistilastoista.
2. Alueen kalakantojen säännöllinen seuranta.
3. Alueen luonnonsuojelun huomioiminen ympäristölupien myöntämisen ja valvonnan yhteydessä.
4. Tärkeiden lahtien, fiadujen, kluuvijärvien ja laskupurojen rauhoittaminen kutuaikana (jäiden lähdöstä 31.5. asti) .
5. Hyljevarmojen kalastusvarusteiden käyttö. Hylkeiden osalta on parhaillaan meneillään myös kansallinen hyljekantojen hoitosuunnitelma.

Toimenpiteistä vastaavat kalastuskunnat (**1,4**) , Norra Svenska Fiskeområdet (**1,2,4**) ja Länsi-Suomen ympäristökeskus (**2,3**) .

7.4. Virkistys ja matkailu

Tavoitteet

Matkailu ja virkistys tapahtuvat pääasiassa virkistystä varten rajatuilla alueilla (ks. kartta 2 maankäyttövyöhykkeistä) eivätkä ne vaaranna luontoa kulttuuriarvoja.

Virkistysalueet ovat toimivia ja houkuttelevat kävijöitä.

Ongelmat

1. Alueen pienveneliikenne on vilkasta. Alueella on monia hyvin merkittyjä veneväylä. Korkeat nopeudet pesimäluotojen läheisyydessä voivat aiheuttaa merilintujen poikueiden hajoamista.
2. Tärkeitä lintuluotoja käytetään usein retkikohteina, mikä voi vaarantaa pesinnän onnistumisen.
3. Roskaamista esiintyy osalla suosituista retkikohteista.

Toimenpiteet

1. Alueen luontoarvoista ja alueella voimassa olevista määräyksistä tiedotetaan yleisölle.
2. Mairinnousu kielletään pesimäaikana rajoitusalueen luodoilla, joilla on lintuyhdyskuntia.
3. Nykyisten veneväylien reimareiden paikat säilytetään.
4. Uusia väyliä ei perusteta niin kauan kuin nykyisiä väyliä pitkin voi ajaa.
5. Mässkäriä ja Tankaria varten tehdään erilliset toimenpidesuunnitelmat. Suunnitelmat sisältävät toimenpideehdotuksia, jotka mahdollistavat kestävä virkistyskäytön näillä saarilla (ks. luku 11) .

6. Kiinnittymispaikkoja parannetaan mairinnousulaiturein ainakin seuraavissa paikoissa: Öuran (Sanden) , Orrskär (Grafton, Sanden) ja Tolvmangrundet (Flaskskär) .

7. Jos Öuranin virkistyspaine kasvaa tulisi saarelle harkita erillinen toimenpidesuunnitelma. Tässä vaiheessa Öuranilla tehdään seuraavia toimenpiteitä luontopolun ja palveluvarustuksen parantamiseksi:

- Luontopolku raivataan ja sen merkitsemistä parannetaan.
 - Luontopolkua täydennetään mahdollisesti kevyemmällä / lyhyemmällä väylällä.
 - Luontopolku varustetaan riittävällä määrällä nuotio- / levähdyspaikkoja.
 - Polun varrella olevia opastustauluja ylläpidetään ja uusitaan tarvittaessa.
8. Tarvittaessa virkistysvyöhykkeeseen rajattujen alueiden palveluvarustus parannetaan ja huolletaan.
 9. Polttopuun saanti rakennetuille nuotiopaikoille tulisi ratkaista, jotta vältyttäisiin lähialueen puuston vahingoittamiselta.
 10. Virkistystä seurataan kävijätilastoin ja mahdollisesti myös kulumistutkimuksin.

Toimenpiteistä vastaavat Länsi-Suomen ympäristökeskus (**1,2,5,6,8**) , Metsähallitus (**5,8**) , Luodon kunta (**7**) mahdollinen toimenpidesuunnitelma kohdassa 7 ja saaristoneuvosto (**3,4**) .

Kuva 17. Tärkeitä lintuluotoja käytetään usein retkikohteina, jolloin pesintätulos voi vaarantua. Tietoa alueen luontoarvoista ja määräyksistä tulisi olla yleisön saatavissa. Vaikoposkianhi pesii alueella.

8 Tiedottaminen

8.1. Tavoitteet

Aluetta koskevan tiedon tuottamiseen liittyy seuraavia tavoitteita:

Alueella käyvät retkeilijät kanavoidaan suunnitelluille virkistysvyöhykkeille, ks. luku 4.

Alueella oleskelevat tuntevat alueen luonnon ja kulttuuriarvot hyvin.

Mahdollisimman monet tuntevat näiden arvojen säilyttämiseksi luodut "käyttätymissäännöt".

Kaikki alueella käyvät tuntevat suunnitelmissa olevan rajoitusvyöhykkeen.

Kuva 18. Saaristoon sijoitettujen opas- ja infotaulujen lisäksi suunnittelualueen virkistyskäyttöalueista ja luontopoluista on laadittu myös erillisiä esitteitä niin sähköisessä kuin painettussakin muodossa.

8.2. Nykytilanne ja toimenpiteet, joihin on jo ryhdytty

Saariston opastus- ja palveluvarustuksen parantamishanke on toteutettu samanaikaisesti hoito- ja käyttösuunnitelman kanssa (palvelutoimintoja kuvaava kartta on liitteenä 4) . Hanke on tuottanut ulkosaaristosta kertovia opastustauluja. Taulut on pystytetty paikoille, joilla käy monia ihmisiä. Niitä on saaristoalueella, sekä mantereella että saarilla. Hankkeen puitteissa laadittiin myös esite. Tiedotusmateriaalin tarkoituksena on alueen luontoarvoista ja kulttuurihistoriasta sekä alueen käyttäytymissäännöistä tiedottaminen.

Mässkäriällä on metsähallituksen ylläpitämä luontopolku. Myös Öuranilla ja Tankarissa on Luodon kunnan sekä Kokkolan kaupungin ylläpitämiä luontopolkuja. Metsähallitus on koonnut esitteen Mässkärin luontopolusta. Kokkolan kaupunki on julkaisut esitteen Tankarin luonnosta.

3.3. Muita tarvittavia toimenpiteitä

Rajoitusvyöhykkeellä sijaitsevat luodot, joita rauhoitusmääräysten mukaiset mairinnouskiellot koskevat, merkitään mairinnouskiellosta kertovin kyltein pesimäaikana. *Länsi-Suomen ympäristökeskus vastaa tämän toimenpiteen toteuttamisesta.*

Osana alueen hoidon ja käytön seurantaan seuraataan myös tiedotusmateriaalin lisäämistarpeita (ks. kappale 12.2. Yhteistyöryhmä) .

9 Tutkimus ja opetus

9.1. Nykytila

9.1.1 Tutkimus

Luvussa 2.2 on mainittu osa alueella suoritetuista inventoinneista. Näistä kannattaa huomioida erityisesti alueen linnuston seurantaraportti(ks. Jakobsson ym., 2006) . Saaristolinnuston seuranta jatkuu myös Kokkolaan kuuluvilla alueilla (Hongell H., suullinen) . Selkälokin, räyskän, pilkkasiiven ja merikotkan esiintymisestä on meneillään myös erillisiä seurantoja.

Suolayrtin esiintymisestä alueella on koottu raportti (Kancos, M., 2005) . Myös laiduntamisen vaikutusta putkilokasvien kokoonpanoon on tutkittu oppinäytetyönä (Grönroos, H., 2005) .

Norra Svenska Fiskeområdet laati vuosittaiset kalastustilastot, kartoittaa alueen pohjaeläimistöä ja kasvillisuutta teollisuuden velvoitetutkimuksina, sekä vastaa osasta kalakantoja koskevista erityistutkimuksista. Kuluvana, v.2007 otetaan siianmätää ja perustetaan emokalakanta, jonka tarkoituksena on vahvistaa Luodon siikakantaa.

Ympäristökeskus ja Pohjanmaan vesiensuojeluyhdistys suorittavat alueella vuosittaista vedenlaadun seurantaan velvoitetarkkailuihin ja ympäristön tilan seurantaan liittyen.

9.1.2 Opetus

Kokkolan luontokoulusta, Villa Elbasta, järjestetään retkiä Tankariin. Maankohoamisnäyttely, Terra Mare, on Köpmanholmenilla ja siellä käy kouluja ja muita ryhmiä. Maankohoamisnäyttely esittelee merialuetta kokonaisuudessaan. Näyttely tosin on suunnittelualueen ulkopuolella. Luodon saariston opastus- ja palveluvarustuksen kehittämishankkeen puitteissa kouluille lähetettiin kirjallinen kysely, jossa selvitettiin minkälaista opastusta ja palveluvarustusta koulut tarvitsevat.

9.2. Tavoitteet

Uudet tutkimushankkeet kohdistetaan yleisesti ottaen tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa ilme-neviin tarpeisiin. Hankkeiden tulee tukea alueen tavoitteita (luvut 3 ja 5) sekä niiden lisäksi seuraavia tavoitteita.

Entistä parempi tietämys selkälokin vähentämiseen johtaneista syistä Luodon kunnan ja Kokkolan kaupungin saaristoalueilla.

Entistä parempi tietämys metsästyksen vaikutuksista paikalliseen merilinnustoon.

Entistä parempi tietämys harmaahylkeen ja norpan esiintymisestä alueella.

Seudun koulut tuntevat alueen erityispiirteet ja voivat tarvittaessa tehdä retkiä alueelle.

9.3. Toimenpiteet

1. Ympäristöviranomaiset tukevat uusia tutkimushankkeita alueella, erityisesti sellaisia, jotka liittyvät yllä oleviin (luku 9.2) tavoitteisiin.
2. Fiskeområdet aloittaa siian kutu- ja poikasalueiden kartoittamisen Luodossa.
3. Tarvittaessa alueen kouluille suunnatun tiedotusmateriaalin määrää lisätään (esim. digitaalisella tiedotuspaketilla) .

10 Alueen valvonta

Kalastuskunnilla ja riistanhoitoyhdistyksillä on omat erätarkastajansa alueella. Merivartiointin tehtävät ovat laajentuneet vuodesta 2005 siten, että nykyisin niihin kuuluu myös luonnonsuojelualueiden valvonta. Erityisesti käyttäytymissääntöjä ja mahdollisia rajoituksia valvotaan. Metsähallitus valvoo valtion omistuksessa olevia alueita. Tämän lisäksi alueella ei ole muuta järjestettyä valvontaa.

Roskaaminen, linnuston häiritseminen, tulenteke ja luvaton kalastus ovat yleisimmät rikkomukset.

Tavoitteena on, että yksityismaiden rauhoitusmääräyksiä sekä valtion maita koskevia järjestysääntöjä noudatetaan. Tarkoituksena on edesauttaa jokamiehenoikeuksien ja erityisesti alueen käyttäytymissääntöjen suurempaa kunnioittamista ja noudattamista.

Tavoitteiden saavuttamiseksi ympäristöviranomaisten, merivartioston ja muiden tarkastajien yhteistyötä tehostetaan.

Tarvittaessa aluetta partioimaan asetetaan valvoja.

Kuva 19. Lohkarerannat ovat tyypillisiä suunnittelualueen pohjoisosalle.

Kuusi Tapio Koskela

11 Toimenpidesuunnitelmat

Osa alueen luontotyypeistä ja osa-alueista vaatii erillistä, yksityiskohtaista toimenpidesuunnittelua alueen säilyttämistä koskevien tavoitteiden varmistamiseksi. Yksityiskohtaisempaa toimenpidesuunnitelmaa laadittaessa, alueen omistajaan otetaan aina yhteyttä. Ympäristökeskus hyväksyy yksityismaita koskevat toimenpidesuunnitelmat. Suunnitelman hyväksyntä edellyttää maanomistajan kuulemistä. Metsähallitus laatii ja vahvistaa valtion omistuksessa olevia maita koskevat toimenpidesuunnitelmat.

1.1. Perinnebiotoopit

Perinnebiotooppeihin kuuluvat kaikki hoidetut alueet, eli kaikki maat, joiden muodostumiseen laiduntaminen ja niitto ovat vaikuttaneet kasvillisuutta muovaamalla ja muodostamalla elinympäristön erityisille kasveille ja eläimille.

11.1.1. Merenrantaniityt

Luvussa 5.1. esitellyssä suojelusuunnitelmassa on tavoitteena säilyttää sellaiset merenrantaniityt ja niiden erityispiirteet, joiden edustavuus on kaikista paras. Laiduntaminen hoitotoimenpiteenä on aloitettu useissa kohteissa uudelleen. Eläinten omistajien kanssa tehtiin viisivuotisia hoitosopimuksia vuosina 2005 ja 2006 seuraavilla suunnittelualueen saarilla: Öuran, Nyvarpgrundet, Hälsingöklinsen, Sandgrundet, Rödhällan, Rippgrundet ja Märgrundet. Hoito rahoitetaan maatalouden erityisympäristötuen avulla. Niinpä kaikki suojelusuunnitelmassa esitetyt kohteet eivät sisälly näihin sopimuksiin. Hoitosuunnitelmaan ei myöskään sisälly laiduntamispainee riittävää seurainta.

Suojelusuunnitelmassa mainitut merenrantaniityt käsitellään erillisessä toimenpidesuunnitelmassa. Hoitoa tulisi säännöllisesti tarkkailla ja säännöstellä, jotta se olisi tarkoituksenmukaista. Laiduntamispainee tulisi suunnitella ja arvioida erikseen jokaisen kohteen osalta.

11.2. Metsät

Muuttuneet ekosysteemit voidaan palauttaa lähemmäksi luonnontilaa metsien ennallistamisen avulla. Tärkein tavoite on palauttaa luonnollinen, erilaisista puista ja maaperälle luontaisista puulajeista koostuva puusto, sekä palauttaa luonnollinen kierto. Metsien palauttaminen voi sisältää erilaisia toimenpiteitä, kuten esimerkiksi puuston poisto polttamalla, aukkojen raivaaminen puustoon tai kaulaaminen kuolleen puuaineksen lisäämiseksi. Metsien ennallistaminen vaatii aina yksityiskohtaisen toimenpidesuunnitelman.

11.2.1. Primäärisukessioivaiheiden luonnontilaiset metsät

Alueella on noin 100 hehtaaria primäärisukessioivaiheiden metsiä, joiden edustavuus on heikentynyt metsänharvennusten takia. Tämä on johtanut siihen, että kuolevien ja kuolleiden puiden määrä on pieni. Luontotyyppiin "primäärisukessioivaiheiden luonnontilaiset metsät" suojelutavoitteisiin kuuluu mm. edustavuuden ja kuolleen puuaineksen lisääminen ennallistamismenetelmien, kuten kaulaamisen, avulla (ks. luku 5.). Tavoitteisiin tulee myös sisällyttää metsän tai rantaluonnon luonnontilaa vaikuttavien ojitettujen alueiden patoaminen tai täyttämisen. Ojien täyttämisen tai patoamisen tulee suunnitella siten, että toimenpiteet vaikuttavat ainoastaan itse suojelun alueen valuma-alueeseen. Mikäli suojelun alueelle suunniteltujen ennallistamistoimien, ts. ojien patoamisen epäillään vaikuttavan suojelun alueen ulkopuolella sijaitseviin maihin, tarvitaan lupa siltä maanomistajalta, jonka maihin patoamistoimenpiteet saattavat vaikuttaa.

11.2.2. Viljellyt metsät

Alueella on paljon viljeltyjä metsiä, 215 ha (ks. liite 3, kartta) , joista suurin osa lienee istutettuja. Istutusmetsät koostuvat samanikäisestä, usein yksipuolisesta metsästä.

sipuolisesta puustosta ja niissä ei ole kuollutta puuta. Istutusmetsät ovat köyhiä elinympäristöjä ja ne voivat estää luonnollisesta metsäympäristöstä riippuvaisten kasvi- ja eläinlajien leviämisen.

Kaikkien istutusmetsien ennallistaminen ei ole ekologisesti edullista, eikä taloudellisesti mahdollista. Ennallistamistoimenpiteet tulee kohdistaa eri osiin alueella ja Natura 2000 -verkoston alueella olevien istutusmetsien tulee olla ensisijaisia kohteita.

Ennallistamistoimenpiteet kohdistetaan pääasiassa seuraavanlaisiin istutusmetsiin:

Istutusmetsät, joilla kasvaa maaperään nähden "väärää" puulajia.

Suurialaiset istutusmetsät .

Hyvin hoidetut, yksipuoliset istutusmetsät, joissa ei juurikaan ole lehtipuita.

Polttopuun ottamista voi käyttää ennallistamistoimenpiteenä, kun puustoon halutaan avata aukeamia (ks. myös luku 7) .

11.3. Alueet, joihin kohdistuu kova virkistyspaine

Alueen pohjoisosassa sijaitseva Tankar ja alueen eteläosassa sijaitseva Mässkär tarvitsevat yksityiskohtaista suunnittelua, koska niihin kohdistuu kova virkistyspaine. Saaret sijaitsevat Kokkolan ja Pietarsaaren kaupunkien alueilla.

11.3.1. Tankar

Entiselle kalastusyhdykskunnalle, Tankariin, kohdistuu nykyään useiden käyttäjäryhmien asettamia suuria käyttöpaineita. Saarella ei harjoiteta enää ammattikalastusta, sen sijaan mökkejä käytetään vapaa-ajan tarpeisiin. Osa saaresta on valtion omistuksessa ja merenkulkulaitoksen hallinnassa. Merenkulkulaitoksella on luotsitoimintaa saarella. Saari on suosittu retkikohta ja Kokkolan kaupunki ylläpitää palvelutoimintoja matkailun ja virkistyskäytön tarpeisiin. Saaren pohjoisosassa on myös Keski-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen lintuasema.

Yksityiskohtaista suunnittelua tarvitaan, koska saaren pinta-ala on suhteellisen pieni(n. 20 ha) ja käyttöpaine suuri. Tankarin rantakaavaa laaditaan parhaillaan. Natura 2000 -luontotyypit on merkitty

rantakaavaan suojelualueiksi. Alueen luontotyyppien säilyttämiseksi ehdotetaan, että Tankariin tehdäisiin erillinen toimenpidesuunnitelma. Toimenpidesuunnitelmassa tulee käsitellä ainakin:

Virkistyskäytön ja matkailun kanavoiminen tiedottamisen ja palvelutoimintojen avulla.

Nummien ja runsaslajisten niittyjen hoito.

Hoidon suunnittelun pohjana käytetään ennen liittämistä Natura 2000 -verkostoon laadittua hoitosuunnitelmaa (Pynssi, 1994) . Hoitosuunnitelmaa on osittain toteutettu avoimen nummimaisen säilyttämiseksi saarella. Tankarin toimenpidesuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon myös ranta-asemakaava sekä jäte- ja jätevesihuollon yleissuunnitelmat (Kokkolan kaupunki, 2007) .

11.3.2. Mässkär

Alueen eteläosassa sijaitsevalla Mässkärillä on myös nykyään suuri virkistyspaine. Saarella on aikojen saatossa ollut merkitystä kalastustuki-kohtana, luotsiasemana ja laidunmaana (ks. myös luku 2.3.) . Nykyään saarta käytetään matkailuun, virkistykseen ja vapaa-ajanasumiseen. Vallion omistaman osan kävijämääräksi arvioitiin 20 000 henkeä vuonna 2006. Saarella on 60 kesämökkiä. Mässkärin pinta-ala on 36 ha, josta 16 ha, eli saaren pohjoisosassa yhdessä Lill-Mässkärin kanssa, on valtion omistuksessa ja Metsähallituksen hallinnassa. Mässkärin luotsiasema ry. on vuokrannut luotsiaseman Metsähallitukselta, joka yhteistyössä yhdistyksen kanssa on merkinnyt luontopolun saarelle ja kehittänyt mm. luonto-opastusta. Luotsiasema toimii luontoasemana ja siellä pidetään myös kahvilaa, jossa voi myös majoittua. Yhdistys nimeltä "Vanha luotsiasema ry." omistaa vanhan luotsiaseman. Majakka on Pietarsaaren kaupungin omistuksessa. Mässkärin eteläosa on yksityisomistuksessa.

Mässkär on tiheään rakennettu ja siellä on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia. *Pietarsaaren kaupunki on asettanut tavoitteekseen saaren asemakaavan valmistelun.* Metsähallitus kannattaa kaupungin tekemää Mässkärin kaavaa koskevaa aloitetta, koska saaren valtion omistamalla alueella on yleisen virkistyskäytön ja yksityisasutuksen välisiä ristiriitoja. Suunnitelman avulla olisi

mahdollista säännöstellä rakentamista ja huomioida saaren luontoarvot ja kulttuurihistorialliset arvot. Suunnittelun avulla voidaan myös parantaa saaren yleisiä virkistysmahdollisuuksia.

Mässkärin erillisessä toimenpidesuunnitelmassa tulee käsitellä seuraavaa:

Kulttuurihistoriallisesti merkittävien perinnetuotteiden hoito.

Kulttuurihistoriallisten rakennusten dokumentointi ja hoito, ks. myös luku 6.

Virkistyskäytön kanavoiminen tiedottamisen ja palveluvarustuksen avulla.

Arvio virkistyskäytön vaikutuksesta luonto- ja kulttuuriarvoihin.

12 Suunnitelman toteuttaminen

12.1. Resurssit ja aikataulu

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa ehdotetaan toimenpiteitä suunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Nämä toimenpiteet on koottu taulukkoon 6 seuraavalla sivulla. Toimenpiteiden suorittamiselle on myös arvioitu ajankohdat ja osoitettu vastuujärjestelmät. Myös kustannukset on arvioitu.

Suunnitellut ajankohdat tulee käsitellä lähinnä tavoitteina, koska toimenpiteitä on paljon. Vastuujärjestelmälle ja eturajaksi vaikuttavat toimenpiteiden toteuttamiseen.

12.2. Yhteistyöryhmä

Yhteistyöryhmän on vastattava alueen hoidon ja käytön seurannasta. Yhteistyöryhmään tulee kuulua ainakin seuraavien sidosryhmien edustajat: maanomistajat (jakokunnat) , kunnat (Pietarsaari, Luoto, Kokkola) , luonnonsuojeluviranomaiset (Ympäristökeskus, Metsähallitus) sekä kalastuksen ja metsästyksen edustajat. Yhteistyöryhmä voi asettaa teemaryhmiä käsittelemään suunnitelman eri teemoja.

Yhteistyöryhmän tulee kokoontua vähintään kerran vuodessa. Vastuullinen ympäristöviranomainen tai Länsi-Suomen ympäristökeskus kokoonkutsujana.

Kuva 20. Merenrantaniittyjen hoito käsitellään erillisessä toimenpidesuunnitelmassa. Laiduntaminen on aloitettu monessa kohteessa uudelleen. Laiduntamispaikasta tulisi suunnitella ja arvioida erikseen jokaisen kohteen osalta.

TOIMENPIDE	AJAN-KOHTA	KUSTAN-NUKSET	VASTUULLISET TAHOT
Rantaniittyjen hoitamista koskeva toimenpidesuunnitelma	2008	5 000	Länsi-Suomen ympäristökeskus Metsähallitus
Suolayrtin istuttamista sopiville paikoille koskeva toimintasuunnitelma	2008 – 2010	5 000	Länsi-Suomen ympäristökeskus
Pohjaprofiilien laadintaa ja uusien fladojen tunnistamista koskeva toimenpidesuunnitelma	2008 – 2012	10 000	Länsi-Suomen ympäristökeskus
Metsiä koskeva toimenpidesuunnitelma	2008 – 2010	10 000	Metsähallitus, Länsi-Suomen ympäristökeskus
Tankaria koskeva toimenpidesuunnitelma	2008 – 2009	10 000	Länsi-Suomen ympäristökeskus Kokkolan kaupunki
Mässäriä koskeva toimenpidesuunnitelma	2008 – 2010	10 000	Metsähallitus
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita koskeva toimenpidesuunnitelma	2008 – 2017	10 000	Museovirasto Länsi-Suomen ympäristökeskus Metsähallitus
Muinaismuistojen hoitoa koskeva toimenpidesuunnitelma	2008 – 2012	5 000	Länsi-Suomen ympäristökeskus Museovirasto, Metsähallitus
Pienten petoeläinten ansojen asettamista koskeva koulutus/metsästys	2007	1 500	Länsi-Suomen ympäristökeskus Metsähallitus
Saaristolinnuista tehtävät lintuinventoinnit	Joka kolmas vuosi	10 000	Länsi-Suomen ympäristökeskus Metsähallitus
Pikkutikkaa koskeva inventointisuunnitelma	2008 – 2010	3 000	Länsi-Suomen ympäristökeskus
Suolayrtin seuranta	Joka kolmas vuosi	2 000	Länsi-Suomen ympäristökeskus
Maankohoamisrannikon metsien seuranta	Joka kymmenes vuosi	5 000	Metsähallitus, Länsi-Suomen ympäristökeskus
Fladojen ja kluuvijärvien seuranta	Joka kymmenes vuosi	5 000	Länsi-Suomen ympäristökeskus Metsähallitus
Kalastustilastot	Joka vuosi		Kalastuskunnat, Norra Svenska fiskeområden
Metsästystilastot, suunnittelualueita koskevat tilastot erikseen	Joka vuosi		Riistanhoitoyhdistykset, Ruotsinkielisen Pohjanmaan riistanhoitopiiri
Maihinnousukieltokylltien sijoittaminen	2008	6 000	Länsi-Suomen ympäristökeskus
Öuranin luontopolkujen raivaaminen ja niiden merkintöjen parantaminen	2008	1 000	Luodon kunta
Tulisijojen ja puukatoksien rakentaminen Öuranin och Storpaskarniin	2007-	1 000	Länsi-Suomen ympäristökeskus
Kiinnittymislaiturit Tolvmangrundetille (Flaskskär) ja Orrskärille (Sanden)	2008	6 000	Länsi-Suomen ympäristökeskus
Maihinnousulaitureiden ylläpito	Säännöllisesti		Luodon kunta
Opastustaulujen ylläpito	Tarvittaessa		Kunnat, Länsi-Suomen ympäristökeskus Metsähallitus, kunnat.

Taulukko 6. Työryhmässä hyväksytyt toimenpiteet ja niiden toteuttamisen aikataulu vastuutahoineen.

13 Suunnitelman vaikutusten arviointi

13.1. Sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset

Yksi alueen suojelua, hoitoa ja käyttöä koskevista osatavoitteista on sosiokulttuuristen arvojen edistäminen siten, etteivät saaristoyhteisön säilyminen ja kehitys vaarantuisi. Tämä on siis huomioitu suunnittelun yhteydessä.

Tämä suunnitelma tukee suurilta osin jo tehtyjä rauhoituspäätöksiä. Luonnonsuojelun toteuttamista alueella ei vielä ole viety päätökseen, mutta yksityisomistuksessa olevia tiloja rauhoitettaessa huomioidaan maanomistajien sosiaaliset ja osittain myös taloudelliset tarpeet. Se, että kalastus, metsästys, kesämökkeily ja jokamiehenoikeus sallitaan jatkossakin suurella osalla aluetta, on tästä esimerkinä. Tällä suunnitelmalla voidaan katsoa olevan myönteisiä sosiaalisia vaikutuksia, koska se vahvistaa tätä linjaa. Myös kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttäminen on huomioitu suunnitelmassa.

Suunnittelun yksi osatavoite on yhteistyö. Tämä suunnitelma on syntynyt niin kutsutun osallistuvan suunnittelun kautta. Maanomistajat, viranomaiset ja muut sidosryhmät ovat kokoontuneet keskustelemaan alueen suunnittelusta. Suunnitteluprosessilla on siten ollut myönteisiä sosiaalisia vaikutuksia.

Erityisesti ammattikalastuksella on huomattava taloudellinen merkitys tälle alueelle. Suunnitelma lähtee siitä, että ammattikalastus jatkuu kuten aiemminkin ja toimenpiteitä myös kalastuksen ongelmien ratkaisemiseksi ehdotetaan. Hoito- ja käyttösuunnitelma tukee ammattikalastuksen taloudellista merkitystä alueella.

Suurin kielteinen taloudellinen vaikutus aiheutuu siitä, ettei metsätaloutta sallita alueella. Tästä maanomistajille aiheutuneita menetyksiä on osittain kompensoitu korvauksin tai maanvaihdoin. Koska tämän suunnitelman päätavoite on alueen luontoarvojen suojelu, on ympäristöviranomaisten tavoitteena alueen metsien varaaminen tähän tarkoitukseen.

Suunnitelmalla on myönteisiä taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia virkistykseen ja matkailuun, koska tiedottamisen ja palveluiden suunnittelua ja toteuttamista ehdotetaan parannettavaksi alueella.

13.2. Vaikutukset Natura 2000 -arvoihin

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan Natura 2000 -verkoston alueita suunniteltaessa tulee arvioida suunnitelmien vaikutukset alueen Natura 2000 -luontoarvoihin (lajeihin ja luontotyypeihin), mikäli suunnitelmilla voi olla kielteisiä vaikutuksia näihin luontoarvoihin.

Tämän suunnitelman keskeinen tavoite on biologisen monimuotoisuuden ja geologisten erityisarvojen säilyttäminen tuleville sukupolville. Mikäli tämä suunnitelma toteutetaan, tulee sillä siis olla pääasiassa myönteisiä vaikutuksia niihin luontotyypeihin ja lajeihin, jotka ovat olleet perusteena sille, että alue on otettu Natura 2000 -verkostoon. Suunnitelmassa on tosin huomioitu myös sosiaaliset ja taloudelliset tarpeet. Nämä tarpeet tulee suunnitelman tavoitteiden mukaisesti tyydyttää ainoastaan, mikäli merkittäviä luontoarvoja ei menetetä.

Kalastuksen saalistilasto merialueella (Norra svenska fiskeområdet 2005) .

Tiedot Öjasta puuttuvat.

Saalis	Kalastuskunta		Vestersundsby fiskelag fiskargille*		Kokonalsmäärä
	Larsmo	Eugmo			
Ahven	1335	1727	288	700	4050
Hauki	4168	2000	514	200	6882
Kuha	438	312	5	40	795
Kuore	18	126	87		231
Lahna	4001	900	1509	250	6660
Lohi	6375	2601	880	20	9876
Made	3509	656	99	110	4374
Silka	9948	4198	1256	700	16102
Silakka		26281	25	200	26506
Särki	613	425	182	100	1320
Säynävä	101	441	238		780
Talmen	404	189	210	50	853
Muuta	189	299		100	588
Yhteensä	31099	40155	5293	2470	79027

* uppg.från 2002

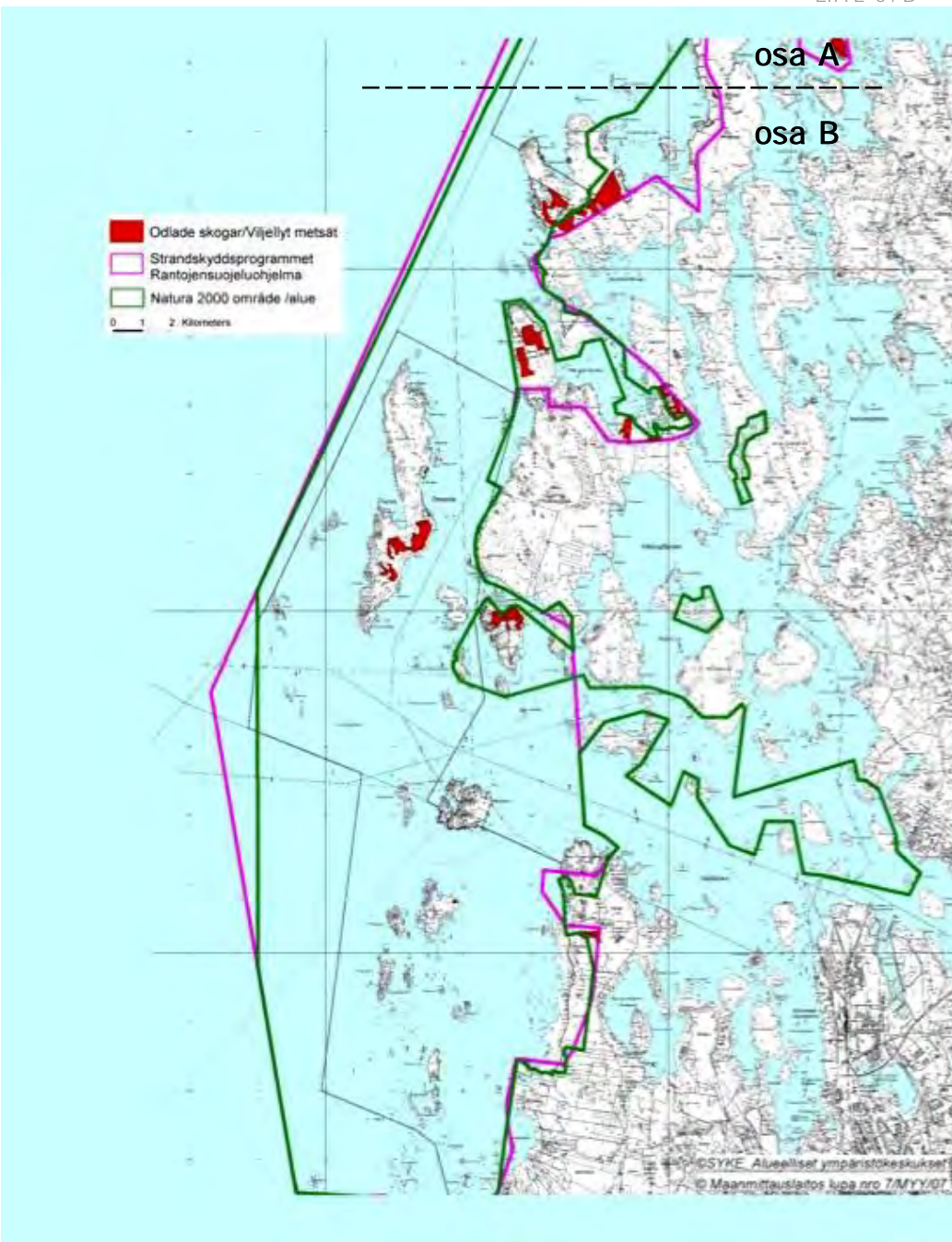
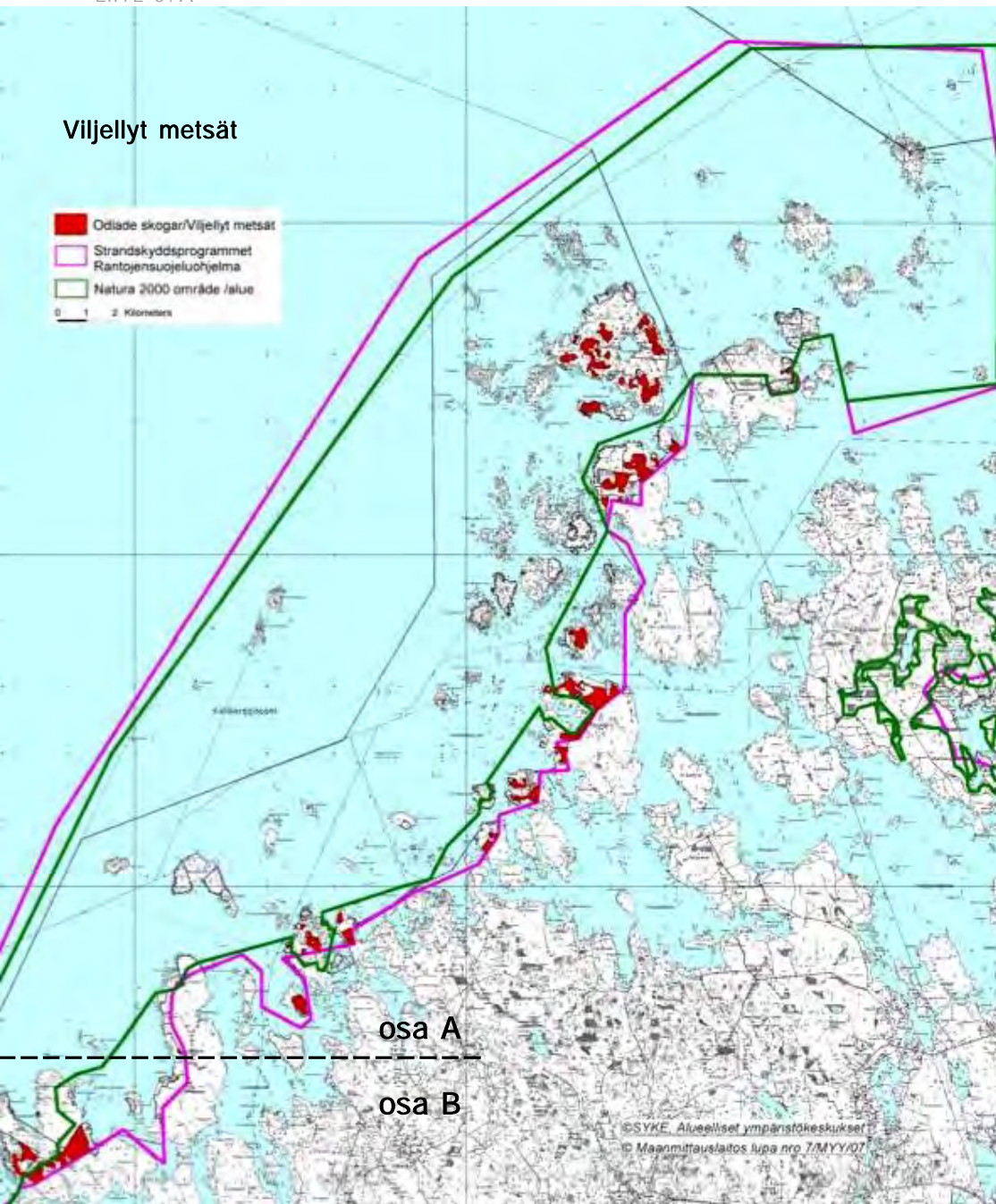
Metsästyksen saalistilasto

Taulukosta ilmenevät alueella toimivien metsästysseurojen saalistilatot. Tiedot ovat vuodelta 2005 ja kuvaavat koko metsästysalueen. Suunnittelualueesta ei ole erillistä tilastotietoa.

Saallislaji	Metsästysseura (sulussa metsästäjien lukumäärä)				Yhteensä (565)
	Eugmo JF (245)	Larsmo JF (187)	Vester- sundsby JF (60)	Öja Jakt- klubb (73)	
Haapana	35	58	6	9	108
Harakka		51			51
Harmaalokki	268	250	141	4	663
Hirvi	34	27	20	20	31
Isokoskelo	10				10
Jouhisorsa	2				2
Kanadanhanhi	1	15	2		18
Kettu	3	9	7	7	26
Lapasorsa	6	3	2	1	12
Lehtokurppa	8	3			11
Merihanhi		6			6
Merilokki		3			3
Metsäjänis	36	36	9	35	116
Metsäkauris	2		1		3
Minkki	44	34	21	15	114
Mäyrä	3				3
Näätä		3			3
Orava	2				2
Piilsami	22	110			132
Punasotka	1	9			10
Pyö	25	10	1	5	41
Rusakko	2	14	3	9	28
Sepelkyyhky	83	21	8	11	127
Sinisorsa	164	277	45	103	589
Supikoira	24	29	17	46	116
Tavi	72	96	10	9	187
Teeri	60	18	13	3	94
Teikkä	52	5	2		59
Tukkakoskelo	13	27	2		42
Tukkasotka	95	18	5		118
Varis	177	206	68	12	463

Viljellyt metsät

- Odlade skogar/Viljellyt metsät
 - Strandskyddsprogrammet Rantojensuojeluohjelma
 - Natura 2000 område /alue
- 0 1 2 Kilometers

Saariston palvelupisteet

Yhteenvedo suunnitelmaan liittyvistä lausunnoista

Holto- ja käyttösuunnitelma oli nähtävillä seuraavilla paikoilla kuukauden ajan (23.1.-22.2.2008) Luodon kunnassa, Luodon kirjastossa, Pietarsaaren kaupungissa, Pietarsaaren kaupunginkirjastossa, Kokkolan kaupungissa ja Kokkolan kaupunginkirjastossa. Suunnitelman nähtävillä olemisesta ilmoitettiin kirjeitse yhteensä 588 vastaanottajalle. Kirjeiden vastaanottajat olivat pääasiassa maanomistajia, kuntia, valtion viranomaisia ja toimijoita, joita suunnitelma koskettaa.

Suunnitelmasta annettiin vain kuusi (6) lausuntoa. Lausunnot esitetään alla saapumisjärjestyksessä. Jokaisen lausunnon jälkeen on Länsi-Suomen ympäristökeskuksen vastaus kursivoidulla tekstityyllä. Mikäli lausunto on aiheuttanut muutoksia itse suunnitelmaan, tämä mainitaan erikseen.

Lars-Erik Östman, maanomistaja

Lars-Erik Östman ilmoittaa olleensa aiemmin metsänhoitoyhdistyksen tehtävissä ja tehneensä metsätaloussuunnitelman koko alueelle. Östman toteaa edelleen, että metsätaloussuunnitelmassa on otettu huomioon suojelualueiden ympäristönäkökohdat Luodon rantayleiskaavan ja hallituksen rantojensuojeluohjelman hyväksymisen yhteydessä annettujen Skogskulturin/Tapion suositusten mukaisesti.

Östman on huolellisesti kommentoinut suunnitelman yksittäisiä lukuja. Merkittävä osa kommentista koskee suunnitelmassa esitettyjä metsänkäyttösuosituksia ja rajoituksia, sekä primäärisukessiometsät-luontotyypin rajauseriaa. Nämä kommentit ovat pitkälti yhtäläisiä metsänhoitoyhdistyksen lausunnon kolmen ensimmäisen kohdan kanssa ja vastaus näihin esitetään siksi metsänhoitoyhdistyksen lausunnon yhteydessä. Alla on yhteenvedo Östmanin kommentista:

Luku 3.4. Sosiokulttuurinen tavoite

Metsänomistajien taloudellista ja sosiaalista asemaa ei ole turvattu tämän käyttösuunnitelman avulla. Metsänomistajat eivät ole voineet tasapuolisella tavalla osallistua suunnitelman laatimiseen.

Luvussa kolme todetaan seuraavaa: Alueen suojelua, hoitoa ja käyttöä koskevat tavoitteet voidaan jakaa viiteen osatavoitteeseen, joista keskeisin on biologisen monimuotoisuuden ja geologisten arvojen säilyttäminen tuleville sukupolville. Muita tavoitteita, joihin kuuluvat virkistykseen edistäminen, sosiokulttuuri ja yhteistoiminta, voidaan edistää kunhan luontoarvoja ei vaaranneta. Suojelun tavoitteista kerrotaan tarkemmin luvussa 3.1. Natura 2000 -verkoston ja rantojensuojeluohjelman tavoitteisiin viitaten.

Luvussa 13.1 Sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset todetaan, että suunnitelman suurin kielteinen vaikutus on, että alueella ei sallita normaalia metsätaloutta. Maanomistajille on tarjottu tästä osittain hyvitystä korvauksen tai vaihtomaan muodossa.

Suunnitelma tehtiin osallistavan suunnittelun periaatteella siten, että maanomistajia informoitiin useassa eri tapaamisessa (ns. teemaryhmätapaamisia) suunnitelmasta, mm. keskusteltiin metsistä ja niiden käytöstä. Suunnitelman tekstiosan laatineessa työryhmässä maanomistajien edustajina toimivat suurimpien maanomistajayhteisön edustajat. Alueella on paljon maanomistajia (noin 400) ja olisi ollut mahdollista olla henkilökohtaisesti yhteydessä jokaiseen. Yksityiskohtaisempia toimenpidesuunnitelmia valituille metsäalueille laadittaessa maanomistajiin ollaan yhteydessä. Luvun 11 tekstiä täydennetään seuraavasti: Maanomistajaan ollaan aina yhteydessä, kun alueelle tehdään yksityiskohtaisempi toimenpidesuunnitelma.

Luku 2.4.3. Metsänkäyttö

Viimeinen kappale tässä luvussa on virheellinen.

Tämän alaluvun teksti kuuluu lukuun 2.4 Nykyinen maankäyttö ja kuvailee metsien käyttöä ja suunnitelman laatimisen aikaan voimassa olevia rajoituksia. Kommentti ei aiheuta muutoksia tekstiin.

Luku 2.4.4. Lampaiden laiduntaminen

Falskär-nimen tulisi olla Flaskskär.

Nimi korjataan.

Luku 2.4.5 Virkistys, matkailu ja vapaa-ajanasuminen

Suosittu retkikohteet, kuten Olavsörarna, Flaskskär, Kallberget ja Lillgrundet tulisi mainita samoin kuin Luodon kunnan omistama Tolmangrundsbuktenissa sijaitseva VR-alue.

Tekstiä täydennetään em. retkikohteilla.

Luku 5.1.2

Ruoppauksiin liittyvä kappale on kirjoitettu liian kielteiseen sävyyn. Jotta kulkuväyliä voidaan ylläpitää maankohoisalueella, täytyy aina jossain vaiheessa ruopata tärkeitä väyliä ja salmia.

Tekstissä kerrotaan toimenpiteistä, jotka heikentävät fladojen ja kluuvien luonnonarvoja. Ruoppauksilla voidaan todeta olevan tällainen vaikutus. Luvussa 7.4 Virkistys ja matkailu, toimenpiteet, kohta 3 todetaan, että nykyisten veneväylien merkintää ylläpidetään. Kommentti ei aiheuta muutoksia suunnitelmaan.

Luku 5.1.15 Maankohoisrannikon primäärisukessiivälheiden luonnontilaiset metsät

Yleistä: Katso metsänhoitoyhdistyksen lausunto ja vastaus siihen.

Toimenpiteet s. 31

Viimeinen kappale kaulaamisesta on turha rantametsissä, joissa tuulenkaadot normaalisti aiheuttavat kuolleen puun ylijäämän.

Tekstissä ehdotetaan kaulaamista luonnonmukaisen metsärakenteen palauttamiseksi niillä metsäalueilla, joiden edustavuus on heikentynyt. Tekstiä täydennetään seuraavalla tarkennuksella: mutta jos havumetsää on harvennettu niin, että puusto on samanikäistä, metsäympäristö yksitoikkoinen eikä siellä ole juurikaan kuolleita tai kuolevia puita, edustavuus on alhaisempi.

Toisin kuin suunnitelmassa väitetään, harvennetuissa metsissä edustavuus kasvaa.

Luku 5.1 täydennetään selvityksellä siitä, mitä edustavuudella tarkoitetaan seuraavasti: Luontotyyppien edustavuutta arvioidaan kolmen eri kriteerin avulla: 1) luontotyypin tyypillisien ominaisuuksien määrä, 2) luonnontilaisuuden aste ja 3) laajuus. Tyypilliset ominaisuudet on kuvailtu Natura 2000 – luontotyyppioppaassa, mutta lisäksi kuvailuja on tarkennettu ympäristöhallinnon työryhmissä.

Mikäli voimakkaita, laajoja myrskytuhoja tapahtuu, on noudatettava hyönteislakia. Riski, että lähialueen terveet metsät joutuvat hyönteistuhojen kohteeksi on otettava suunnitelmassa huomioon. Suojelualueet eivät saa olla uhkana ympäröivien metsien elinvoimalle.

Suurin tarve metsien suojelussa on tarjota kuollutta puuta hyönteisille ja linnustolle, jotta

luonnonmukainen metsä säilyisi ja uhanalaisten metsälajien elinmahdollisuudet turvattaisiin. Suojelualueiden ei ole voitu osoittaa aiheuttavan uhkaa ympäröivien metsien elinvoimalle. Ei muutoksia tekstiin.

7.1 Metsät, toimenpiteet:

Rauhoitusmääräyksissä rajoitetaan puutavaran ottamista yksityisillä alueilla. Ei kielletä puun ottoa.

Tekstiä täydennetään seuraavasti: Yksityismailla puutavaran otto kielletään rauhoitussäännöissä maanomistajan kanssa sovittavalla tavalla.

10.

Yksityismailla valvonnan hoitaa parhaiten maanomistaja. Muita valvoja ei tarvita oikeusyhteiskunnassa.

Luvussa kuvaillaan alueella voimassa olevien säädösten järjestetyn valvonnan muotoja. Lisäksi on hyödyksi, jos maanomistajalla on mahdollisuus valvoa omaa maataan. Valvontatarpeesta on keskusteltu työryhmässä ja teksti on päätelmä käydystä keskustelusta. Kommentti ei aiheuta muutoksia tekstissä.

11.2.1

Viimeinen kappale ojituksesta tulee kirjoittaa selvemmin.

Tekstiä täydennetään seuraavasti: Mikäli suojelualueelle suunniteltujen ennallistamisten, ts. oijen patoamisen epäillään vaikuttavan suojelualueen ulkopuolella sijaitseviin maihin, tarviin lupa siltä maanomistajalta, jonka maihin patoamistoimenpiteet saattavat vaikuttaa.

11.2.2 Viljelyt metsät

Pienimmät hoitokustannukset saavutetaan, jos kummatkin osapuolet toimenpidesuunnitelmassa ja rauhoitussäännöissä sopivat hoidosta ja ympäristötavoitteista.

Tekstissä sanotaan: Polttopuun otto voi toimia ennallistamistoimenpiteenä, kun puustoon halutaan tehdä pienaukkoja. Ennallistamisen kuluja voidaan vähentää, jos maanomistaja ja luonnonsuojeluviranomainen sopivat tavoitteista siten, että maanomistaja osallistuu ennallistamistoimenpiteisiin. Ei muutoksia tekstiin.

13. Suunnitelman vaikutusten arviointi

Maanomistajat ovat osittain saaneet korvausta, mutta eivät vaihtomaata, kuten suunnitelmassa sanotaan.

Vaihtomaata on ollut rajoitetusti, mutta joissakin tapauksissa maanvaihtoa on tarjottu. Ei muutoksia tekstiin.

Saaristoyhteisön kehityksen kannalta suojelualueet ovat sekä arvokkaita että samanaikaisesti rajoittavia. Etenkin, mikäli aluetta ei voida käyttää muuhun toimintaan, joka ei uhkaa luonnonarvoja. Esimerkiksi tuulivoiman rakentaminen on poissuljettua, mikäli suojelualueita koskevia päätöksiä ei muuteta. Tulevaisuuteen liittyvistä kysymyksistä voisi olla muutaman rivi hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Vastauksena viitataan jälleen alueen suojelun, hoidon ja käytön tavoitteisiin luvussa 3. Tavoitteista on keskusteltu ja ne on hyväksytty suunnitelmaa valmistelleessa työryhmässä. Perustetuilla luonnonsuojelualueilla ovat voimassa kutakin aluetta koskevat rauhoitussäännöt. Näistä käy ilmi myös mahdollisuus hakea poikkeusta vahvistetuista määräyksistä. Johdantoon lisätään seuraava virke: Hoito- ja käyttösuunnitelma päivitetään noin 10 vuoden välein.

Metsänhoitoyhdistys Norrskog

Metsänhoitoyhdistys Norrskog esittää Luodon saariston hoito- ja käyttösuunnitelmasta seuraavaa:

Suuri osa suojelualueen metsästä on MU-alueita. Näillä alueilla pitäisi voida harjoittaa metsätaloutta metsäkeskus Tapion rantametsien metsänhoitosuosituksen mukaisesti.

Rantayleiskaavan MU- alueilla, jotka kuuluvat (vain) rantojensuojeluohjelmaan ja joita ei toteuteta luonnonsuojelualueina voi harjoittaa metsätaloutta metsälainsäädännön metsänhoitosuosituksen ja rantayleiskaavamääräysten mukaisesti. Perustettaville luonnonsuojelualueille rauhoitusmääräykset sovitaan yhdessä maanomistajan kanssa. Ei muutoksia tekstiin.

Metsänhoitoyhdistyksen asiantuntijat voivat ollessaan yhteydessä metsänomistajiin korostaa lehtipuiden suosimisen ja kuolleiden puiden säätämisen sekä luonnon monimuotoisuuden huomioon merkitystä laajemmalla kuin tavanomaisessa metsätaloudessa.

Tähän yhtyy myös Länsi-Suomen ympäristökeskus, erityisesti niillä metsäkuviolla, joilla luonnonsuojelu ei toteudu rauhoittamisen tai oston kautta. Ei muutoksia tekstiin.

Virkistyskäyttöön varatut alueet täytyy hoitaa paremmin. Esimerkiksi kaadetaan puita nuotiopaiksi tauko- paikkojen läheisyydestä, koska paikoilla ei ole valmiiksi polttopuuta. Myös jäteastiat puuttuvat, minkä seurauksena ympäröivissä metsissä esiintyy roskaamista.

Luvussa 12 Suunnitelman toteuttaminen, taulukossa 6 on esitetty polttopuukatoksen rakentamista niille paikoille, jonne on rakennettu uusia nuotiopaikkoja (Ouran ja Storpaskarn) .

Luvussa 7.4 Virkistys ja matkailu on esitetty toimenpiteenä palveluväestön parantamiseksi ja ylläpito virkistysvyöhykkeellä.

Uusia opastetutuloja on pystytetty alueelle ja näissä kehoitetaan kävijöitä viemään roskat mukanaan kotiin tai käyttämään "Pidä saaristo siistinä ry:n" ylläpitämiä jäteastioita.

Tekstiä täydennetään seuraavasti: Luku 7.4 kohta Toimenpiteet: Polttopuuhuolto osoitetuilla nuotiopaikoilla on järjestettävä, jotta levähdyspaikkojen ympäristöstä ei kaadettaisi puita nuotiota varten.

Metsänhoitoyhdistyksen käsityksen mukaisesti läheskään kaikki metsä, joka sijaitsee alle 10 metrin korkeudella merenpinnasta, ei ole primäärisukessio metsää. Sellainen kaavamainen raja tarkoittaisi, että myös suuri osa Luodosta, Öjasta ja Kokkolan mantereesta olisi primäärisukessiometsää.

Eri luontotyypin määritelmät on päätetty kansallisella tasolla ympäristöhallinnon eri työryhmien toimesta. Samoin on määritelty millä tasolla primäärisukessiometsä päättyy rannikko-alueilla. Määritelmä esitetään luvussa 5.1.15. Tekstistä käy ilmi, että luontotyypin kriteerit täyttäväkseen metsässä ei ole saatu tehdä päätöshakkuuta. Tekstiä tarkennetaan poistamalla sana "kaikki" seuraavasta virkkeestä: Näin ollen luontotyyppi kattaa rantametsät, lehdot ja suometsät.

Metsänhoitoyhdistyksen näkemyksen mukaan vapaaehtoiset rauhoitus sopimukset ovat paras ratkaisu yhdistettyinä yhteisesti sovituihin hoitomenetelmiin.

Myös Länsi-Suomen ympäristökeskuksen mielestä vapaaehtoinen rauhoitus, jossa kummatkin osapuolet hyväksyvät rauhoitusmääräykset ja hoitomenetelmät on paras ratkaisu luonnonsuojelun toteuttamiseksi. Kommentti ei aiheuta muutoksia tekstiin.

Saaristometsiä on aina hyödynnetty laajemmalla ja pienemmällä mittakaavassa. Siksi ne eivät myöskään ole luonnontilassa tänä päivänä.

Tämä on todettu useassa eri kohdassa suunnitelmassa. Ei muutoksia tekstiin.

Istutettuja metsiä ennallistettaessa voidaan suosia esimerkiksi lehtipuita. Metsänhoitoyhdistys haluaa tietää millä perusteilla suunnitelmassa on katsottu väärää puulajia istutetun.

Suunnitelmassakin suositellaan lehtipuiden suosimista istutettujen metsien ennallistamisessa. Luvussa 11.2.2 käy ilmi, että ennallistamista suositellaan mm. yksipuolisiin istutusmetsiin, joissa ei juurikaan ole lehtipuita.

Suunnitelmassa on todettu, että väärää puulajia on istutettu niissä tapauksissa, jossa luonnosta kuivassa kangasmetsässä esiintyvää puulajia on istutettu maapohjaan, joka luokitellaan tuoreeksi kangasmetsäksi. Niinpä esimerkiksi mäntyä on istutettu maapohjaan, joka luonnostaan sopisi paremmin kuuselle.

Kommentti ei johda muutoksiin tekstissä.

Ruotsinkielisen Pohjanmaan riistanhoitopiiri

Ruotsinkielisen Pohjanmaan riistanhoitopiiri ilmaisee tyytyväisyytensä siitä, että on päätetty tehdä hoitosuunnitelma kyseiselle alueelle ja että riistanhoitopiirin edustaja on kutsuttu mukaan laatimaan suunnitelmaa. Riistanhoitopiiriin mukaan tulee pyrkiä laatimaan hoito- ja käyttösuunnitelmat kaikille suojelualueille laajojen osallistumissuunnitteluprosessien kautta.

Luku 2.2.2 Eläimistö

Luvussa kerrotaan, että selkälokin kanta on pienentynyt alueella ja koko Suomessa. Samassa kappaleessa sanotaan, että harmaalokin aktiivinen metsästäys Luodossa voi osaltaan olla syynä kannan pienentymiseen ja samanaikaisesti vihjataan, että metsästäjät ampuvat sekä selkä- että harmaalokin poikasia siksi, että on vaikeaa erottaa lajit toisistaan niiden ollessa vielä lentokyvyttömiä poikasia. Ruotsinkielisen Pohjanmaan riistanhoitopiirin mielestä tämä väittämä tulee poistaa, väittäminen perusteeton ja perustuu pelkästään oletuksiin. Metsästäjä, joka tietoisesti tai vahingossa ampuu suojellun lajin, kuten selkälokin, saattaa kohdata vakavia seuraamuksia. Vastaavanlaiset väittämät kirjallisena esitettyinä saattaa Luodon saaristossa ja koko Suomessa tehtävän tärkeän riistanhoidon ja metsästyksen huonoon valoon.

Samassa luvussa (2.2.2) mainitaan, että saaristolintujen määrän vähentyminen voi johtua useasta myötävaikuttavasta tekijästä. Tämä koskee myös selkälökiä. Harmaalokin metsästäys Luodossa Eugmon ja Luodon metsästyseuroissa on kuitenkin tehokasta (ks. myös metsästyksen saalistilasto, liite 2) . Tekstissä sanotaan, että "harmaalokin metsästyksen yleistä, mikä saattaa vaikuttaa selkälokin esiintymiseen, koska lajit pesivät yhdyskunnissa ja varsinkin lentopoikasia on vaikea erottaa lajilleen". Tätä ei pidä käsittää hyökkäyksenä metsästäystä ja metsästäjäkuntaa kohtaan, vaan mahdollisuutena, joka pitää selvittää ja tarpeen mukaan ryhtyä toimenpiteisiin esim. valvonnan, tiedotuksen ja koulutuksen avulla. Käsite lentopoikanen vaihdetaan ilmaukseen "nuoret linnut". Ei muita muutoksia tekstiin.

Luku 2.3.1 Hylkeenpyynti ja kalastus

Hyljekannan pienenemisen yhteydessä mainitaan ainoana syynä se, että pyynnissä ruvettiin käyttämään ampuma-aseita. Pyynti on saattanut olla eräänä syy siihen, että kannat alkoivat vähentyä 1900-luvun alussa, mutta sillä ei ole mitään tekemistä sen kanssa, että ruvettiin käyttämään ampuma-aseita.

Luku on luvun 2.3 Kulttuurihistoria alaluku ja sen tarkoituksena on pääasiassa kuvailla miten saaristoa on käytetty aikojen saatossa. Tärkeintä ei ole kuvailla hyljekannan kehitystä, vaan kertoa hylkeiden merkityksestä saaristolaisille ja hylkeenpyynnistä.

Tekstiä korjataan ja täydennetään: Kun ampuma-aseita alettiin käyttää metsästyksessä, hylkeitä pyydettiin yleisesti myös käyttäen venettä tukikohtana (paikallinen ruotsinkielinen nimitys tälle oli "fålan") ja vielä 1900-luvun puolessavälissä kymmenkunta luotolaista metsästyksipurukkaa ampui huomattavia määriä hylkeitä (Fagerudd 2006) .

Luku 2.4.5 Virkistys, matkailu ja vapaa-ajanasuminen

Tässä suunnitelmassa, kuten monissa muissa yhteyksissä, tehdään kohtalokas virhe eikä ylipäänsä mainita metsästystä ja kalastusta tärkeimpinä virkistyskäytön tyyppeinä, mitä ne ovat olleet pitkään. Metsästäjät ovat ryhmä, jolla on suurin hyöty saaristosta virkistysalueena ja myös ainoa virkistyskäyttäjien ryhmä, joka osallistuu alueen hoitoon sen käyttöä valvomalla ja tekemällä riistanhoitotoimia. Virkistyskäyttäjistä metsästäjät tulisi asettaa etusijalle.

Luku on luvun 2.4 Nykyinen maankäyttö alaluku. Metsästystä ja kalastusta käsitellään omassa alaluvussaan ja niille annetaan siten tilaa suunnitelmassa. Ei muutoksia tekstiin.

Maihinnouskieltoa tai suojelualueita ei tule suosittelaa eikä säätää suunnitelmassa, koska tämä vaikuttaa hyvin kielteisesti alueen käyttöön. Sen sijaan käyttäjille tulee kertoa siitä, mitkä luodot ovat herkkiä ja missä pienpetojen metsästystä tulee tehostaa. Maihinnousukielto tietyillä luodoilla hylkeenmetsästyksen aikana saattaa johtaa siihen, että hylkeenmetsästystä on mahdotonta toteuttaa keväällä, jos jäätilanne on ollut heikko. Tällaisissa tapauksissa ainoa mahdollisuus hylkeenmetsästyksen on metsästämisillä saarilla ja luodoilla. Maihinnousukielto johtaa myös siihen, että minkin, supikoiran, ketun, variksen ja harmaalokin saalistus vähenee huomattavasti ja näin ollen maihinnousukiellon merkitys vähenee pidemällä aikavälillä, kun näiden eläinten kannat kasvavat liian suuriksi.

Maihinnousukieltoa suositellaan saarille, jotka ovat tärkeitä alueen linnuston menestyksensä pesimisen onnistumiseksi. Maihinnousu- ja oleskelukiello pesintäaikaan on toimenpide, jolla pyritään toteuttamaan alueen suojelun, hoidon ja käytön tavoitteet. Nämä tavoitteet perustuvat EU:n luonto- ja lintudirektiiveihin ja edellyttävät, että direktiivien tarkoittamilla lajeilla ja elinympäristöillä on oltava suotuisa suojelun taso (ks. luku 3.1) . Erityisesti luvussa 8 Tiedottaminen on käsitelty tarvetta nämä saaret maihinnousukiellokylteillä ja muutenkin tiedottaa yleisöä luonnonsuojelusta.

Pienpetojen kuten minkin, supikoiran ja ketun metsästys ei tapahdu samaan aikaan kuin maihinnousukielto on voimassa eli 1.5.-31.7. Nämä pienpedot ovat metsästyslain 25 § mukaan rauhoitettuja kyseisenä aikana (1.5.-31.7.) mikäli niiden mukana on saman vuoden poikanen. Koulutusta pienpetoansojen sijoitteluun on ehdotettu toimenpiteeksi suunnitelmasa. Kommentti ei aiheuta muutoksia tekstiin.

Luku 7.2 Metsästys

Tavoite "metsästys ei häiritse alueen muita virkistysmahdollisuuksia" pitää poistaa. Riistanhoitopiiri ei voi hyväksyä tätä sanamuotoa. Sen sijaan pitäisikin kysyä, haittaako muu virkistyskäyttö metsästystä, koska metsästys virkistyskäytön muotona tulisi asettaa etusijalle.

Ruotsinkielisen Pohjanmaan riistanhoitopiiri kyseenalaistaa erityisesti suunnittelualuetta koskevan saalistilasto tarpeen, koska sillä ei ole merkitystä kokonaisuudelle. Kappaleessa toimenpiteet tulee kohdat 1, 2, 6 ja 8 poistaa. Riistanhoitopiiri suhtautuu hyvin myönteisesti siihen, että metsästysseurojen ja luonnonsuojeluviranomaisten yhteistyö tehostuu. Minkin ja supikoiran metsästystä voisi harjoittaa vielä laajemmalla mittakaavassa. Kohdassa 5 Loukut ja neuvonta riistanhoitopiiri voisi osallistua asiantuntemuksellaan. Riistanhoitopiirin näkemyksen mukaan hoito- ja käyttösuunnitelmasta tulee tehdä täysin uusi tarkastettu versio.

Hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu alueen muun käytön sovittamiseksi yhteen luonnonsuojelun kanssa. Alueen suojelun hoidon ja käytön tavoitteet esitellään luvussa 3. Suunnitelman tavoitteista ja myös alueen käyttämisestä metsästyksen (luku 7) on keskusteltu suunnitelmaa laatineessa työryhmässä. Ruotsinkielisen Pohjanmaan riistanhoitopiirillä on ollut edustaja tässä työryhmässä, kun suunnitelman luonnos on hyväksytty. Riistanhoitopiiri on myös aiemmin jättänyt kommentin (päivätty 19.12.07) , kun suunnitelma lähetettiin läpi luettavaksi ja tarkastettavaksi työryhmälle. Kyseissä kommentissa ei pyydetty korjauksia.

Toimenpiteiden kohdan 5 tekstiä täydennetään: Ympäristöviranomaiset tukevat metsästyskerhoja antamalla niille minkki- ja supikoiraloukkuja sekä järjestävät koulutusta yhteistyössä riistanhoitopiirin kanssa. Muilta osin kommentit eivät aiheuta muutoksia tekstiin.

Solveig Vikström ja Per Vikström

Metsästys- ja kalastusoikeuden tulee kuulua maanomistajille ja sen tulee pysyä ennallaan.

Suunnitelmassa todetaan, että alueella voi metsästystä ja riistanhoitoa harjoittaa metsästyslain mukaisesti. Alueella voi myös harjoittaa kalastusta. Luonnonsuojelualueiden käyttö ei saa vaarantaa luontoarvoja ja siksi on asetettu tavoitteita myös kalastukselle ja metsästykselle (luku 7) . Kommentti ei aiheuta muutoksia tekstiin.

Ruoppaamisen tulee jatkossakin olla mahdollista maihinnousun mahdollistamiseksi kesämökeillä.

Suunnitelmassa esitetään, että luonnontilaisilla fladoilla ja kluuvijärvillä ei tehtäisi mitään toimenpiteitä. Muutoin suunnitelmassa ei esitetä mitään rajoituksia koskien kesämökkien käyttöä tai maihinnousua niille. Ruoppauksia kesämökkien edustalla säätelevät suoraan vesilaki ja Natura 2000 -alueella myös luonnonsuojelulaki. Jokaisesta yksittäisestä ruoppauksesta tehdään ilmoitus vesialueen omistajalle ja alueelliseen ympäristökeskukseen. Kommentti ei aiheuta muutoksia tekstiin.

Maihinnousukieltoa omilla maillamme emme hyväksy.

Suunnitelmassa maihinnousukieltoa on ehdotettu vain yhteisille maille. Kiellot ovat voimassa 1.5. ja 31.7. välisen ajan ja niiden tarkoituksena on turvata lintujen pesintä. Ei muutoksia suunnitelmaan.

Yksittäisiä maanomistajia, metsänomistajia olisi pitänyt kuulla suunnitelman laatimista suunniteltaessa.

Suunnitelma kattaa laajan alueen, jolla on yli 400 maanomistajaa. Maanomistajia on lähestytty kirjitse suunnittelun alkuvaiheessa ja kaksi tiedotustilaisuutta on pidetty suunnitelmaan liittyen. Suunnittelu on seurannut osallistavaa suunnitteluprosessia sisältäen eri tapaamisia eri käyttäjäryhmien (kalastus, metsästys, virkistys, niittyjen ja metsien hoito) kanssa. Työryhmä, jossa on ollut muun muassa suurimpien yhteisalueiden edustajat, on osallistunut suunnitelman tekoon. Ei muutoksia suunnitelmaan.

Kokkolan kaupunki

Kokkolan kaupunki katsoo, että suunnitelma antaa hyvän pohjan Luodon saariston alueen käytön ohjaimiseen. Luonnonsuojelullisesti tärkeimmille kohteille on esitetty liikkumisrajoituksia lintujen pesimäaikaan. Rajoitukset ovat esitetyillä kohteilla tarpeellisia luonnonsuojelun tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa ehdotetaan, että Mässkärin ja Tankarin saarille tehtäisiin erilliset toimenpidesuunnitelmat, koska näille alueille kohdistuu kova virkistyskäyttöpaine. Tankarista on todettu, että suunnittelun pohjana käytetään Kokkolan kaupungin laatimaa hoitosuunnitelmaa (Pynnssi 1994) , jota on osin toteutettukin. Tämän lisäksi suunnitelmassa tulisi mainita, että saarelle parhaillaan laadittava ranta-asemakaava sekä 2007 valmistunut jäte- ja jätevesihuollon yleissuunnitelma huomioidaan toteutuksessa. Tankarissa on myös useita kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia.

Lukuun 11.3.1 lisätään seuraava virke: Tankarin toimenpidesuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon myös ranta-asemakaava sekä jäte- ja jätevesihuollon yleissuunnitelma Kokkolan kaupunki 2007) .

Suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet (taulukko 6) ja alueen biologisten arvojen seurantaehdotukset ovat hyviä. Seuranta tutkimusten toteutuksessa tulisi hyödyntää alueella jo aiemmin tehtyjä pitkäaikaisia seuranta tutkimuksia mm. vedenlaadun, kalaston ja linnuston osalta ja hyödyntää paikallista asiantunte-

musta. Kulttuurihistoriallisten kohteiden inventoinnin vastuutahojen listaan tulisi lisätä Keski-Pohjanmaan maakuntamuseo/K.H.Renlundin museo.

Taulukkoon 6 lisätään Keski-Pohjanmaan maakuntamuseo/K.H.Renlundin museo vastuutahona kulttuurihistoriallisten kohteiden toimenpidesuunnitelman ja muinaismuistojen hoito-suunnitelman kohdalle.

Lukuun 6 tulee lisätä, että hylkyjä on inventoitu ja dokumentoitu Luodon kunnan lisäksi myös Kokkolan alueella. Luvussa 6.3., kohta 1, tulisi lisätä tieto, että Museovirasto voi myös siirtää vastuun paikalliselle museolle (tai paikalliselle järjestölle, kuten suunnitelmassa mainitaan) .

Lukuun 6.3 lisätään tieto, että museovirasto voi siirtää vastuun paikallisille museolle.

Luvussa 9 Tutkimus ja opetus, kohdassa 9.2 Tavoitteet tulee kohdassa kaksi mainita, että selkälökin vähenemiseen johtaneista syistä tulee lisätä tietämystä myös Kokkolan kaupunkiin kuuluvalla alueella, sillä sielläkin on havaittu kannan väheneminen.

Tekstiä korjataan luvussa 9.2 seuravasti: Entistä parempi tietämys selkälökin vähenemiseen johtaneista syistä Luodon kunnan ja Kokkolan kaupungin alueilla.

Esitetyn suunnitelman suomen kielen tarkistukseen on syytä kiinnittää huomiota, teksti sisältää kirjoitusvirheitä.

Suomenkielisen version kieli tarkistetaan ennen painattamista.

Pietarsaaren kaupunki

Laaditulla ohjelmalla on selkeä rakenne. Jakamalla alueen maankäyttö eri vyöhykkeisiin pyritään luonnonsuojeluarvot sovitamaan yhteen alueen käytön kanssa. Natura 2000 -luontotyyppien ja lajien sekä alueelle tärkeiden luontoarvojen suojelemista koskeva osuus käsitellään asianmukaisella tarkkuudella ja asiantuntemuksella. Suunnitelma päättyy lukuun, jossa kerrotaan perinnebiotooppien, metsien ja kovan virkistyskäyttöpaineen alueiden (kuten Mässkärin) konkreettisista toimenpidesuunnitelmista sekä suunnitelman toteuttamiseen liittyvistä strategioista ja suunnitelman vaikutusten arvioinnista.

Karttaliitteet täydentävät ja tiivistävät havainnollisesti suunnitelman tärkeimmän sisällön.

KIRJALLISUUS

Airaksinen, O. & Karttunen, K., 1998: Natura 2000 – luontotyyppiopas. Ympäristöopas 46. Suomen ympäristökeskus. Oy Edita Ab. 193 s.

Backman, M., 2000: Den mindre hackspettens (*Dendrocopos minor*) förekomst och biologi. – En presentation av inventeringar i Jakobstad med omnejd år 2000.

Bäck, M. & Wistbacka, R., 2003: Inventering av fågelfaunan i Jakobstads skärgård år 2003. Arbetsrapport. Västra Finlands miljöcentral.

Fagerholm, I., 1996: Den mindre hackspettens (*Dendrocopos minor* (L.)) förekomst och biotopval i Jakobstadsnejden åren 1992-1994. Pro gradu avhandling. Åbo akademi 1996. Opublicerad.

Fagerudd, K.-J., 2006: Fisket betydde nästan allt. I boken Larsmo från istid till nutid. Larsmo hembygdsförening. Oy Forsberg/Rahkola Ab, Jakobstad 2006.

Fagerudd, K.-J., 2006: Säljakten var viktig för de första inbyggarna. I boken Larsmo från istid till nutid. Larsmo hembygdsförening. Oy Forsberg/Rahkola Ab, Jakobstad 2006.

Jakobsson R. mfl., 2006: Fågelfaunan i Larsmo skärgård 1990-2004. Miljönämnden i Larsmo. 124 s.

Grönroos, H., 2005: Skärgårdsbetets inverkan på kärlväxternas artsammansättning. Yrkehögskolan Sydväst, hållbar utveckling.

Jakobsson, R. & Wistbacka R., 2001: Inventering av fågel- och däggdjursfågelfaunan på Öuran 2001. Opubl.

Kanckos, M., 2007: Översiktlig inventering av flador och glosjöar i Larsmo södra mellanskärgård

Kanckos, M., mfl., 2005: Undersökning av glasört (*Salicornia europaea*) i Larsmo, Jakobstads och Nykarleby skärgård 2001-2002. Västra Finlands miljöcentral's duplikat 124/2005. Vasa 2005. 23 s.

Karleby stad, 2005: Tankar stranddetaljplan. Utkast 2005. Sigma konsultit, Karleby stad.

Karlsson, G.: Öuran. Sammandragna texter för guider på Öuran. Duplikat. opubl.

Norra Svenska fiskeområde, 2001. Nyttjande och värddplan. 66 s.

Larsmo kommun, 2001: Larsmo strandgeneralplan 2001. AB Hall & Herrgård planering. Korsholm.

Swanck, B., 1978: Om utvecklingen av floran i Larsmo skärgård. Societas pro fauna et flora fennica.

Schwanck, B.: Larsmo skärgårdsnatur, stränder och lövängar. I boken Skärgårdsliv i Larsmo. Larsmo hembygdsförening, Oy Arkmedia Ab. Vasa 1998.

Taarna, T., 1999: Tankarin rantakaavan luontoselvitys. Pohjanmaan vesiensuojeluyhdistys ry.

Toivanen, P., 1998: Fåbodsdrift i Larsmo skärgård. I boken Skärgårdsliv i Larsmo. Larsmo hembygdsförening, Oy Arkmedia Ab. Vasa 1998.

Ollqvist, S. och Salomonsson, A., 2003: Bevarande, skötsel och användning av Kvarkens naturskyddade områden – en förstudie. Rapport från Kvarken miljö – ett Interreg III A projekt. 33 s. + 3 bilagor. Pdf. version.

Wistbacka, R mfl., 2001: Småvattendragen i Larsmo – en skänk från havet. Miljönämnden i Larsmo, Österbottens Vattenskyddsförening. Miljönämndens publikationer 01/2001. Karleby 2001.

Wistbacka, R., 2005: Rapport över fältarbetet i Projekt Silltrut år 2005 i Jakobstad. Opubl.

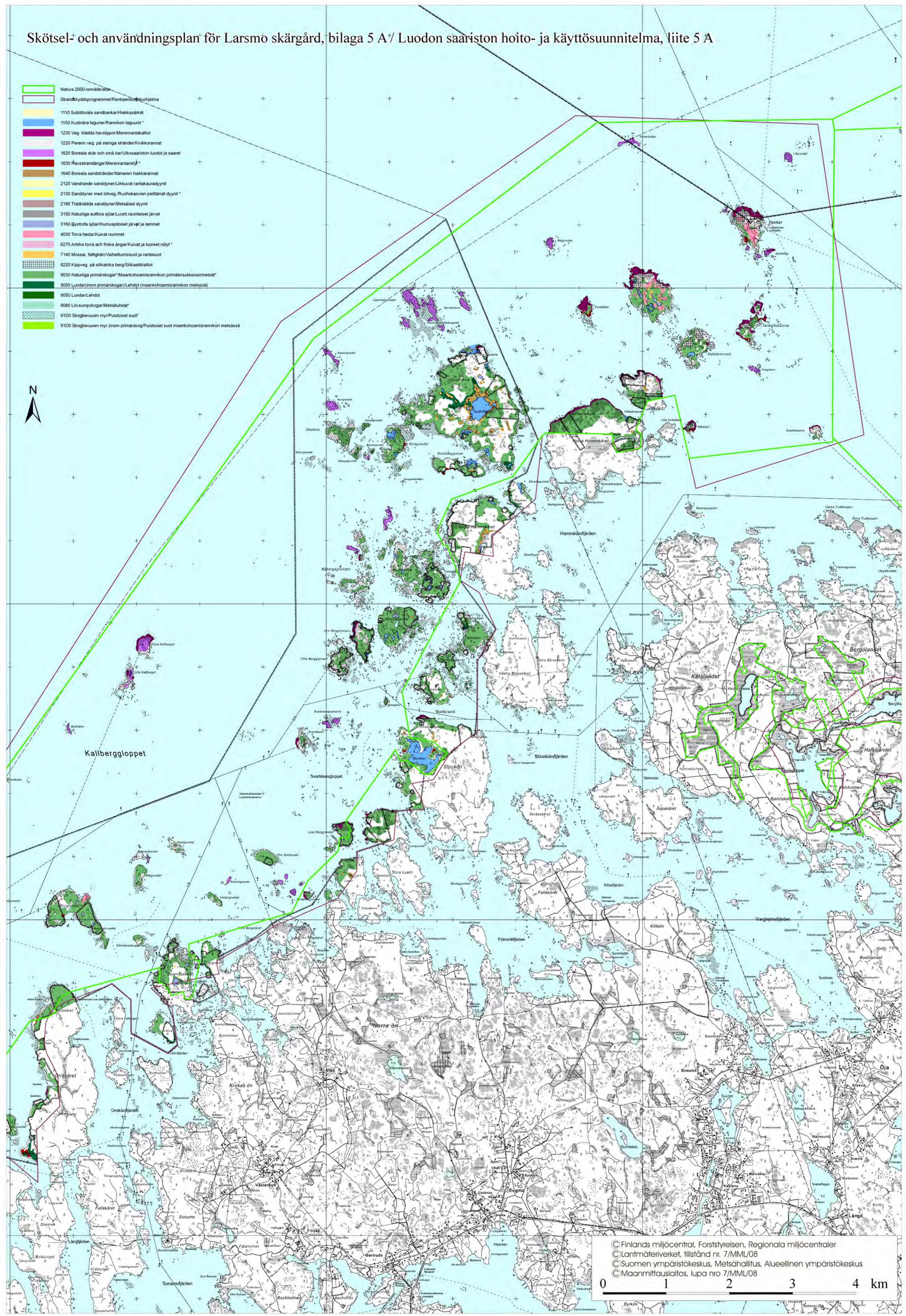
Östman, L.-E., 2006: Skogen är Finlands päls. I boken Larsmo från istid till nutid. Larsmo hembygdsförening. Oy Forsberg/Rahkola Ab, Jakobstad 2006.

Julkaisija	Länsi-Suomen ympäristökeskus	Julkaisu-aika	2008
Tekijä(t)	Jaana Höglund		
Julkaisun nimi	Luodon saariston hoito- ja käyttösuunnitelma		
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut			
Tiivistelmä	<p>Luodon saaristo kuuluu sekä Natura 2000 -verkostoon että rantojensuojeluohjelmaan. Alue sijaitsee Luodon kunnan alueella ja osittain myös Kokkolan ja Pietarsaaren kaupunkien alueilla. Suurin osa alueesta on yksityismaata. Alueelle kohdistuu mittava käyttöpaine.</p> <p>Tavoitteet alueen suojelusta, hoidosta ja käytöstä voidaan jakaa viiteen osatavoitteeseen, joista keskeinen on biologisen monimuotoisuuden suojeleminen. Muut tavoitteet ovat virkistyskäytön, tiedon, sosiokulttuurin sekä vuorovaikutuksen edistäminen.</p> <p>Alueen Natura 2000 -luontotyypeille ja -lajeille on laadittu erilliset suojelutavoitteet. Alue on jaettu eri maankäyttövyöhykkeisiin luontoarvojen, maankäyttösuunnitelmien sekä alueen käyttötarpeiden pohjalta. Suunnitelmassa otetaan myös kantaa alueen luonnonvarojen käyttöön ja hoitoon. Tavoitteita, ongelmia ja toimenpiteitä asetetaan metsätaloudelle, kalastukselle, metsästykselle, virkistykselle ja matkailulle. Tietyille luonto- ja kulttuuriympäristöille ehdotetaan yksityiskohtaisempien toimenpidesuunnitelmien laatimista. Alueen käytön valvontaa ehdotetaan parannettavaksi. Hoito- ja käyttösuunnitelman toteutusta tulee seurata yhteistyöryhmässä.</p> <p>Hoito- ja käyttösuunnitelma toimii neuvonnallisena asiakirjana niille suojelualueille Luodon saaristossa, jotka sijaitsevat yksityismailla. Suunnitelma ei ole juridisesti sitova. Länsi-Suomen ympäristökeskus käyttää suunnitelmaa päätöksenteon pohjana, kun käsitellään aluetta koskevia asioita. Metsähallitus hoitaa valtion omistamia alueita suunnitelman mukaisesti. Suunnitelma on laadittu osallistavan suunnitteluprosessin mukaisesti.</p>		
Asiasanat	Avainsanat: Suojelutavoitteet, Natura 2000, maankäyttövyöhykkeet, kulttuuriarvot, osallistava suunnittelu, vuorovaikutus.		
Julkaisun ajan nimi ja numero	Länsi-Suomen ympäristökeskuksen raportti 8 2008		
Julkaisun teema			
Projektihankkeen nimi ja projektin numero			
Rahoittaja/toimeksiantaja			
Projektiryhmään kuuluvat organisaatiot			
	ISBN 978-952-11-3292-6 (nid.) 978-952-11-3293-3 (PDF)	ISSN 1796-1912 (pain.) 1796-1920 (verkkokj.)	
	Sivuja 63	Kieli suomi (ruotsi)	
	Luottamuksellisuus Julkinen	Hinta 20 €	
Julkaisun myynti/jakaja			
Julkaisun kustantaja	Länsi-Suomen ympäristökeskus		
Painopaikka ja -aika	Yliopistopaino (2008)		
Muut tiedot			

Utgivare	Västra Finlands miljöcentral	Datum	2008
Författare	Jaana Höglund		
Publikationens titel	Skötsel- och användningsplan för Larsmo skärgård		
Publikationens delar/ andra publikationer inom samma projekt			
Sammandrag	<p>Larsmo skärgård är upptaget i Natura 2000 nätverket och större delar hör även till strandskyddsprogrammet. Området är beläget inom Larsmo kommuns samt till en del inom städerna Jakobstads och Karlsbys områden. Större delen av området utgörs av privatägd mark. Området är utsatt för ett stort användningstryck.</p> <p>Målen med områdets bevarande, skötsel och användning kan indelas i fem delmål av vilka det centrala är bevarandet av den biologiska mångfalden. Övriga mål är befrämjande av rekreation, kunskap, sociokultur och samverkan.</p> <p>Särskilda bevarandemål har utarbetats för för Natura 2000 naturtyper och –arter. Utgående naturvärden, markanvändningsplaner samt kännedom om områdets användningsbehov, har området indelats i olika markanvändningszoner. Planen tar även ställning till hur naturresurserna i området bör användas och skötas. Mål, problem och åtgärder räknas upp för skogsbruk, fiske, jakt, rekreation och turism. För en del av natur- och kulturmiljöerna föreslås uppgörande av mera detaljerade åtgärdsplaner. För områdets användning föreslås bättre tillsyn. Genomförandet av skötsel- och användningsplanen bör följas upp i en samarbetsgrupp för området.</p> <p>Skötsel- och användningsplanen fungerar som ett rådgivande dokument för de privatägda områdena i området Larsmo skärgård. Den är inte juridiskt bindande. Västra Finlands miljöcentral använder planen som beslutsunderlag när olika ärenden som berör området behandlas. Forststyrelsen förvaltar de statligt ägda områdena i enlighet med planen. Planen har uppgjorts i form av en deltagande planeringsprocess.</p>		
Nyckelord	Nyckelord: Bevarande, Natura 2000, markanvändningszoner, kulturvärden, deltagande planering, samverkan.		
Publikationsserie och nummer	Västra Finlands miljöcentrals rapporter 8sv 2008		
Publikationens tema			
Projektets namn och nummer			
Finansier/ uppgångsgivare			
Organisationer i projektgruppen			
	ISBN 978-952-11-3294-0 (hft.) 978-952-11-3295-7 (PDF)	ISSN 1796-1912 (print) 1796-1920 (online)	
	Sidantal 63	Språk svenska (finska)	
	Offentlighet Offentlig	Pris 20 €	
Beställningar/ distribution			
Förfäggare	Västra Finlands miljöcentral		
Tryckeri/ tryckningsort och -år	Yliopistopaino (2008)		
Övriga uppgifter			

Skötsel- och användningsplan för Larsmo skärgård, bilaga 5 A/ Luodon saariston hoito- ja käyttösuunnitelma, liite 5 A

- Natura 2000-område/alue
- Strandskyddsprogrammet/Rantojens suojeluohjelma
- 1110 Sublitorala sandbankar/Hiekasärkät
- 1150 Kustnära laguner/Rannikon laguunit *
- 1230 Veg. klädda havsällpor/Merenrantakalliot
- 1220 Perenn. veg. på steniga stränder/Kivikorannat
- 1620 Boreala skär och små öar/Ulkosaariston luodot ja saaret
- 1630 Hävsstrandängar/Merenrantaniityt *
- 1640 Boreala sandstränder/Itämeren hiekkarannat
- 2120 Vandrande sanddynor/Liikkuvat rantakauradyynit
- 2130 Sanddynor med örtveg./Ruohokasvien peittämät dyynit *
- 2180 Träklädda sanddynor/Metsäiset dyynit
- 3150 Naturliga eufora sjöar/Luont. ravinteiset järvet
- 3160 Öystrofa sjöar/Humuspoiset järvet ja lammet
- 4030 Torra hedar/Kuivat nummet
- 6270 Artrika torra och friska ängar/Kuivat ja tuoreet niityt *
- 7140 Mossar, fattigkär/Vaihtumisuoet ja rantasuoet
- 8220 Kippveg. på silikatiska berg/Silikaattikalliot
- 9030 Naturliga primärskogar*/Maankohoamisrannikon primäärisukessiometset*
- 9050 Lundar/(inom primärskogar)/Lehdöt (maankohoamisrannikon metsissä)
- 9050 Lundar/Lehdöt
- 9080 Lövsumpskogar/Metsäluhdat*
- 9100 Skogbevuxen myr/Puistoiset suot*
- 9100 Skogbevuxen myr (inom primärskog)/Puistoiset suot maankohoamisrannikon metsässä

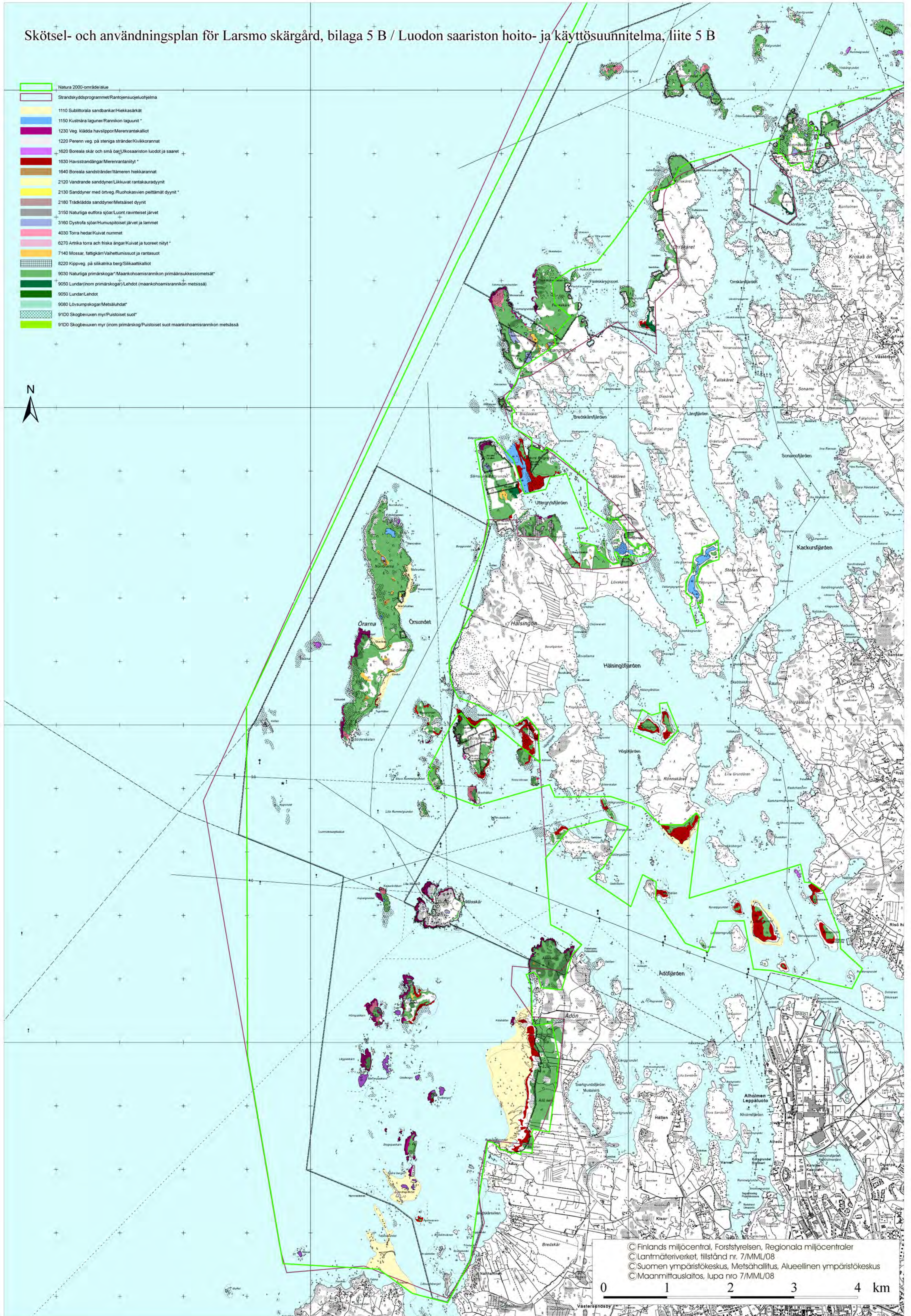

© Finlands miljöövervakning, Forststyrelsen, Regionala miljöövervakningar
 © Lantmäteriverket, tillstånd nr. 7/MML/08
 © Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus, Alueellinen ympäristökeskus
 © Maanmittauslaitos, lupa nro 7/MML/08

0 1 2 3 4 km

Skötsel- och användningsplan för Larsmo skärgård, bilaga 5 B / Luodon saariston hoito- ja käyttösuunnitelma, liite 5 B

- Natura 2000-område/alue
- Strandskyddsprogrammet/Rantensuojeluohjelma
- 1110 Sublitorala sandbankar/Hiekasärkät
- 1150 Kustnära laguner/Rannikon laguunit *
- 1230 Veg. klädda havsöppor/Merenrantakalliot
- 1220 Perenn. veg. på steniga stränder/Kivikorannat
- 1620 Boreala skär och små öar/Ulkosaariston luodot ja saaret
- 1630 Havssträndängar/Merenrantaniityt *
- 1640 Boreala sandstränder/Itämeren hiekkarannat
- 2120 Vandrande sanddynor/Liikkuvat rantakauradyynit
- 2130 Sanddynor med örtveg./Ruohokasvien peittämät dyynit *
- 2180 Träklädda sanddynor/Metsäiset dyynit
- 3150 Naturliga eutrofa sjöar/Luont. ravinteiset järvet
- 3160 Dystrofa sjöar/Humuspitoiset järvet ja lammet
- 4030 Torra hedar/Kuivat nummet
- 6270 Artrika torra och friska ängar/Kuivat ja tuoreet niityt *
- 7140 Mossar, fattigkärr/Vaihettumisuoet ja rantasuot
- 8220 Kippveg. på silikatrika berg/Silikaattikalliot
- 9030 Naturliga primärskogar*/Maankohomaisrannikon primäärisukessiometset*
- 9050 Lundar/(inom primärskogar)/Lehdot (maankohomaisrannikon metsissä)
- 9050 Lundar/Lehdot
- 9080 Lövsumpskogar/Metsäluhdat*
- 9100 Skogbevuxen myr/Puistoiset suot*
- 9100 Skogbevuxen myr (inom primärskog/Puistoiset suot maankohomaisrannikon metsässä)

© Finlands miljöcentral, Forststyrelsen, Regionala miljöcentraler
 © Lantmäteriverket, tillstånd nr. 7/MML/08
 © Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus, Alueellinen ympäristökeskus
 © Maanmittauslaitos, lupa nro 7/MML/08

0 1 2 3 4 km